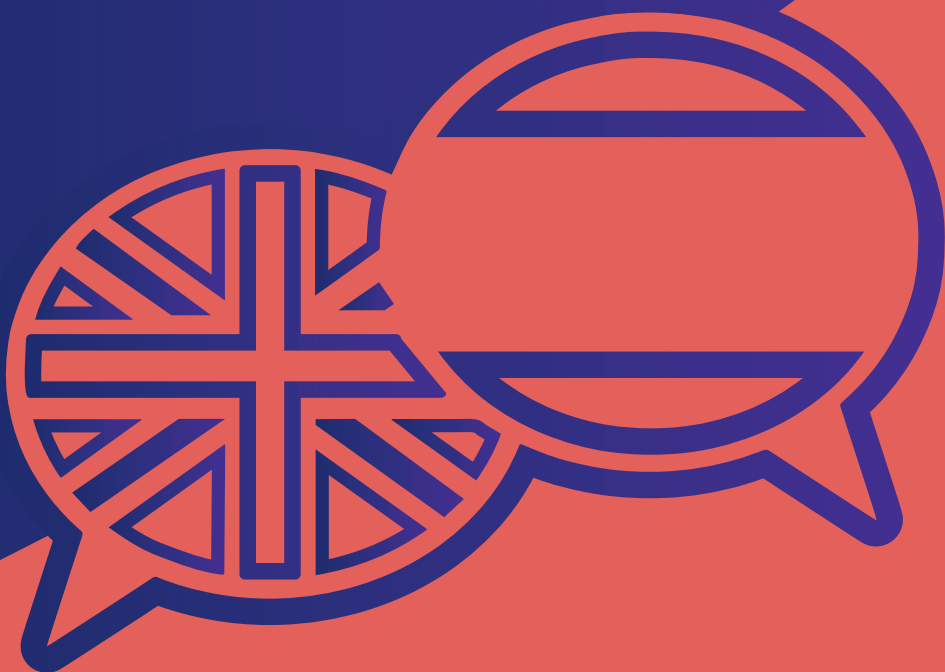

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР
«МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ»

МАН.

НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Дослідницько-експериментальний напрям

● ФІЛОЛОГІЯ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР «МАЛА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ»

НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Дослідницько-експериментальний напрям

Філологія

Київ
Національний центр
«Мала академія наук України»
2024

УДК 37.01
Н15

Авторський колектив:

О. В. Біркадзе, Г. Г. Верба, канд. філол. наук,
А. Г. Вільчинська, канд. філол. наук,
С. М. Іваненко, д-рка філол. наук, Т. М. Крекотіна,
І. М. Мирошніченко, канд. філол. наук, В. А. Мойсюк, д-рка філол. наук

Редакційна колегія:

А. І. Грїтчина, канд. пед. наук, Т. М. Крекотіна

Рецензенти:

В. О. Бутова — старша викладачка кафедри іноземних мов та викладання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, канд. пед. наук;

В. М. Владимиrowa — керівниця гуртка Комунального закладу Сумської обласної ради — обласного центру позашкільної освіти та роботи з талановитою молоддю, канд. філол. наук, доц.

*Рекомендовано для використання в освітньому процесі
науково-методичною радою
Національного центру «Мала академія наук України»
(протокол № 3 від 26.06.2024)*

Н15 **Навчальні програми з позашкільної освіти. Дослідницько-експериментальний напрям. Філологія / О. В. Біркадзе, Г. Г. Верба, А. Г. Вільчинська та ін. — Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2024. — 180 с.**

ISBN 978-617-7945-66-5

У збірнику надано навчальні програми, розроблені відповідно до чинних нормативно-правових документів у галузі позашкільної освіти, рекомендацій щодо організації роботи гуртків дослідницько-експериментального напрямку позашкільної освіти.

Зміст програм побудовано з урахуванням сучасних пріоритетів організації роботи з вихованцями, які здійснюють наукові дослідження в галузі мовознавства та літературознавства.

Видання буде корисним педагогам закладів позашкільної освіти, які організують роботу гуртків іноземної мови, а також усім, хто цікавиться проблемами навчання іноземних мов.

УДК 37.01

© Біркадзе О. В., Верба Г. Г.,
Вільчинська А. Г. та ін., 2024

© Національний центр
«Мала академія наук України», 2024

ISBN 978-617-7945-66-5

ЗМІСТ

Вступ	4
Навчальна програма «Англійська мова та англомовна література» Основний і вищий рівні <i>Т. М. Крекотіна</i>	5
Навчальна програма «Іспанська мова та іспаномовна література» Початковий, основний і вищий рівні <i>О. В. Біркадзе, Г. Г. Верба</i>	49
Навчальна програма «Німецька мова та німецькомовна література» Початковий, основний і вищий рівні <i>С. М. Іваненко</i>	79
Навчальна програма «Польська мова та польська література» Початковий, основний і вищий рівні <i>А. Г. Вільчинська, І. М. Мирошніченко</i>	112
Навчальна програма «Французька мова та франкомовна література» Початковий, основний і вищий рівні <i>В. А. Мойсюк</i>	141
Відомості про авторів	178

ВСТУП

Сьогодні філологічна освіта відіграє важливу соціальну й загальнокультурну роль, бо знання мов і літератур різних народів надає доступ до світових культурних процесів, забезпечує розвиток як на рівні національної культури, так на рівні культури інших країн; формує особистість, яка прагне постійного самовдосконалення. Тому одним із пріоритетних напрямів освітнього процесу в закладах позашкільної освіти є залучення вихованців до ґрунтовного вивчення іноземної мови, що є не лише засобом ознайомлення з досягненнями світової літератури, а й здійснення науково-дослідницької роботи в галузі мовознавства і літературознавства.

Для організації такої діяльності розроблені науково-методичні матеріали, що ґрунтуються на сучасних досягненнях педагогіки й психології, загально визнаних дидактичних принципах, у яких визначено інноваційні педагогічні технології, форми й методи, що враховують вікові й індивідуальні особливості вихованців, активізують їх участь у роботі філологічних гуртків, забезпечують розвиток інтелектуальних можливостей і творчих здібностей, задовольняють потреби у здійсненні наукового пошуку. Усе зазначене взято до уваги у змісті пропонованих навчальних програм дослідницько-експериментального напрямку, за якими може організовуватися освітня діяльність філологічних гуртків.

Сподіваємося, що збірник навчальних програм буде корисним для педагогів, які організовують науково-дослідницьку роботу вихованців у гуртках закладів позашкільної та загальної середньої освіти.

А. Грітчина,
заступниця директора
з методичної роботи НЦ «МАНУ»,
кандидатка педагогічних наук

Т. М. Крекотіна

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «АНГЛІЙСЬКА МОВА ТА АНГЛОМОВНА ЛІТЕРАТУРА»

ОСНОВНИЙ І ВИЩИЙ РІВНІ

*Рекомендовано науково-методичною радою
Національного центру «Мала академія наук України»
(протокол № 1 від 27 січня 2023 року)*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасний стан розвитку освіти передбачає необхідність більш ефективного використання потенціалу закладів позашкільної освіти. Реалізації означеного завдання сприяє впровадження компетентнісного підходу в їх діяльність, що визначається практичною спрямованістю й широкими можливостями для самореалізації особистості, формування її світогляду, набуття соціального досвіду, підготовки до суспільного життя й професійної діяльності.

Діяльність Малої академії наук України спрямована, зокрема, на формування у вихованців розуміння комплексності світу, усвідомлення багаторівневих зв'язків між наукою і життям. Упровадження сучасних форм і методів роботи в діяльність гуртків, секцій, відділень забезпечує розвиток, стимулювання і реалізацію творчого й інтелектуального потенціалу вихованців; залучає їх до пошукової, науково-дослідницької діяльності; сприяє формуванню активної життєвої позиції; задовольняє запити й потреби у професійному самовизначенні. Одним із засобів підвищення рівня освітньої діяльності є розроблення навчальних програм, що реалізують потреби вихованців у розвитку їх інтелектуальних і творчих здібностей за обраним напрямом наукового дослідження.

Навчальна програма «Англійська мова та англومовна література» розроблена з урахуванням законів «Про освіту», «Про позашкільну освіту», Положення про позашкільний навчальний заклад, Типових навчальних планів для організації навчально-виховного процесу в позашкільних навчальних закладах системи Міністерства освіти і науки України, Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних за-

кладах, Основних орієнтирів виховання учнів 5–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів.

Створення навчальної програми обумовлюється необхідністю підвищення рівня освітньої діяльності гуртка дослідницько-експериментального напрямку, спрямованої на залучення вихованців до активної науково-дослідницької діяльності в галузі мовознавства та літературознавства.

Пропонована програма побудована на основі особистісно орієнтованого та компетентнісного підходів.

Новизною програми є введення в її зміст сучасних форм і методів організації освітньої діяльності, спрямованої на формування у вихованців умінь і навичок розв'язування науково-дослідницьких завдань, використання змішаного навчання для забезпечення розвитку у вихованців проактивного підходу до освітньої діяльності.

Метою програми є формування у вихованців дослідницьких компетентностей у галузі мовознавства і літературознавства.

Основні **завдання** полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної*: поглиблювати теоретичні й практичні знання про сутність та етапи наукового методу пізнання, методи теоретичних і практичних досліджень, алгоритми дій у процесі застосування методів наукового пошуку; розвивати самостійну пізнавальну діяльність, що містить елементи методологічної, евристичної, загальнонавчальної діяльності, співвіднесеної з реальними об'єктами, що пізнаються; формувати наукове мислення як невіддільну частину загальної культури й наукового світогляду;

- *практичної*: розвивати вміння і навички узагальнювати й систематизувати знання, порівнювати явища мови, продукувати ідеї для обґрунтування художнього аналізу та власної оцінки літературного твору; використовувати системний підхід до розв'язання наукових і практичних завдань у процесі освітньої та науково-дослідницької діяльності; застосовувати лінгвістичні й літературознавчі знання, загальнонаукові методи досліджень для виконання завдань науково-дослідницької роботи та сучасні освітні й комунікаційні ресурси для активної участі в освітній діяльності гуртка дослідницько-експериментального напрямку;

- *творчої*: формувати мотивацію до творчої активності в процесі виконання освітніх і дослідницьких завдань; реалізовувати потенційні творчі можливості; застосовувати творчий підхід до

розв'язання завдань дослідницької роботи з обраної теми в галузі мовознавства / літературознавства;

- *соціальної*: розвивати базові життєві компетентності: здатність досліджувати й аналізувати явища навколишньої дійсності на основі системи знань і вмінь, розуміти важливість наукових досліджень в галузі мовознавства / літературознавства, бути соціально активною особистістю зі сформованими позитивними якостями емоційно-вольової сфери (самостійність, ініціативність, відповідальність, доброзичливість), яка володіє нормами культури спілкування, умінням працювати в колективі, має потребу в подальшому особистісному розвитку й активній участі в житті суспільства.

Зазначена мета та завдання дають можливість орієнтувати вихованців на формування мовленнєвої компетентності під час виконання освітніх, творчих завдань, що забезпечують здійснення науково-дослідницьких пошуків, творчих підходів до розв'язання завдань науково-дослідницької роботи в галузі мовознавства / літературознавства.

Відповідно до міжнародного документа «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» ступінь володіння англійською мовою під кінець навчання за програмою має відповідати рівню B2.

Пропоновані теоретичні матеріали базуються на лексиці та завданнях, які відповідають поточним і майбутнім потребам вихованців; сприяють узагальненню, систематизації знань з англійської мови / англійської літератури, удосконаленню всіх видів мовленнєвої діяльності.

Для забезпечення високого рівня освітньої, дослідницької, пізнавальної, творчої діяльності зміст програми розроблено з урахуванням таких принципів: диференціації й індивідуалізації навчання, розвивального характеру освіти, гуманізації, культуровідповідності, зв'язку теорії з практикою, активності та самостійності.

Організація освітньої, творчої, науково-дослідницької діяльності в гуртку забезпечується в такій послідовності:

- попереднє ознайомлення з темою заняття, рекомендованими джерелами для самостійного опрацювання;
- організація освітньої, творчої та науково-дослідницької діяльності вихованців для забезпечення розв'язання завдань, визначених програмою роботи гуртка, і завдань індивідуальних дослідницьких проєктів.

Навчальна програма призначена для роботи з вихованцями віком 15–17 років. У програмі пропонується використання різних форм організації освітнього процесу: індивідуальне навчання, групову роботу, виконання завдань науково-дослідницьких робіт з обраних тем. На заняттях використовуються репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький методи, метод проблемного викладу, метод контролю і самоконтролю в освітній діяльності, що забезпечують формування у вихованців зазначених у завданнях компетентностей. Змістом програми передбачається застосування міжпредметних зв'язків, що сприяє формуванню у вихованців навичок осмислення, узагальнення, систематизації та використання знань, засвоєних під час вивчення навчальних предметів (українська мова та література, зарубіжна література, історія та ін.), для досягнення окресленої мети в процесі комунікації та розв'язання завдань дослідницької роботи.

Навчальна програма розрахована на два роки навчання:

1-й рік — основний рівень — 324 год на рік (9 год на тиждень);

2-й рік — вищий рівень — 324 год на рік (9 год на тиждень).

Програма першого року навчання передбачає систематизацію знань про частини мови та часові форми активного і пасивного стану; ознайомлення з літературою Англії (від давньої літератури до кінця XVIII століття) і літературою США XVII — початку XX століття, основами науково-дослідницької діяльності; формування навичок розв'язання завдань освітньої та дослідницької діяльності; роботу над індивідуальним дослідницьким проектом.

Програма другого року спрямована на поглиблення знань з англійської мови; ознайомлення з творчістю письменників Великої Британії XIX — початку XXI століття, США XX — початку XXI століття, Канади, Австралії, Нової Зеландії, Індії, Африки; розвиток у вихованців умінь і навичок використовувати англійську мову в різних комунікативних ситуаціях; формування навичок здійснювати пошук і критичний аналіз інформації про актуальні проблеми в галузі мовознавства й літературознавства, комунікувати для розв'язання завдань освітньої й науково-дослідницької діяльності, презентувати результати наукового пошуку з обраної теми.

У процесі роботи гуртка передбачається використання широкого спектра сучасних освітніх ресурсів. Програма адаптована для проведення онлайн-занять на дистанційних платформах для

навчання. Під час обрання ресурсів для роботи важливим є їх загальна доступність, можливість роботи як на комп'ютері, так і на планшеті чи смартфоні.

У межах індивідуальної роботи передбачається консультування з питань опрацювання й узагальнення результатів самостійної пошукової та дослідницької діяльності вихованців з обраної теми, їх підготовку до участі в конкурсних заходах лінгвістичного напрямку.

Оцінювання рівня сформованості іншомовних мовленнєвих навичок і вмій здійснюється під час виконання вправ, тестових і творчих завдань. Рівень володіння науково-дослідницькою компетентністю визначається за результатами участі в конкурсах дослідницького спрямування та роботи над індивідуальним дослідницьким проєктом. На заняттях широко застосовується контроль, самоконтроль і взаємоконтроль.

Програма може використовуватися для організації індивідуальної роботи відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11.08.2004 р. № 651 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 11.12.2008 р. № 1123).

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	2	3
Розділ 1. Морфологія	18	39	57
1.1. Частини мови	9	18	27
1.2. Часові форми активного і пасивного стану	9	21	30
1.2.1. Активний стан	5	13	18
1.2.2. Пасивний стан	4	8	12
Розділ 2. Синтаксис	7	14	21
2.1. Речення	4	8	12
2.2. Порядок слів у реченні	3	6	9

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Розділ 3. Література Англії: від давньої літератури до кінця XVIII століття	24	48	72
3.1. Основи літературознавства	4	8	12
3.2. Епоха Середньовіччя	5	10	15
3.3. Доба Відродження	5	10	15
3.4. Просвітництво	5	10	15
3.5. Романтизм	5	10	15
Розділ 4. Література США XVI – початку XX ст.	22	44	66
4.1. Література XVI–XVII століття	5	10	15
4.2. Література XVIII століття	5	10	15
4.3. Література XIX століття	6	12	18
4.4. Література кінця XIX – початку XX століття	6	12	18
Розділ 5. Науково-дослідницька діяльність	36	66	102
5.1. Основи науково- дослідницької діяльності	3	6	9
5.2. Наукові розвідки в галузі мовознавства і літературознавства	2	4	6
5.3. Науково-дослідницька робота	23	40	63
5.4. Цифрові комунікації та наукова діяльність	2	4	6
5.5. Публічне мовлення і наукова діяльність	4	8	12
5.6. Заходи науково- дослідницького спрямування	2	4	6
Підсумок	–	3	3
Разом	108	216	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год)

Теоретична частина. План, завдання роботи гуртка. Форми, засоби для навчання і комунікації.

Державна політика щодо розвитку англійської мови у сфері освіти в Україні. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Рівні володіння англійською мовою. Англійська мова, її роль у міжнародному спілкуванні.

Безпечна поведінка під час занять. Етика комунікування в колективі, значення дотримання правил спілкування.

Практична частина. Ознайомлення із засобами онлайнного (платформи) і офлайнного (групові й індивідуальні проекти, індивідуальні консультації, лекції, дискусії тощо) навчання в гуртку. Обрання засобів онлайнного навчання.

Зустріч з учнями — членами МАН України «Перші сходинки в науці».

Розділ 1. Морфологія (57 год)

1.1. Частини мови (27 год)

Теоретична частина. Частини мови, їх граматичні характеристики.

Іменник. Прості, похідні та складні іменники. Власні і загальні іменники. Обчислювані і необчислювані іменники. Множина і однина. Відмінки. Рід. Функції в реченні. Визначники іменників. Вживання іменників у функції означення.

Дієслово. Форми дієслова. Сміслові (самостійні) і допоміжні дієслова. Функції дієслів у реченні. Правильні і неправильні дієслова.

Інфінітив, його форми. Об'єктний і суб'єктний інфінітивний комплекс, особливості вживання. Особливості перекладу об'єктного і суб'єктного інфінітивних комплексів українською мовою. Інфінітивний комплекс із прийменником. Функції інфінітива в реченні. Модальні дієслова, їх уживання. Особливості модальних дієслів. Питальна і заперечна форми. Часові форми модальних дієслів. Еквіваленти модальних дієслів.

Герундій, його форми. Дієслівні й іменникові властивості герундія. Вживання герундія. Особливості перекладу герундія українською мовою.

Прикметник. Ступені порівняння. Підсилення порівняльного ступеня. Вживання прикметників у значенні іменників. Порядок, функції прикметника в реченні.

Числівник. Кількісні і порядкові числівники. Роки, дати, час. Дробові числа. Грошові одиниці.

Займенники, їх види. Форми займенників для однини і множини. Відмінки особових займенників. Вживання займенника *it*. Залежна і незалежна форми присвійних займенників. Число вказівних займенників. Питальні займенники. Місце займенника в реченні.

Прийменник. Форми прийменників. Граматичне і смислове значення прийменників. Місце прийменників у реченні.

Прислівник: загальні особливості. Групи прислівників.

Сполучники: визначення, класифікація. Сурядні сполучники. Підрядні сполучники. Сполучні слова.

Сполучники, прийменники, прислівники, що збігаються за формою.

Практична частина. Робота з довідниками з морфології, посібниками, граматичними таблицями. Виконання вправ на утворення множини іменників, іменників чоловічого і жіночого роду; визначення функції іменника, дієслова, інших частин мови в реченні; складання речень із правильними і неправильними дієсловами.

Визначення об'єктного і суб'єктного інфінітивних комплексів, герундія в реченні, виконання тестових завдань.

Переклад речень українською й англійською мовами з використанням об'єктного і суб'єктного інфінітивних комплексів, герундія.

Утворення речень за допомогою питальних займенників, обґрунтування місця прийменників у реченні.

Виконання вправ на використання прийменників, прислівників, сполучників у реченні; визначення вигуків, їх значення для підсилення висловлювання.

Виконання лексико-семантичних, граматичних творчих завдань.

Робота над текстами для визначення частин мови, їх функцій у реченні.

Редагування текстів із помилками й конструювання довершеного тексту.

1.2. Часові форми активного і пасивного стану (30 год)

1.2.1. Активний стан (18 год)

Теоретична частина. Часові форми активного стану. Форми простого (*Present, Past, Future Simple*), продовженого (*Present, Past, Future Continuous*), доконаного (*Present, Past, Future Perfect*), доконаного тривалого (*Present, Past, Future Perfect Continuous*) часу. Активний стан дієслів в українській і англійській мовах.

Питальні слова. Питальні речення і відповіді на запитання: типи й особливості формування.

Способи творення та використання *Future-in-the-Past Simple, Future-in-the-Past Continuous, Future-in-the-Past Perfect, Future-in-the-Past Perfect Continuous*.

Практична частина. Робота з граматичними таблицями, довідниками. Виконання вправ на використання часових форм активного стану, визначення особливостей їх вживання. Виконання тестових завдань. Розроблення тестових завдань.

Переклад речень з дієсловами активного стану англійською і українською мовами. Робота над формуванням запитань, що потребують повної відповіді, з дієсловами активного стану.

Читання й аналіз текстів, переклад англійською мовою, редагування перекладу. Опрацювання невеликих за обсягом текстів наукового спрямування. Аналіз анотацій до них.

Робота над письмовими повідомленнями з використанням часових форм активного стану: формулювання назви, написання тексту, удосконалення змісту, презентування результатів.

Підготовка усних повідомлень про наукові статті з використанням часових форм активного стану. Презентація повідомлень, обговорення.

Редагування текстів із помилками, конструювання довершеного тексту.

Написання й обговорення повідомлень із використанням часових форм активного стану. Визначення важливих тверджень у науковому тексті, написання тез із використанням часових форм активного стану, обговорення результатів.

Написання есе з використанням часових форм активного стану, їх аналіз, коригування.

1.2.2. Пасивний стан (12 год)

Теоретична частина. Утворення та використання часових форм пасивного стану: *Present, Past, Future Simple Passive, Present, Past, Future Perfect Passive, Present, Past, Future Continuous Passive.*

Особливості утворення питальної та заперечної форми пасивного стану.

Відповіді на запитання, особливості їх утворення.

Порівняльна характеристика вживання активного і пасивного стану.

Особливості перекладу речень із дієсловами пасивного стану українською мовою.

Практична частина. Робота з граматичними довідниками. Виконання граматичних вправ, тестів на вживання часових форм пасивного стану. Переклад речень українською й англійською мовами з використанням дієслів пасивного стану. Виконання вправ на перетворення активного стану в пасивний. Виконання тестових завдань.

Формування запитань, що потребують повної відповіді, з дієсловами пасивного стану.

Робота в групах: складання порівняльної таблиці «Часові форми дієслів в українській і англійській мовах», презентація й обговорення результатів.

Опрацювання усних повідомлень про наукові статті з використанням часових форм пасивного стану. Робота над виступом: формулювання назви, пошук й аналіз літератури за темою, написання, презентування результатів, обговорення, удосконалення змісту.

Написання коротких повідомлень / есе за заданою й самостійно обраною темою наукового спрямування з використанням часових форм пасивного стану, їх аналіз, виправлення помилок, презентування результатів і обговорення.

Робота над текстами наукового спрямування: читання й обговорення. Написання анотацій і тез виступів із використанням часових форм активного і пасивного стану, їх аналіз і коригування.

Розділ 2. Синтаксис (21 год)

2.1. Речення (12 год)

Теоретична частина. Типи речень: розповідні, питальні, спонукальні, окличні. Прості (поширені, непоширені) і складні (складносурядні, складнопідрядні) речення.

Головні члени речення: підмет, присудок. Другорядні члени речення: додаток, означення, обставина.

Практична частина. Робота з граматичними довідниками. Виконання граматичних вправ на визначення типів речень, членів речення.

Написання повідомлень із використанням різних типів речень, їх аналіз і коригування. Читання, редагування текстів із помилками, конструювання довершеного тексту.

2.2. Порядок слів у реченні (9 год)

Теоретична частина. Типи речень. Порядок слів у простому поширеному реченні. Прямий і непрямої порядок слів у реченнях. Особливості порядку слів у реченнях в українській і англійській мовах.

Складносурядні й складнопідрядні речення.

Пряма і непряма мова. Утворення непрямої мови, її використання в усних і письмових повідомленнях.

Практична частина. Виконання граматичних вправ і тестових завдань. Переклад речень українською й англійською мовами з дотриманням порядку слів, притаманному англійському реченню.

Виконання вправ із перетворення прямої мови на непряму.

Читання, редагування текстів із помилками, конструювання довершеного тексту.

Розділ 3. Література Англії: від давньої літератури до кінця XVIII століття (72 год)

3.1. Основи літературознавства (12 год)

Теоретична частина. Літературознавство. Основні й допоміжні галузі літературознавства. Літературний твір: зміст і форма, цілісність форми і змісту. Елементи змісту: тема, ідея, конфлікт, характери, пафос, тенденція. Літературні напрями й культурні епохи. Зміна типу художнього світосприйняття залежно від епохи.

Література і наука. Літературознавчі дослідження. Методи дослідження: історико-культурний, біографічний, порівняльно-літературний.

Практична частина. Виконання вправ: добирання з академічного тлумачного словника слів для характеристики героїв художніх творів, художньо-образного відтворення дійсності. Ви-

конання творчих завдань на закріплення вмінь користуватися історико-культурним, біографічним, порівняльно-літературним методами.

Робота над літературним твором: визначення форми, змістових і формальних елементів твору. Проєкт – мультимедійна презентація «Єдність змісту і форми – ознака художньої довершеності літературного твору».

3.2. Епоха Середньовіччя (15 год)

Теоретична частина. Середньовіччя: тисячолітній період в історії європейської культури. Пам'ятки англосаксонської літератури V–XI століть. Найдавніша англосаксонська поезія. Поема «Беовульф». Англосаксонська література. Лицарський роман. Легенди як джерело лицарських романів про короля Артура. Література нормандського періоду. Казки й байки. Протести проти католицької церкви й зростання національних почуттів у художніх творах XIV століття. Джон Вікліф – поет і перекладач Біблії. Джефрі Чосер – класик англійської національної літератури. Реалістичний життєствердний характер твору Джефрі Чосера «Кентерберійські оповідання».

Народні пісні й балади. «Робін Гуд» – балада антифеодального спрямування.

Практична частина. Виконання творчих завдань: визначення ознак християнського і язичеського світосприйняття у поемі «Беовульф». Написання есе за самостійно обраною темою про один із творів епохи Середньовіччя, їх аналіз. Робота в парах: складання порівняльної таблиці «Перші літературні пам'ятки української й англомовної літератури: спільне і відмінне», обговорення результатів.

Індивідуальний проєкт «Поведінкові стереотипи героїв українських легенд і казок й англійських народних пісень і балад».

Перегляд відеоматеріалів про життя і творчість Джефрі Чосера, обговорення.

Визначення художніх засобів викриття властивих суспільству негативних явищ у творі Джефрі Чосера «Кентерберійські оповідання».

Робота над виступом «Цикл балад про Робін Гуда: протиставлення образу ідеального суспільства феодальній Англії», презентування виступів, їх аналіз.

3.3. Доба Відродження (15 год)

Теоретична частина. Епоха Відродження.

Томас Мор «Утопія». Філіп Сідні «Аркадія». Едмунд Спенсер «Королева фей». Мелодійність і гармонійність поезій Едмунда Спенсера. Крістофер Марлоу – засновник англійської ренесансної трагедії.

Театр і драма. Вільям Шекспір – портретист людських пристрастей. Історичні хроніки, трагедії й комедії Шекспіра. Вільям Шекспір – автор сонетів. Поетичне новаторство митця.

Практична частина. Визначення структурно-композиційних особливостей, проблематики творів епохи Відродження.

Інтерактивні вправи «Хто зайвий», «Акваріум», «Рюкзак».

Перегляд, обговорення відеоматеріалів про життя і творчість Вільяма Шекспіра. Робота над тезами до виступу «Художній аналіз трагедії / комедії Вільяма Шекспіра».

Перегляд фрагментів із фільмів «Ромео і Джульєтта» і «Тіні забутих предків». Проєкт «Гімн кохання» (на прикладі творів «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра і «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського).

Робота з джерелами інформації про англійський театр епохи Відродження, аналіз результатів.

Написання й обговорення есе «Відродження – утвердження гідності й краси, розуму і волі, творчих сил людини».

3.4. Просвітництво (15 год)

Теоретична частина. Епоха Просвітництва: загальна характеристика. Література епохи Просвітництва: напрями, жанри, представники.

Даніель Дефо – творець просвітницького роману. Художні особливості, історико-літературне і філософське значення роману «Робінзон Крузо». Джонатан Свіфт – видатний сатирик XVIII століття. «Мандрі Гуллівера»: жанрова природа і структура твору.

Генрі Філдінг – фундатор просвітницького соціально-психологічного роману. Художні особливості роману Генрі Філдінга «Історія Тома Джонса, найди». Новаторство поетичної спадщини Роберта Бернса.

Практична частина. Вправи, тестові завдання, інтерактивні вправи «Стисла характеристика героя твору», «До якого твору належить ілюстрація», «Встанови відповідність між світлиною і

письменником», «Карусель», «Займи позицію», «Зміни позицію», «Асоціативний куц», «Гронування».

Визначення художніх особливостей, історико-літературного і філософського значення роману Данієля Дефо «Робінзон Крузо».

Перегляд, обговорення відеоматеріалів про життя і творчість Джонатана Свіфта. Обговорення тематики, проблематики, алегоричних образів роману Джонатана Свіфта «Мандри Гуллівера».

Творчий проєкт — мультимедійна презентація «Генрі Філдінг: відвертість і щирість героїв».

Підготовка й обговорення виступу «Поезії Роберта Бернса у перекладі Івана Франка». Написання есе «Художні особливості поезії Роберта Бернса».

3.5. Романтизм (15 год)

Теоретична частина. Романтизм у літературі, його пасивність і революційність.

Волелюбність у творчому доробку Джорджа Гордона Байрона «Паломництво Чайльда Гарольда». Романтика в поєднанні з революційним протестом у поезіях Персі Біші Шеллі. Історичний роман Вальтера Скотта «Айвенго».

Практична частина. Перегляд, обговорення відеоматеріалів про поетів-романтиків.

Робота в групах: визначення спільних і відмінних рис героїв у творах Джорджа Гордона Байрона, Персі Біші Шеллі, Вальтера Скотта, обговорення результатів.

Написання тез до виступу «Джордж Гордон Байрон: борець пером і мечем», їх аналіз. Підготовка повідомлення «Персі Біші Шеллі: виклик законам і традиціям», презентування й обговорення результатів.

Робота з інтернет-джерелами: пошук інформації про роман Вальтера Скотта «Айвенго», написання плану виступу.

Обговорення виступів. Інтерактивні вправи «Інтерв'ю з героєм», «Займи позицію», «Броунівський рух», «Доміно».

Творче завдання «Блог-рецензія»: написати й обговорити рецензії на прочитані твори.

Проєкт «Волелюбність у Джорджа Гордона Байрона і протест у Персі Біші Шеллі».

Створення атмосферного буктрейлера про один із літературних творів.

Розділ 4. Література США XVI – початку XX століття (66 год)

4.1. Література XVI–XVII століття (15 год)

Теоретична частина. Відкриття й колонізація Америки. Періодизація американської літератури, особливості її розвитку.

Колоніальна література. Образ Нового Світу в літературі.

Вільям Бредфорд – перший письменник Нової Англії. Фундаторка популярної літератури Мері Роуландсон. Пуританська поезія Анни Бредстріт.

Відкрита Америка. Епос корінних американців: гармонія з природою, справедливість і рівність.

Практична частина. Робота у групах над літературним твором на вибір: визначення форми, змістових і формальних елементів твору. Обговорення результатів роботи.

Пошук інформації для визначення факторів, що виділяють самотність американської літератури XVI–XVII століття, написання повідомлень, обговорення результатів.

Інтерактивна вправа «Інтерв'ю з героєм» для визначення поведінкового стереотипу героя. Інтерактивні вправи «Займи позицію», «Броунівський рух», «Доміно».

Написання анотації до статті про творчість письменника, аналіз і редагування.

4.2. Література XVIII століття (15 год)

Теоретична частина. Просвітництво і молода республіка.

Прогресивні ідеї першого великого американського письменника Бенджаміна Франкліна.

Томас Джефферсон – гуманіст і борець за свободу людини.

Художній світ Чарльза Брокдена Брауна.

Корінна Америка в ліриці поета-патріота Філіпа Френо. Самовираження корінного населення й афроамериканців. Поезія Філіс Вітлі – стереотип американської суспільної свідомості.

Практична частина. Визначення структурно-композиційних особливостей, проблематики літературних творів епохи Просвітництва.

Вправа «Книжковий тест». Інтерактивна вправа «Крісло автора» («Серед мого відчаю я не гордюю зробити, що можу, для блага людства» (Брокден Браун)).

Написання есе на самостійно обрану тему про один із літературних творів епохи Просвітництва, їх аналіз і редагування.

Підготовка виступу «Есе Бенджаміна Франкліна: програма з удосконалення людської природи й суспільства», презентація й обговорення.

Мультимедійна презентація «Література США XVIII століття: розвиток національної свідомості та культурної ідентичності».

4.3. Література XIX століття (18 год)

Теоретична частина. Особливості розвитку США у XIX столітті.

Романтизм, його специфіка. Романтичний нативізм і гуманізм.

Вашингтон Ірвінг — основоположник романтизму без сентиментів. Творчість Натанієля Готорна: традиції американської романтичної новели-казки.

Зображення життя корінного населення у творах Джеймса Фенімора Купера. Зображення суворої реальності рабства у творах Гаррієт Бічер-Стоу.

Філософія Ральфа Емерсона: у поєднанні логічного й естетичного способів пізнання дійсності людське знання набуває максимум своєї життєвої сили. Едгар Аллан По — основоположник детективного жанру. Творчість Германа Мелвілла: від образів-символів до романтичної філософії буття. Новаторський стиль поезій Емілі Дікінсон. Військові оповідання Амброза Бірса. Поезії Волта Вітмена: оптимізм і впевненість.

Практична частина. Творче завдання «Дизайн книжкової обкладинки». Інтерактивні вправи «Рюкзак» («Романтичний нативізм — дослідження своєї рідної країни»), «Велике коло» («Романтичний гуманізм та його інтелектуальні, моральні та емоційні вияви»).

Робота над уривком літературного твору Джеймса Фенімора Купера, визначення художніх засобів зображення героїв, пейзажів. Перегляд, обговорення фрагментів фільму за твором Джеймса Фенімора Купера.

Аналіз літературного твору Гаррієт Бічер-Стоу «Хатина дядька Тома»: обговорення його впливу на культуру і тогочасну політику. Перегляд, обговорення фрагментів фільму «Хатина дядька Тома».

Написання, аналіз тез до повідомлення про один із літературних творів XIX століття.

4.4. Література кінця XIX — початку XX століття (18 год)

Теоретична частина. Історичні події у США на межі століть, їх вплив на літературу.

Реалізм. Натуралізм.

О. Генрі: вплив випадку на героя і несподівана розв'язка. Френсіс Брет Гарт — творець образу Дикого Заходу. Американський характер й «американська мрія» у творах Марка Твена. Реальні зображення героїв у творах Теодора Драйзера. Пригодницькі оповідання й романи Джека Лондона.

Практична частина. Робота зі словником: добирання слів для характеристики героїв, художньо-образного відтворення дійсності в літературних творах.

Вправи, тестові завдання «Стисла характеристика героя твору», «До якого твору належить ілюстрація», «Установи відповідність між світлиною і письменником», інтерактивні вправи «Утрачена інформація», «Мудрі сови».

Читання уривків із творів Марка Твена, визначення художніх особливостей, літературного значення.

Обговорення тематики, проблематики, образів у романах Теодора Драйзера.

Творчий проєкт — мультимедійна презентація «Творчість Джека Лондона: втілення мрії про героїзм і романтику».

Написання есе «Художні особливості творів О. Генрі». Краудсорсинговий проєкт «Література кінця XIX — початку XX століття: пошук нових форм відображення дійсності».

Розділ 5. Науково-дослідницька діяльність (102 год)

5.1. Основи науково-дослідницької діяльності (9 год)

Теоретична частина. Наука: мета, завдання, основні функції. Наукові теорії. Наукові дослідження, їх види. Методи наукового дослідження. Етапи виконання наукового дослідження. З історії розвитку науки в Україні.

Національна академія наук України. Мала академія наук України.

Наукові й інформаційні джерела, їх опрацювання. Аналітична діяльність під час роботи з джерелами.

Науковий інтерес, його роль у поглибленні знань і розширенні кругозору.

Творчість і науково-дослідницька робота, творчий підхід до розв'язання завдань. Критичне мислення, його значення для наукової діяльності.

Науковий стиль.

Організація робочого часу для здійснення наукового дослідження.

Науково-дослідницька робота учнів – членів МАН України.

Академічна доброчесність. Основні принципи академічної доброчесності

Практична частина. Опрацювання наукових, інформаційних джерел мовознавчого / літературознавчого спрямування. Робота з гіпотезами: теорії й моделі, що описують мову.

Робота з науковими статтями в галузі мовознавства / літературознавства, аналіз і обговорення.

Зустрічі з учнями – членами МАН України, викладачами закладів вищої освіти та педагогами, які опікуються роботою наукових товариств учнів.

Виконання інтерактивних вправ: «Шкала думок» («Навчання і науково-дослідницька діяльність учня»), «Займи позицію» («Наука – це пошук істини» (Д. Томпсон)), «Акваріум» («Наука придатна лише для сильних розумів» (Мішель де Монтень)).

Дискусії «Академічна доброчесність і плагіат», «Як стати успішним науковцем».

5.2. Наукові розвідки в галузі мовознавства і літературознавства (6 год)

Теоретична частина. Мовознавча і літературознавча галузь у науці. Наукові дослідження з мовознавства / літературознавства. Методи дослідження. Загальні / спеціальні принципи наукових досліджень.

Актуальність лінгвістичних / літературознавчих досліджень для розвитку філологічної науки.

Англомовні дослідження, їх актуальність. Проблематика сучасних досліджень англійської мови / англійської літератури вітчизняними лінгвістами / літературознавцями.

Науково-дослідницька робота учнів – членів Малої академії наук України в галузі мовознавства. Тематика мовознавчих / літературознавчих науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України.

Практична частина. Робота з літературою. Інтерактивні вправи для обговорення актуальності лінгвістичних / літературознавчих досліджень.

Круглі столи з науковцями закладів вищої освіти, учнями — членами Малої академії наук України.

Формулювання тем науково-дослідницьких робіт з урахуванням сучасної проблематики досліджень англійської мови / англо-мовної літератури.

Дискусія «Сучасні лінгвістичні дослідження: їх актуальність для розвитку науки».

5.3. Науково-дослідницька робота (63 год)

Теоретична частина. Науково-дослідницька робота — індивідуальний дослідницький проєкт. Складники індивідуального проєкту: дослідницька робота, постерний захист, виступ на науковій конференції.

Структура дослідницької роботи, загальні вимоги до її оформлення.

План роботи над індивідуальним дослідницьким проєктом.

Дослідницька робота: мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження, гіпотеза.

Методи дослідження.

Практична частина. Розроблення плану роботи над індивідуальним дослідницьким проєктом. Обґрунтування актуальності, визначення мети, завдань, об'єкта і предмета дослідницької роботи. Формулювання гіпотези.

Обрання методів дослідження.

Бібліографічний пошук наукової інформації на тему проєкту, її критичне осмислення.

Формулювання власних думок, їх письмовий виклад. Удосконалення й оптимізація положень.

5.4. Цифрові комунікації та наукова діяльність (6 год)

Теоретична частина. Інформаційно-комунікаційні технології. Значення інформаційно-комунікаційних технологій для здійснення наукових досліджень.

Сучасні освітні вебресурси. Пошукові системи. Хмарні технології. Електронні бібліотеки, їх можливості.

Цифрова грамотність і цифрова культура.

Англомовні цифрові ресурси, особливості роботи з ними. Особливості спілкування в англомовному цифровому середовищі.

Практична частина. Створення пам'ятки безпечної роботи в мережі Інтернет.

Виконання інтерактивних вправ для формування інформаційно-цифрової компетентності. Робота з інтернет-ресурсами для формування знань і визначення їх рівня.

Робота з вебресурсами й пошуковими системами: пошук інформації для розв'язання завдань науково-дослідницької роботи. Пошук електронних бібліотек, робота в електронних бібліотечних системах. Створення матеріалів у хмарному сервісі «Office 365 Education».

5.5. Публічне мовлення і наукова діяльність (12 год)

Теоретична частина. Ораторське мистецтво, його важливість для науки.

Наукова доповідь і дискусія: мета й завдання. Вимоги до виголошення наукової доповіді та ведення дискусії. Етапи спілкування з аудиторією (докомунікативний, комунікативний, посткомунікативний).

Інструменти публічного виступу: вислови, фрази, кліше.

Практична частина. Підготовка питань для обговорення повідомлень. Робота над повідомленнями про стан роботи над науково-дослідницьким проектом. Аналітична робота над результатами повідомлень: виявлення недоліків, коментарі, поради, побажання.

Рольова гра «Успішна промова та управління увагою слухачів: вислови, фрази й кліше англійською та українською мовами».

Інтерактивні вправи: інформаційна (виступ «Цілеспрямований рух до розв'язання завдань наукового дослідження»), опрацювання дискусійних питань (дебати «Шлях до успіху в науці: красномовство чи лаконічність»).

5.6. Заходи науково-дослідницького спрямування (6 год)

Теоретична частина. Заходи науково-дослідницького спрямування: мета й завдання, вимоги щодо участі в них.

Заходи Малої академії наук України для підтримки обдарованих і талановитих дітей.

Англійська мова – мова спілкування під час заходів різних організаційних рівнів.

Практична частина. Збирання, оброблення, систематизація матеріалів для конкурсних робіт. Оформлення робіт на конкурс.

Підготовка та участь у конференціях, конкурсах, фестивалях наукового спрямування різних організаційних рівнів, обговорення результатів.

Зустрічі з учасниками й переможцями конкурсних заходів для дітей та учнівської молоді.

Підсумок (3 год)

Практична частина. Підбиття підсумків роботи гуртка за навчальний рік.

Презентація результатів роботи за науково-дослідницькими проектами, їх аналіз, розроблення рекомендацій щодо подальшої роботи над ними.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* використання методів теоретичних і практичних досліджень у процесі наукового пошуку; застосування знань із мовознавства / літературознавства в освітній і науково-дослідницькій діяльності;
- *практична:* аналізування висловлювань для визначення основної думки, мети висловлювання й оцінювання комунікативної ситуації; здійснення взаємодії для реалізації намірів у межах комунікативної ситуації; застосування знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне спілкування, розуміння мети висловлювань інших і допомагають бути зрозумілим у процесі спілкування, розкрити тему й основну думку з дотриманням комунікативної спрямованості; комунікування відповідно до мети й завдань спільної освітньої, науково-дослідницької, інших видів діяльності з дотриманням етичних норм спілкування; організування робочого часу для реалізації систематичної науково-дослідницької діяльності; проведення наукового дослідження з обраної теми на основі принципів академічної доброчесності; дотримання вимог щодо оформлення дослідницької роботи учня — члена МАН України; застосування освітніх платформ під час онлайн-навчання;
- *творча:* використання творчого підходу до представлення й захисту результатів роботи над завданнями індивідуального дослідницького проекту;
- *соціальна:* розуміння важливості наукових досліджень у галузі мовознавства і літературознавства для самовизначення й саморозвитку; володіння нормами культури спілкування.

Вищий рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	2	3
Розділ 1. Синтаксис	4	11	15
1.1. Головні члени речення	2	4	6
1.2. Другорядні члени речення	1	5	6
1.3. Пунктуація в англійському реченні	1	2	3
Розділ 2. Лексикологія. Фразеологія. Стилїстика	13	29	42
2.1. Лексикологія	4	8	12
2.2. Англійська фразеологія	3	9	12
2.3. Стилїстика	6	12	18
Розділ 3. Література Великої Британії XIX – початку XXI столїття	20	46	66
3.1. Література Вікторіанської епохи	5	13	18
3.2. Модернізм	4	11	15
3.3. Екзистенціалїзм	5	10	15
3.4. Постмодернізм	6	12	18
Розділ 4. Література США XX – початку XXI столїття	19	41	60
4.1. Література початку і середини XX столїття	10	23	33
4.2. Література кінця XX – початку XXI столїття	9	18	27
Розділ 5. Англійська література Канади, Австралїї, Нової Зеландїї, Індїї, Африки	9	21	30
5.1. Англійська література Канади	3	6	9
5.2. Англійська література Австралїї	3	6	9

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
5.3 Англомовна література Нової Зеландії	1	5	6
5.4. Англомовна література Індії й Африки	2	4	6
Розділ 6. Основи мовленнєвої комунікації	4	8	12
6.1. Мовленнєва комунікація	2	4	6
6.2. Лінгвокраїнознавчий аспект у спілкуванні	2	4	6
Розділ 7. Науково-дослідницька діяльність у галузі мовознавства і літературознавства	26	67	93
7.1. Індивідуальний дослідницький проєкт	23	58	81
7.2. Перспективи досліджень у галузі мовознавства і літературознавства	2	4	6
7.3. Організаційно-масові заходи наукового спрямування	1	5	6
Підсумок	—	3	3
Разом	96	218	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год)

Теоретична частина. План, завдання роботи гуртка. Робота гуртка в режимі змішаного навчання. Електронні інформаційні, освітні та інформаційно-телекомунікаційні ресурси для змішаного навчання.

Практична частина. Обговорення, обрання ресурсів для роботи гуртка в умовах змішаного навчання.

Аналіз результатів роботи над науково-дослідницьким проєктом у літній період.

Розділ 1. Синтаксис (15 год)

1.1. Головні члени речення (6 год)

Теоретична частина. Головні члени речення. Підмет. Присудок. Складний підмет. Складний присудок.

Практична частина. Виконання вправ на визначення головних членів речення, складного підмета і присудка. Переклад речень англійською мовою з вживанням складного підмета і присудка. Виконання тестових завдань.

Редагування текстів з помилками. Робота з науковими статтями: читання, аналіз, написання тез і повідомлень, представлення й обговорення результатів.

1.2. Другорядні члени речення (6 год)

Теоретична частина. Другорядні члени речення. Додаток. Складний додаток. Означення. Обставина. Інші елементи речення, що не є його членами.

Практична частина. Виконання вправ на визначення головних і другорядних членів речення. Виконання вправ на визначення складного підмета і присудка. Переклад речень англійською мовою з вживанням складного додатка. Виконання тестових завдань.

Написання, рецензування есе.

1.3. Пунктуація в англійському реченні (3 год)

Теоретична частина. Розділові знаки. Пунктуація в англійській мові.

Складні речення з різними видами зв'язку.

Практична частина. Виконання вправ на пояснення використання пунктуаційних знаків у реченні. Виправлення помилок у реченнях, текстах.

Розділ 2. Лексикологія. Фразеологія. Стилїстика (42 год)

2.1. Лексикологія (12 год)

Теоретична частина. Лексика. Лексичне значення слова. Однозначні і багатозначні слова. Стилїстично й емоційно забарвлені та нейтральні слова.

Синоніми й антоніми (лексичні й контекстуальні), омоніми.

Групи слів за походженням і сферою використання.

Практична частина. Робота зі словниками різних видів (тлумачним, синонімів та антонімів, фразеологічним тощо), схемами, таблицями.

Створення мультимедійного мініпроєкту «Багатозначні слова в українській і англійській мовах».

Виконання завдань лінгвістичних ігор, лексичних і логіко-семантичних вправ.

Робота з науковими текстами: визначення думки автора, пошук фактів для її підтримання чи спростування, написання анотації, відгуку.

2.2. Англійська фразеологія (12 год)

Теоретична частина. Фразеологізми в англійській мові, їх ознаки та властивості.

Фразеологічні словники. Фразеологізми в наукових текстах.

Фразеологізми в українській та англійській мовах.

Практична частина. Опрацювання джерел інформації про фразеологізми в англійській мові. Робота зі словниками.

Вправи на визначення фразеологізмів, пояснення їх значень, порівняння українських й англійських фразеологізмів, заміну словосполучень фразеологізмами, використання фразеологізмів для редагування речень.

Робота з науковими текстами для визначення й тлумачення фразеологізмів і написання повідомлень про результати роботи з використанням фразеологізмів.

2.3. Стилїстика (18 год)

Теоретична частина. Стилї. Стилїстика. Стилїстичні засоби.

Науковий стилї, його особливості та жанри. Форми висловлювання в науковому текстї.

Функціональні стилї в англїйській та українській мовах, їх ознаки.

Практична частина. Вправи на визначення стилїв, їх ознак.

Робота з лїтературою: визначення належностї тексту до окремого стилю за стилїстичною маркованїстю лексики; добирання зразкїв текстїв рїзних стилїв українською й англїйською мовами. Аналїз текстїв для визначення стилїстичних засобїв. Редагування текстїв з помилками, конструювання стилїстично довершених текстїв

Виконання завдань для виявлення засобїв вираження наукового стилю, аналїз результатїв. Редагування текстїв наукового стилю.

Робота над анотаціями до статей наукового змісту. Написання анотацій, їх аналіз.

Розділ 3. Література Великої Британії XIX – початку XXI століття (66 год)

3.1. Література Вікторіанської епохи (18 год)

Теоретична частина. Епоха королеви Вікторії. Вікторіанство як світогляд. Література Вікторіанської доби: загальна характеристика. Провідні напрями в літературі XIX століття.

Життя і творчість Чарльза Дікенса. Унікальна авторська манера, індивідуальний стиль письменника.

Жіноча література Вікторіанської епохи. Соціально-політична тематика творів Елізабет Гаскелл. Творчість сестер Бронте: мелодраматизм, романтизм і елементи поезики. Інтелектуально психологічний і морально-емоційний характер романів Джордж Еліот.

Інтелектуальний і психологічний вектори зображення людини й суспільства у творах Джорджа Мередіта. Вілкі Коллінз як один із творців жанру детективного роману.

Казки-нісенітниці — інтелектуальна, іронічно-пародійна проза Льюїса Керролла.

Засновник неоромантизму Роберт Льюїс Стівенсон. Детективні твори Артура Конан Дойля.

Редьярд Кіплінг: голос вікторіанського імперіалізму.

Інтелектуальний роман Оскара Вайльда «Портрет Доріана Грея».

Практична частина. Вправи, тестові завдання «Розподіліть твори за напрямками», «Письменники і їх твори», «Про кого йдеться в цитаті», «Установіть відповідність між світлиною і письменником».

Написання повідомлень про творчість письменника (на вибір), обговорення результатів.

Інтерактивні вправи «Вгадайте літературного героя за описом», «Світська розмова», «Блеф-турнір: закохані літературні герої». Складання й розгадування ребусів «Англійська література у Вікторіанську епоху», «Герої творів».

Виконання творчого завдання: визначення ознак детективного жанру в літературному творі, представлення й обговорення результатів.

Перегляд, обговорення уривків з фільму «Аліса в країні чудес».

Написання есе на самостійно обрану тему про один із творів Вікторіанської епохи, їх аналіз.

Перегляд фрагментів фільму «Портрет Доріана Грея», виконання вправ «Чистий аркуш», «Лист режисеру», «Афіша». Дискусія «“Будь собою. Інші ролі вже зайняті” (Оскар Вайльд)».

Робота в групах: розгляд теми «Зовнішня і внутрішня дисгармонія героя» (на прикладі творів української та англійської літератури), обговорення результатів.

Робота в парах: графічне ілюстрування твору української та англійської літератури, представлення й обговорення результатів.

Створення атмосферного буктрейлера про один із літературних творів.

Проект-конкурс «Літературний марафон». Проект – мультимедійна презентація «Ключові напрями англійської літератури XIX століття».

3.2. Модернізм (15 год)

Теоретична частина. Модернізм, характерні ознаки й особливості. Зміни в літературному процесі Англії.

Творчість Джеймса Джойса, Вільямс Вулф, Девіда Герберта Лоуренса – внесок в оновлення і розвиток англійської літератури.

Сатира й алегорія драматурга Бернарда Шоу. Контрастність світоглядних переконань і роздуми про соціальні хвороби нації Джона Голсуорсі.

Фантастика й невтішні прогнози Герберта Веллса щодо майбутнього людства.

Політичні алегорії Джорджа Орвелла.

Морально-естетичні пошуки Олдоса Хакслі. Соціально-філософські романи Грема Гріна.

Психологічна і філософська проза Маргарет Дреббл, Сьюзен Хілл.

Соціально-політична проблематика романів Джеймса Олдріджа.

Практична частина. Інтерактивні вправи, тестові й творчі завдання «Якому герою належать слова», «Якщо змінити характер героя, то...», «Наділимо героя іншими рисами», «Крісло автора».

Перегляд, обговорення відеоматеріалів про Джорджа Орвелла.

Робота з джерелами інформації про творчість письменника, аналіз результатів, написання повідомлення. Дискусія з елементами ігрового моделювання про життя і творчість письменника.

Проект «Новаторство української й англійської драматургії ХХ століття». Структуровані дебати «Екстравагантність й естетичні погляди Бернарда Шоу».

3.3. Екзистенціалізм (15 год)

Теоретична частина. Екзистенціалізм: сутність, характерні ознаки. Екзистенціалізм в англійській літературі. Екзистенціалізм як жанр повоєнної прози: філософізм творів Айріс Мердок, психоаналітичний стрижень у творчості Джона Фаулза, осмислення світу у творах Вільяма Голдінга, філософсько-релігійні проблеми в доробку Мюріел Спарк.

Практична частина. Вправи «Установіть відповідність між героєм і його діями», «Здогадайтесь, хто герой, за описом», «Доберіть ілюстрації до твору», «Визначте героя (героїв) за назвою твору». Інтерактивні вправи «Два, чотири, усі разом», «Мікрофон», «Коло ідей».

Перегляд, обговорення матеріалів про творчість Айріс Мердок, Мюріел Спарк.

Написання, презентування, аналіз есе про творчість одного із письменників.

3.4. Постмодернізм (18 год)

Теоретична частина. Постмодернізм. Національна специфіка становлення постмодернізму в літературі Великої Британії. Жанрова багатомірність сучасного британського постмодерністичного роману.

Джон Фаулз: набуття самосвідомості як необхідної умови для досягнення свободи. Творчість Джонатана Коу: рознесена на шматки сучасність. Антонія Сьюзен Баєтт: здатність говорити зі всіма про все. Автор книг, який не потребує представлення, — Джоан Роулінг. Улюбленець дітей і дорослих Майкл Бонд. Джон Рональд Руел Толкін: в обіймах фентезі. Морально-філософські узагальнення й тонкий психологічний аналіз Грема Свіфта. Вільям Джеральд Голдінг: проблеми людського буття без рецептів їх вирішення. Роальд Дал: бачення світу, наповнене містикою та абсурдом. Джуліан Барнс: виховання почуттів. Антигерої Мартіна Луїса Еміса. Мультикультуралізм Кадзуо Ішігуро. Ієн Мак'юен: тонкі постмодерністські ігри з читачем. Зеді Сміт як надія англійської літератури нового тисячоліття.

Практична частина. Вправи, тестові завдання «Відновіть послідовність подій», «Літературне лото», «Істинне — хибне», «Хмара слів», «Уважний читач».

Перегляд, обговорення відеоматеріалів про творчість Джеральда Голдінга, Зеді Сміт. Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу «Творчість Джоан Кетлін Роулінг і Джон Рональд Руел Толкін: втілена в романах невичерпна фантазія».

Пошук, опрацювання матеріалів про лауреатів Нобелівської премії, представлення й аналіз результатів роботи. Мультимедійна презентація «Письменники Великої Британії — лауреати Нобелівської премії».

Проект — мультимедійна презентація «Золоті сторінки англійської літератури».

Розділ 4. Література США ХХ — початку ХХІ століття (60 год)

4.1. Література початку і середини ХХ століття (33 год)

Теоретична частина. Напрями американської літератури у ХХ — на початку ХХІ століття: реалізм, модернізм, постмодернізм. Суспільство після Першої світової війни.

Новаторство Шервуда Андерсона у жанрі новелістики. Ернест Гемінгвей: творчість, невіддільна від часу. Письменник-модерніст Вільям Фолкнер: творчість поза подіями й часом. Афроамериканська література. Гарлемський ренесанс: Жан Тумер, Ленгстон Г'юз, Вільям Дюбуа, Зора Ніл Герстон. Теодор Драйзер: споглядання за життям. Регіональна своєрідність творів Джона Стейнбека. Джеймс Болдвін: засудження сепаратизму. Курт Воннегут: больові точки американської свідомості. Психологічна проза на фантастичній основі Рея Бредбері. Дух епохи в романі Гарпер Лі. Відображення американського суспільства у творах Джерома Девіда Селінджера. Американська драма. Юджин О'Ніл, Ліліан Геллман.

Практична частина. Вправи, творчі завдання «Вгадайте літературного героя за описом», «Якому герою належать слова», «Якщо змінити характер героя, то...», «Наділимо героя іншими рисами», «Письменники і їх твори», «Встановіть відповідність між світливою і письменником». Складання й розгадування ребусів «Письменники й літературні твори ХХ століття», «Герої творів». Інтерактивні вправи «Кола Венна», «Крісло автора». Виконання творчого завдання: визначення ознак жанру в літературному творі, представлення й обговорення результатів.

Перегляд фрагментів фільму «Вбити пересмішника», знятого за однойменним романом Харпера Лі. Виконання інтерактивних вправ «Записник режисера» (визначити послідовність висловлювань героїв, видруктованих кадрів із фільму), «Кола Венна».

Написання рецензії на самостійно обрану тему про один із літературних творів початку і середини ХХ століття, їх аналіз і редагування.

Дискусія «“З людьми важко, а без них — нестерпно” (Джером Девід Селінджер)».

4.2. Література кінця ХХ — початку ХХІ століття (27 год)

Теоретична частина. Основні тенденції розвитку американської літератури кінця ХХ — початку ХХІ століття. Постпостмодернізм і плюралістичний реалізм.

Доведена до досконалості проза Джона Апдайка. Творчість Сідні Шелдона: романи на основі реальних фактів і подій. Кен Кізі — письменник, який був героєм контркультурної революції та руху хіпі. Становлення соціальної свідомості афроамериканців у творах письменниці Тоні Моррісон. Творчість афроамериканської письменниці й активістки Еліс Вокер. Джон Барт: «неофабулістська» лінія американської літератури. Феномен творчості Стівена Кінга і Річарда Метісона. Гелен ДеВітт — одна з найбільш визнаних критиками романістів англомовної літератури.

Творчість американських письменників українського походження. Прозаїк, поет, перекладач, науковець Аскольд Мельничук. Твір про Чорнобиль Ірени Забитко. Поєднання гумору і дивних подій для побудови сюжетних ліній у творах Чака Поланіка. Мініромани Юрія Тарнавського. Українська тематика у творах американських письменників Джонатана Сафрана Фоера і Клер Месада.

Практична частина. Вправи, тестові завдання «Вгадайте літературного героя за описом», «До якого твору належить ілюстрація», «Установіть відповідність між світлиною і письменником». Інтерактивні вправи «Кола Венна», «Крісло автора».

Написання есе «Таємниці, символіка і змови у творах Стівена Кінга і Річарда Метісона».

Обговорення тематики, проблематики, образів у творчості американських письменників українського походження.

Створення атмосферного буктрейлера про один із літературних творів.

Розділ 5. Англomовна література Канади, Австралії, Нової Зеландії, Індії, Африки(30 год)

5.1. Англomовна література Канади (9 год)

Теоретична частина. Етапи становлення канадської літератури.

Початок англomовної літератури: Чарльз Робертс, Арчибальд Лампман, Біліс Кермен, Данкан Кемпбел Скот, Полін Джонсон.

Феміністичні мотиви у творах Маргарет Етвуд. Глибина і мудрість оповідань Еліс Манро. Особливості наративу творів Майкла Ондатже. Проблеми співвідношення раціонального й емоційного в житті героїв творів Артура Гейлі.

Творчість канадських письменників українського походження. Твори Мирни Косташ: вибудовування колективної етнічної свідомості канадських українців. Джордж Рига: суспільні проблеми канадського життя й філософські пошуки свого «Я».

Практична частина. Вправи, творчі завдання «Якщо змінити характер героя, то...», «Наділимо героя іншими рисами», «Встановіть відповідність: письменники і їх твори». Інтерактивні вправи «Займи позицію», «Утрачена інформація», «Доміно».

Інтерактивна вправа «Мікрофон» («Інтерв'ю з українським перекладачем творів канадської літератури»).

Робота над літературним твором: визначення форми, змістових і формальних елементів твору, обговорення результатів.

Аналіз творів англійської й української літератури для виявлення національних особливостей поведінки героїв, створення презентації, обговорення результатів (на вибір).

Мініпроєкт «Особливості творчості канадських письменників українського походження».

5.2. Англomовна література Австралії (9 год)

Теоретична частина. Становлення й розвиток літератури Австралії.

Перші літературні пам'ятки.

Національний характер творів Прайс Уорунг, Стіл Радд, Генрі Ловсон. Тема каторги й тяжкого шляху каторжанина в романах Генрі Сейвері. Соціальне, психологічне й філософське значення творів Томаса Кініллі. Індивідуальний стиль Патріка Вайта: синтез світогляду, таланту, свободи творчості й фантазії митця. Емоційна напруга й виняткова психологічна переконливість творів Коллін

Мак-Каллоу. Короткі оповідання Хелен Гарнер. Маркус Зузак: секрет триумфу молодого письменника. Марго Ленеген: фантастика для юнацтва. Твори для дорослих і дітей Ліян Моріарті.

Практична частина. Вправи «Установіть відповідність між героєм і його діями», «Здогадайтесь за описом, хто герой», «Доберіть ілюстрації до твору», «Визначте героя (героїв) за назвою твору». Інтерактивні вправи «Броунівський рух», «Ринг», «Мозаїка».

Перегляд фрагментів фільму «Ті, що співають у терні», виконання інтерактивної вправи «Відкритий мікрофон».

Літературні дебати «Сюжет і особливості будови конфлікту в українських і англомовних літературних творах для дітей».

Написання, презентування, аналіз повідомлень про творчість одного із письменників.

Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу про творчість сучасних австралійських письменників.

5.3. Англомовна література Нової Зеландії (6 год)

Теоретична частина. Документально-автобіографічний характер перших літературних творів. Соціальна проблематика творів початку ХХ століття.

Твори середини ХХ століття: історія країни, доля маорі; особистість, її конфлікт зі світом і суспільством. Творчість письменників другої половини ХХ століття: поєднання культури маорі та європейсько-новозеландської літературно-мистецької традиції. Популярність жанру біографії й автобіографії в сучасній літературі.

Гостропсихологічна проза Дженет Фрейм. Альберт Вендт — поет, прозаїк, драматург і художник; його вплив на літературне середовище Нової Зеландії. Прозові твори Оуена Маршалла. Вінсент О'Салліван — автор екфрастичної поезії. Бестселери Ллойда Джонса. Твори для дітей і підлітків Бернарда Беке-та. Представниця молодого покоління письменників Елінор Каттон.

Практична частина. Робота зі словником: добирання слів для характеристики літературного героя, художньо-образного відтворення дійсності.

Вправи, тестові, творчі завдання «Істинне — хибне», «Літературне лото», «Уважний читач», «Хмара слів», «Рекламна пауза».

Дискусія з елементами ігрового моделювання про життя і творчість письменника.

Написання тез доповіді про творчість письменника, виступи, обговорення.

Проєкт — мультимедійна презентація «Творчість письменників Нової Зеландії: гордість колонізаторів чи голос землі».

5.4. Англомовна література Індії й Африки (6 год)

Теоретична частина. Англомовна література Індії. Магічний реалізм.

Салмана Рушді: лицар Британської імперії «за служіння літературі». Проблеми соціальної справедливості у творчості Арундгаті Рой.

Англомовна література Африки. Істинно африканські письменники Воле Шоїнка і Надін Гордімер. Представниця молодого покоління сучасної літератури Африки Чімаманда Нґозі Адічі: діапазон ідей і проблем у творах.

Практична частина. Робота над інформацією про творчість англомовних письменників Індії й Африки. Усні повідомлення про результати роботи, обговорення.

Читання уривків із роману «Сатанинські вірші» Салмана Рушді. Підготовка виступу «Протест проти ісламу як “релігії, що вбиває”». Робота у групах: визначення форми, змістових і формальних елементів роману; повідомлення про результати роботи, обговорення.

Інтерактивні вправи «Велике коло», «Мозаїка» («Воле Шоїнка: англомовні п'єси й прозові твори», «Надзвичайний епос Надін Гордімер»).

Написання есе про творчість одного з письменників, їх аналіз і редагування.

Проєкт «Літературна екскурсія: місця, що надихають на творчість».

Розділ 6. Основи мовленнєвої комунікації (12 год)

6.1. Мовленнєва комунікація (6 год)

Теоретична частина. Мовленнєве контактування: характеристика і функції. Вербальна і невербальна комунікація, їх роль і функції в міжособистісному спілкуванні. Засоби виразності мови.

Правила мовленнєвої поведінки в різних ситуаціях комунікації. Форми мовленнєвого етикету наукової спільноти.

Практична частина. Робота з джерелами інформації про вербальну і невербальну комунікацію (самостійно), аналіз, представлення й обговорення результатів.

Інтерактивні вправи (робота в парах і групах): регулятивна — «Два, чотири, всі разом» («Виробимо правила»), мотиваційна — «Крісло автора» («Мої очікування», «Моя мета на сьогодні»), пізнавальні — «Мікрофон», «Карусель» («Маєте щось додати?», «Ваша відповідь може бути доповнена», «Пошук способів розв'язання проблеми»), ситуативне моделювання — «Мета-план» («Обстоювання думки»), опрацювання дискусійних питань — «Метод “Прес”» («Можливо, ваша думка слухна, але...»).

Рольова гра «Мовленнєва поведінка під час дебатів».

6.2. Лінгвокраїнознавчий аспект у спілкуванні (6 год)

Теоретична частина. Лінгвокраїнознавство: зв'язки між мовою і культурою народу. Національно-культурний компонент мовного матеріалу.

Засоби демонстрування лінгвокультурологічної реальності (освітні програми, виступи відомих людей, інтерв'ю, фільми тощо).

Практична частина. Вправи на засвоєння лексики з національно-культурною семантикою. Опрацювання текстів для ознайомлення з фактами, цінностями національної культури, етичними та естетичними нормами, мовним етикетом, особливостями комунікації.

Перегляд відеоматеріалів із ситуаціями вербальної та невербальної комунікації, побудова діалогів. Робота з інтернет-ресурсами для розширення лінгвокраїнознавчих знань і визначення рівня володіння ними.

Перегляд відеоматеріалів, читання текстів для пошуку культурознавчої інформації. Складання порівняльної таблиці «Найменування культурологічних понять і реалій в Україні й англомовних країнах».

Робота в малих групах: проєкт «Стереотипи комунікативної поведінки» (ознайомлення з виступами українською й англійською мовами, аналіз, створення проєкту, обговорення результатів).

Перегляд освітніх програм, виступів відомих людей, інтерв'ю та уривків публіцистичних, документальних, художніх фільмів. Підготовка, обговорення виступу за результатами перегляду.

Розділ 7. Науково-дослідницька діяльність у галузі мовознавства і літературознавства (93 год)

7.1. Індивідуальний дослідницький проєкт (81 год)

Теоретична частина. Цитування, доцільність цитат. Ілюстрації, таблиці, додатки: загальні технічні й орфографічні правила їх оформлення.

Бібліографічний апарат (бібліографічні посилання і список використаних джерел), загальні вимоги та правила складання.

Критичний аналіз і редагування тексту.

Результати роботи над дослідницьким проєктом, їх представлення.

Постер, його структура і зміст. Постерний захист. Виступ на науковій конференції, вимоги до нього.

Практична частина. Робота над текстом дослідницької роботи: приведення змісту й форми відповідно до встановлених норм і вимог (виправлення орфографічних, пунктуаційних, смислових, стилістичних, фактичних помилок тощо; надання елементам тексту єдиної форми).

Оформлення списку використаних джерел.

Аналіз результатів роботи над дослідницьким проєктом.

Визначення структури й змісту постерів, їх розроблення. Підготовка виступу (покращення композиційної будови, дотримання логічної чіткості, забезпечення точності лексико-стилістичних форм, посилення впливу на читача). Представлення результатів, їх аналіз.

Інтерактивні вправи: опрацювання дискусійних питань — «Займи позицію» («На мою думку...», «Мікрофон»), мотиваційна вправа — «Незакінчене речення» («Досягнення мети — це...»), ситуативне моделювання — «Карусель» («Результати мого проєкту»).

7.2. Перспективи досліджень у галузі мовознавства і літературознавства (6 год)

Теоретична частина. Перспективні напрями наукових досліджень у галузі мовознавства / літературознавства, їх роль для розвитку науки. Важливість наукових досліджень англійської мови / англійської літератури для розвитку українського мовознавства / літературознавства й науки загалом.

Сучасні аспекти наукового дослідження англійської мови (дослідження її структури й закономірностей, функціонування і роз-

витку, статичності і динаміки, оригінальності й різноманітності, нових лінгвістичних моделей, запозичень з інших мов, епонімізації, перешкод ефективної комунікації: неточності, алогізми, відмінності в концептуальних системах; порівнювання з іншими мовами для виявлення зв'язків тощо) і англомовної літератури (основні вектори критичної й художньої рецепцій прозових і поетичних творів, нові тенденції в сучасному літературознавстві, вияви стильового новаторства в експліцитному вираженні й на рівні імпліцитної художньої рецепції, дослідження елементів символізму, імпресіонізму у творчості письменників тощо).

Практична частина. Пошук статей про перспективи мовних / літературних розвідок, актуальні проблеми дослідження англійської мови / англомовної літератури.

Самостійне опрацювання інформації для критичного оцінювання її контенту. Презентування результатів самостійної роботи, обговорення.

Інтерактивні вправи: інформаційні – «Кейс» («Аспекти наукових досліджень: сьогодні й завтра»), «Шкала думок» («Можна стверджувати, що...»); ситуативне моделювання – «Броунівський рух» («Щойно прочитали»); опрацювання дискусійних питань – «Метод “Прес”» («Чи справді...»),

Зустрічі з науковими працівниками закладів вищої освіти, учнями – членами МАН України.

7.3. Організаційно-масові заходи наукового спрямування (6 год)

Теоретична частина. Наукова конференція: мета, вимоги до учасників. Наукові конференції для юних науковців у галузі мовознавства / літературознавства.

Академічна доброчесність і робота над конкурсними матеріалами.

Міжнародні заходи в галузі мовознавства / літературознавства для дітей та учнівської молоді науково-дослідницького спрямування, їх мета і завдання.

Практична частина. Визначення тем доповідей і статей, робота над змістом. Розроблення постерів, презентацій для представлення результатів дослідження.

Обговорення результатів участі в конкурсних заходах наукового спрямування.

Зустрічі з викладачами закладів вищої освіти, учнями — членами МАН України, учасниками й переможцями конкурсних заходів для дітей та учнівської молоді.

Підсумок (3 год)

Практична частина. Обговорення результатів роботи за індивідуальними дослідницькими проєктами. Поради, рекомендації щодо визначення напрямів подальших мовознавчих / літературознавчих досліджень.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися компетентності:

- *пізнавальна:* формування наукового мислення як невіддільної частини загальної культури й наукового світогляду; застосування алгоритмів дій у процесі використання методів наукового пошуку;
- *практична:* вибудовування смислових і композиційних частин висловлювань відповідно до теми та мети висловлювання; вживання мовних і стилістичних засобів відповідного стилю й типу мовлення; використання лінгвістичних засобів для досягнення мети комунікативного акту; вживання контекстуально доречних мовних одиниць для реалізації комунікативної функції мови як засобу спілкування і забезпечення обміну інформацією; дотримання норм літературної мови та застосування мовних засобів відповідно до стилю й типу мовлення; використання електронних інформаційних, освітніх і інформаційно-телекомунікаційних ресурсів для реалізації завдань освітньої та науково-дослідницької діяльності; опрацювання інформації для критичного оцінювання її контенту; застосування знань з мовознавства / літературознавства для здійснення освітньої, науково-дослідницької діяльності з обраної теми, інших видів діяльності наукового спрямування;
- *творча:* використання творчих підходів до визначення перспективних напрямів наукових досліджень у галузі мовознавства / літературознавства; розв'язування завдань наукового пошуку за обраною темою, презентування його результатів;
- *соціальна:* комунікування з дотриманням етичних норм спілкування для розв'язання завдань освітньої й науково-дослід-

ницької діяльності, здатність співпрацювати в колективі; формування потреби в подальшому особистісному розвитку й активній участі в житті суспільства.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Агейкіна Р., Романенко Л., Вовк Л. Організація роботи МАН. *Управління школою*. 2004. № 32. С. 19–25.
2. Акмалдінова О. М., Будко Л. В., Фатєєва С. П. Практична грамати́ка англійської мови : навч. посіб. 5-те вид., стер. Київ : НАУ, 2016. 148 с.
3. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : Вид. центр «Академія», 2004. 344 с.
4. Биковська О. В. Позашкільна освіта і компетентнісний підхід. *Освіта для сучасності* : зб. наук. пр. : у 2 т. / М-во освіти і науки України, НАПН України, НПУ імені М. П. Драгоманова та ін. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. Т. 1. С. 269–276.
5. Биковська О. Позашкільна освіта: сучасні теоретико-методичні основи. *Тижневик «Освіта»*. 2016. № 34–35. С. 4–5.
6. Биковська О. Створюємо дитині можливість набувати особистісний досвід організації своєї самостійної діяльності. *Тижневик «Освіта»*. 2015. № 40–41. С. 2–3.
7. Вербицький В. В. Дослідницька компетентність старшокласників як засіб формування особистості. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал* : мат-ли звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2011 рік / за ред.: О. В. Сухомлинської, І. Д. Бе́ха, Г. П. Пустові́та, О. В. Мельника. Івано-Франківськ : Типовіт, 2012. Вип. 2. С. 43–47.
8. Вишнівський В. В. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів : навч. посібник / В. В. Вишнівський, М. П. Гні́денко, Г. І. Гайдур, О. О. Ільї́н. Київ : ДУТ, 2014. 140 с.
9. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. вид.: д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ні́колаєв. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
10. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 144 с.

11. Литовченко О. В. Підходи до класифікації компетентностей особистості як результату освіти. *Формування базових компетентностей у вихованців позашкільних навчальних закладів* : мат-ли Міжн. наук.-практ. конф. (25–27 лютого 2013 року, м. Київ) / за ред.: І. Д. Бега, С. Л. Дахнова, С. Г. Мартової, В. В. Мачуського. Київ, 2013. С. 54–56.
12. Литовченко О. В. Роль позашкільних навчальних закладів у формуванні світогляду та ціннісних орієнтацій учнів. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. праць. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2015. Вип. 19. Кн. 1. С. 330–340.
13. Литовченко О. В. Теоретико-методичні основи соціального становлення учнів 8–11 класів у комплексних позашкільних навчальних закладах : автореферат дис. ... д-ра пед. наук. URL: https://ipv.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/aref_Lytovchenko.pdf (дата звернення: 23.10.2022).
14. Мартинюк А. П. Основи наукових досліджень у лінгвістиці : навч.-метод. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. 40 с.
15. Мерзликін О. До визначення поняття «дослідницькі компетентності старшокласників з фізики». URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/228639866.pdf> (дата звернення: 28.02.2023).
16. Миролубенко Г. А. Місце та роль спільнот в інтернет-комунікації. *Гілея: науковий вісник* : зб. наук. праць. Київ, 2011. Вип. 45 (№ 3) : Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки. С. 311–318.
17. Онкович Г. В., Мавдрик Н. О. Лінгвістичні ігри як форма розвитку мовної особистості. *Мова і культура: науковий журнал*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. Вип. 22. Т. 2 (197). С. 431–441.
18. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль : Крок, 2014. 273 с.
19. Пілюшенко В. Л. Наукове дослідження – організація, методологія, інформаційне забезпечення : навч. посіб. / В. Л. Пілюшенко, І. В. Шкрабак, Є. І. Словенко. Київ : Лібра, 2004. 344 с.
20. Путівник академічної доброчесності. URL: https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-for-Extracurricular-Learning.pdf?fbclid=IwAR2pYXQ_bFvg8yz2E9eFX_QTabU5_VfN0TRDytdO66W2UpTBqkjuO361prY (дата звернення: 15.01.2023).

21. Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О. В. Биковської. Київ : ІВЦ «Алкон», 2018. 96 с.
22. Сухорольська С. М., Федоренко О. І. Методи лінгвістичних досліджень : навч. посіб. Львів : Інтелект-захід, 2009. 348 с.
23. Тернавська Л. В. Навчальна програма «Основи культури мовлення». *Програми з позашкільної освіти* / за заг. ред. канд. пед. наук Л. В. Тихенко. Суми : Університетська книга, 2014. 316 с.
24. Тормоса Ю. Г. Основи наукових досліджень : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2003. 76 с.
25. Формування інформаційної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів : наук.-метод. рек. / АПН України, ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського; упоряд. А. І. Рубан. Київ, 2005. 117 с.
26. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. 3-тє вид., стер. Київ : Знання-Прес, 2003. 295 с.
27. Яремчук В. Основи науково-дослідної роботи студентів : навч. посіб. для студ. факультетів гуманіт. профілю. Острого : Національний університет «Острозька академія», 2012. 56 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Англійська мова

1. Акмалдінова О. М., Будко Л. В., Фатєєва С. П. Практична граматики англійської мови : навч. посібник. 5-те вид., стер. Київ : НАУ, 2016. 148 с.
2. Бабелюк О. А. Практика усного та писемного мовлення: фразові дієслова та синоніми. Частина 1 : Фразові дієслова : підручник / О. А. Бабелюк, О. В. Коляса. Вінниця : Нова Книга, 2012. 85 с.
3. Бабелюк О. А., Фідик В. І. Практична граматики англійської мови: основи синтаксису : навч.-метод. посіб. О. А. Бабелюк, В. І. Фідик. Дрогобич : Швидкодрук, 2012. 71 с.
4. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 376 с.
5. Безпечний І. Теорія літератури. Київ : Смолоскип, 2009. 388 с.
6. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов : посібник для перекладацьких відділень вузів. Вінниця : Нова книга, 2008. 257 с.

7. Косенко Ю. В. Основи теорії мовної комунікації : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2011. 187 с.
8. Кушина Н. І., Коцюба О. Б. Просте і складне речення в англійській мові. Дрогобич, 2007. 30 с.
9. Михайлюк Г. Довідник з граматики англійської мови. Частина 1 / English Grammar Reference Book. Part 1. Запоріжжя : Просвіта, 2018. 104 с.
10. Bagatskaya O., Kysla M. Outline of English Literature. Суми : Університетська книга, 2006. 34 с.
11. Drab N. L. Phrasal Verbs : посібник для студ. ВНЗ та учнів старших класів. Vinnytsia : Nova Knyga, 2009. 72 р.
12. Kukhareenko V. A. A Book of Practice in Stylistics. Vinnytsia : Nova Knyga, 2003. 160 р.
13. Oxford dictionary of idioms. Oxford, New York : Oxford University Press, 2005. 340 р.
14. Yefimov L. P. Practical Stylistics of English. Vinnytsia : Nova Knyga, 2004. 240 р.

Літературознавство

1. Балаєва А. Р. Наратив як складова роману «Бійцівський клуб» Чака Паланіка. *Мова. Свідомість. Концепт* : зб. наук. ст. 2019. Вип. 9. С. 86–89.
2. Баррі Пітер. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія. Київ : Смолоскип, 2008. 211 с.
3. Боднар О. Інтертекстуальність роману Дж. Оруелла «1984». *Волинь філологічна: текст і контекст*. Луцьк, 2009. № 7. С. 29–34.
4. Вовк О. В. Жах як основний жанротвірний елемент в американських романах літератури жахів. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2016. № 24. С. 84.
5. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури : підручник. Київ : Либідь, 2006. 488 с.
6. Глазов Д. В. Британська модель мультикультуралізму: успіхи та прорахунки. *Історико-політичні студії*. 2015. № 1. С. 100–107.
7. Данильчук О. М. Взаємозв'язок реальності і фантазії як основа художніх творів Стівена Кінга. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Су-*

- хомлинського. Серія : Філологічні науки. 2014. Вип. 4.13. С. 72–76.
8. Данильчук О. М. Творчий доробок Артура Хейлі як проблема сучасного літературознавства. *Наукові записки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Серія : Літературознавство. 2013. Вип. 3 (2). С. 7–82.
  9. Дроздовський Д. Наративні особливості роману «Хмарний атлас» Д. Мітчелла: між фантастикою і сцієнтизмом. *Літературознавчі обрії. Праці молодих учених* : зб. наук. пр. 2015. Вип. 23. С. 57–61.
  10. Дроздовський Д. Типологія британського роману кін. ХХ – поч. ХХІ ст.: сцієнтистський поворот постпостмодернізму. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія : Філологія. 2017. Вип. 76. С. 221–224.
  11. Іванишин В. Нариси з теорії літератури : навч. посіб. Київ : Академія, 2010. 256 с.
  12. Іванишин В. Теорія літератури. Курс лекцій : навч.-метод. посіб. Дрогобич : РВВ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2010. 472 с.
  13. Іванишин В., Іванишин П. Пізнання літературного твору : метод. посіб. для студентів і вчителів. Дрогобич : ВФ «Відродження», 2003. 80 с.
  14. Іванишин П. Теорія будови і інтерпретації літературного твору : навч. посіб. Дрогобич : РВВ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2009. 78 с.
  15. Коляса О. В. Гіпертекстуальні риси постмодерністського художнього твору. *Наукові праці*. 2009. Т. 124. Вип. 111. С. 46–49.
  16. Левицька О. Інтертекстуальний дискурс роману Джона Фаулза «Жінка французького лейтенанта». *Питання літературознавства*. 2009. Вип. 77. С. 160–167.
  17. Літературознавчий словник-довідник / за ред.: Р. Гром'яка, Ю. Коваліва та ін. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 752 с.
  18. Логвіненко Н. Фентезі як вид фантастичної прози. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2014. № 5. С. 38–40.
  19. Мешкова В. Є. Сучасна американська література: розмаїття культур та імен. *Література в контексті культури*. 2011. Вип. 21 (2). С. 186–191.

20. Моклиця М. Основи літературознавства : посіб. для студ. філол. факультетів. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002. 192 с.
21. Наливайко Д., Шахова К. Зарубіжна література XIX ст. Доба романтизму. Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2001. 98 с.
22. Овчаренко Н. Постколоніальні проєкції канадської прози : моногр. Одеса : Фенікс, 2018. 512 с.
23. Павличко С. Д. Зарубіжна література : дослідження та критичні статті. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. 559 с.
24. Пахаренко В. Основи теорії літератури. Київ : Генеза, 2007. 294 с.
25. Письменник Салман Рушді: біографія і творчість. URL: <https://uk.luciafontains.com/iskusstvo-i-razvlecheniya/56665-pisatelsalman-rushdi-biografiya-i-tvorchestvo.html> (дата звернення: 07.12.2022).
26. Рошко М. М. Тема дому і родини у романах Кена Кізі «Політ над гніздом зозулі» та «Часом нестерпно кортить». *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2016. Вип. 14. С. 291–297.
27. Ситник Н. Жанрові особливості фентезі Д. Р. Р. Толкіна. *Питання літературознавства*. 2009. Вип. 78. С. 224–234.
28. Таратута С. Л. Світ, що руйнує красу (деякі аспекти аналізу роману Дж. Д. Селінджера «Над прірвою у житті»). *Зарубіжна література в школах України*. 2005. № 7. С. 2–3.
29. Ференц Н. Сучасні методологічні засади літературознавства. Ужгород : Гражда, 2021. 140 с.
30. Філоненко З. Л. Американська постмодерністська експериментальна проза: дефініція поняття та етапи становлення. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2012. Вип. 10. С. 303–314.
31. Харюк І. Поттеріада Дж. Роулінг як репрезентативне явище філософії new age в сучасному суспільстві. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2014. Вип. 8. С. 387–393.
32. Худа Н. С. Міф та реальність у романі Джона Апдайка «Кентавр». *Філологічні трактати*. 2010. № 7. С. 163–166.
33. Burgess A. English Literature. Harlow, England : Pearson Education Limited, 2001. 220 p.
34. English Romantic Verse Introduced and Edited by D. Wright. London, 2007. 111 p.

35. From Past to Present : Guidebook to English and American Literature. Cambridge University Press, 2008. 150 p.
36. Wagner H. P. A History of British, Irish and American Literature. Trier, 2010. 579 p.

Лінгвокраїнознавство

1. Гапонів А. Б. Лінгвокраїнознавство. Возна. Вінниця : Нова Книга, 2005. 463 с.
2. Козлова Т. О. The Anglophone World Today : навчальний посібник з лінгвокраїнознавства. Запоріжжя : ЗДУ, 2003. 57 с.
3. McDowal D. Britain Explored. Longman Group UK LTD, 2006. 200 p.
4. O'Driscoll J. Britain. Oxford : Oxford University Press, 2003. 224 p.
5. Slipetska V. D. Country Studies: The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Drohobych : Drohobych University Press, 2010. 188 p.

Основи наукових досліджень

1. Ковальчук В. В., Моїсєєв Л. М. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 208 с.
2. Лопушанський В. М., Бродська О. О. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Дрогобич : РВВ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. 154 с.

Основи комунікації

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
2. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. Київ : Видавничий центр «Академія», 2012. 288 с.

О. В. Біркадзе, Г. Г. Верба

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «ІСПАНСЬКА МОВА ТА ІСПАНОМОВНА ЛІТЕРАТУРА»

ПОЧАТКОВИЙ, ОСНОВНИЙ І ВИЩИЙ РІВНІ

*Рекомендовано науково-методичною радою
Національного центру «Мала академія наук України»
(протокол № 3 від 13 червня 2023 року)*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма «Іспанська мова та іспаномовна література» спрямована на поглиблене вивчення ключових питань функціонування і розвитку сучасної іспанської мови як засобу комунікації, об'єкта поглибленого наукового дослідження актуальних проблем лінгвістики та літературознавства.

Програма розроблена з урахуванням чинного законодавства в галузі освіти. Створення навчальної програми обумовлено необхідністю активізації роботи з учнями — членами МАН України, які виявляють бажання долучитися до науково-дослідницької діяльності в галузі мовознавства та літературознавства в гуртках секцій іспанської філології системи МАН України.

У межах пропонованої програми вихованці матимуть змогу опанувати засадничі лінгвістичні категорії та поняття, ознайомитися з тенденціями розвитку сучасної іспанської мови, поглибити знання з іспаномовної літератури та набути навичок розв'язання завдань науково-дослідницької діяльності.

Метою програми є формування у вихованців предметних і дослідницьких компетентностей у галузі мовознавства і літературознавства в процесі освітньої діяльності в гуртку дослідницько-експериментального напрямку позашкільної освіти.

Основні **завдання** програми полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної*: розвивати навички виконання активної самостійної пізнавальної діяльності; формувати наукове мислення як частину загальної культури, знання теоретичних питань із граматики, лексикології і літературознавства;

- *практичної*: поглиблювати лексико-граматичні знання з іспанської мови для вирішення проблем науково-дослідницької діяльності; формувати навички перекладу, роботи з лінгвістичною літературою та різними ресурсами (словниками, інтернет-джерелами, оригінальними літературними творами іспаномовних письменників, наявними українськими перекладами тощо); використовувати загальнонаукові методи досліджень для розв'язання завдань дослідницької роботи; розвивати навички міжмовної та іспаномовної комунікації в різних прагматичних ситуаціях формального й неформального спілкування;

- *творчої*: розвивати філологічне мислення і творчу активність, інтерес до науково-дослідницької діяльності у сфері іспаністики; формувати творчий підхід до розв'язання науково-дослідницьких завдань, інтелектуальну й пізнавальну потреби та бажання творчої реалізації;

- *соціальної*: розвивати навички культури спілкування, працелюбність, відповідальність, самостійність, уміння працювати в команді; формувати здатність формулювати власну думку та обстоювати її в дискусії, розуміти важливість опанування іспанської мови та використання її як засобу спілкування.

Програма призначена для роботи з вихованцями віком 15–17 років і розрахована на три роки навчання:

1-й рік – початковий рівень – 144 год на рік (4 год на тиждень);

2-й рік – основний рівень – 216 год на рік (6 год на тиждень);

3-й рік – вищий рівень – 324 год на рік (9 год на тиждень);

Навчальна програма передбачає застосування як традиційних методів навчання (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемно-пошукові), так й інтерактивних (робота в парах, групі дискусії, рольові ігри), а також комп'ютерних та інноваційних педагогічних технологій, методів активізації креативної діяльності вихованців, принципу поєднання й чергування різних видів діяльності для підтримання їх активності під час освітньої та науково-дослідницької діяльності. У програмі пропонується використання різноманітних засобів навчання: наочні посібники, роздатковий матеріал, інтернет-ресурси. Змістом програми передбачається застосування міжпредметних зв'язків, що забезпечує формування у вихованців навичок використовувати раніше засвоєні знання з української мови та літератури, зарубіжної літератури, історії для досягнення визначеної комунікативної мети та розв'язання завдань науково-дослідницької діяльності.

Програма першого року навчання спрямована на розгляд питань з історії іспанської мови, поглиблення знань із фонетики, вивчення граматичної і синтаксичної будови мови, опанування основних понять лексикології, ознайомлення з творчістю іспанських письменників початку ХХ століття, огляд стану сучасної лінгвістичної науки в Україні та надання рекомендацій щодо написання дослідницької роботи.

Програма другого року навчання передбачає поглиблення культурологічних знань, вивчення граматики та синтаксису іспанської мови, деяких аспектів лексикології, ознайомлення з іспанською літературою, зокрема літературою середини ХХ століття та розгляд питань, пов'язаних із наукою й науковою діяльністю, проведенням наукового дослідження та написанням дослідницької роботи.

Програма третього року навчання спрямована на поглиблення знань із граматики, вивчення деяких аспектів фразеології та лексикології іспанської мови, опрацювання текстів різних стилів, огляд творчого доробку сучасних іспанських авторів, поглиблення знань, пов'язаних з особливістю організації процесу проведення наукового дослідження, написання дослідницької роботи та підготовки до презентації.

Засвоєння знань і формування необхідних для вихованців навичок відбувається в процесі виконання граматичних і синтаксичних вправ; роботи з довідковою й енциклопедичною літературою; укладання особистого глосарію з іспанської мови; здійснення порівняльного аналізу явищ, притаманних іспанській та українській мовам, текстового аналізу, дискусій, круглих столів, ігор, семінарів, презентацій; розроблення індивідуальних і колективних проєктів; написання творчих робіт; участі в конференціях, конкурсах, олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України. Мета проведення таких заходів може бути як мотиваційною, так і контрольною.

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	1	2
Розділ 1. Іспанська мова у світі	3	7	10
1.1. З історії іспанської мови	2	4	6
1.2. Іспанська – мова міжнародного спілкування	1	3	4
Розділ 2. Фонетична система іспанської мови. Орфографія	4	6	10
2.1. Звуковий склад мови	1	1	2
2.2. Основні інтонаційні моделі	1	3	4
2.3. Орфографія іспанської мови	2	2	4
Розділ 3. Граматична будова іспанської мови	5	13	18
3.1. Самостійні частини мови	2	6	8
3.2. Службові частини мови	1	1	2
3.3. Система часів в іспанській мові	2	6	8
Розділ 4. Синтаксична будова іспанської мови	6	12	18
4.1. Слово та словосполучення	1	3	4
4.2. Речення. Головні та другорядні члени речення	4	6	10
4.3. Порядок слів у реченні	1	3	4
Розділ 5. Лексикологія іспанської мови	6	12	18
5.1. Поняття лексикології	1	1	2
5.2. Структура слова в іспанській мові	2	6	8
5.3. Система словотвору в іспанській мові	3	5	8

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Розділ 6. Література Іспанії	10	20	30
6.1. Від перших літературних пам'яток до XX століття	8	16	24
6.2. Покоління 98 року	2	4	6
Розділ 7. Науково-дослідницька діяльність	12	24	36
7.1. Основи науково-дослідницької діяльності	10	20	30
7.2. Сучасна лінгвістична наука	2	4	6
Підсумок	—	2	2
Разом	47	97	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год)

Теоретична частина. План роботи гуртка. Організація роботи на занятті.

Доцільність вивчення іспанської мови та іспанської культури.

Практична частина. Перегляд, обговорення уривка з фільму іспанською мовою лінгвокраїнознавчого характеру. Виконання творчих завдань, інтерактивних вправ.

Розділ 1. Іспанська мова у світі (10 год)

1.1. З історії іспанської мови (6 год)

Теоретична частина. Походження іспанської мови, її розвиток. Перші тексти іспанською мовою.

Спорідненість іспанської мови з іншими романськими мовами.

Діяльність Королівської іспанської академії й Інституту Сервантеса.

Практична частина. Робота з літературою: пошук, аналіз, обговорення. Підготовка, виступ і обговорення доповіді про виникнення й розвиток іспанської мови.

1.2. Іспанська — мова міжнародного спілкування (4 год)

Теоретична частина. Місце і роль іспанської мови у світі. Іспанська мова в країнах Латинської Америки. Використання іспанської мови в міжнародних організаціях.

Практична частина. Інтерактивні вправи «Розпитування», «Обмін думками». Підготовка доповіді про роль іспанської мови у світі, виступ і обговорення.

Розділ 2. Фонетична система іспанської мови. Орфографія (10 год)

2.1. Звуковий склад мови (2 год)

Теоретична частина. Звукова будова іспанської мови. Характеристика, вимова голосних і приголосних звуків. Склад і поділ на склади. Наголос у слові. Дифтонги й трифтонги.

Практична частина. Вправи на рецепцію та репродукцію: розрізнення звуків, сприйняття форми та змісту мовних одиниць, їх відтворення. Артикуляційні вправи на типові відтінки фонем. Вправи на імітування різних фонетичних явищ: звуків, звукосполучень, слів з правильним наголосом. Фонетичний диктант. Вправи на усвідомлення відмінностей артикуляційних баз іспанської й української мови.

2.2. Основні інтонаційні моделі (4 год)

Теоретична частина. Інтонація. Інтонаційні моделі. Інтонація простого розповідного речення. Інтонація розповідного речення з однорідними членами. Інтонація речень із відокремленими членами (прикладка, звертання). Інтонація складносурядного речення з єднальними та протиставними сполучниками. Інтонація питального речення. Інтонація альтернативного речення. Інтонація складнопідрядного речення. Інтонація складного речення з підрядним всередині головного. Інтонація окличного речення.

Практична частина. Вправи на формування аудитивних навичок сприйняття інтонаційного малюнка та його відтворення в процесі говоріння та читання. Вправи на просте й аналітичне слухання зі спеціальними завданнями, усвідомлення інтонаційних моделей, членування речень, мелодики й мелодійних інтервалів. Робота над текстом для засвоєння інтонаційних особливостей окремих речень.

Читання вголос без попередньої підготовки речень, текстів, віршів, діалогів із дотриманням правил інтонації та темпу. Декламування віршів із демонстрацією літературної вимови.

2.3. Орфографія іспанської мови (4 год)

Теоретична частина. Орфографія іспанської мови, її основні правила. Правила переносу.

Орфографічній наголос, його використання.

Практична частина. Робота з довідниками, словниками. Виконання вправ, тестів, творчих завдань, написання есе.

Розділ 3. Граматична будова іспанської мови (18 год)

3.1. Самостійні частини мови (8 год)

Теоретична частина. Частини мови. Іменник, рід і число іменників.

Прикметник. Якісні й кількісні прикметники. Рід і число прикметників. Скорочена форма прикметників. Узгодження прикметників з іменниками. Зміна значення прикметника залежно від його позиції стосовно іменника. Ступені порівняння прикметників.

Числівник. Кількісні, порядкові, дробові та кратні числівники, особливості їх використання.

Займенники. Особові займенники у функції підмета, прямого і непрямого додатків. Прийменникова і безприйменникова форми займенників. Зворотні, присвійні, вказівні, питальні, відносні, неозначені, заперечні займенники.

Дієслово. Класифікація дієслів. Дієвідмінювання. Безособові форми дієслова (інфінітив, дієприкметник, герундій).

Прислівник. Типи прислівників: якісні, модальні, обставинні, прислівники в питальних і заперечних реченнях. Утворення прислівників. Ступені порівняння прислівників

Практична частина. Робота зі словниками й граматичними довідниками. Виконання граматичних вправ і творчих завдань на утворення форм слів.

Опрацювання текстів, визначення частин мови, їх функцій у реченні.

Редагування речень і текстів із помилками. Складання тестів, їх виконання.

3.2. Службові частини мови (2 год)

Теоретична частина. Артикль, його функції. Види й форми артиклів. Особливості вживання неозначеного й означеного арти-

клів. Артикль середнього роду. Відсутність артиклів перед іменниками.

Прийменник, його використання. Прийменникові звороти.

Сполучник, види сполучників (сурядності й підрядності). Сполучникові слова. Частка: загальна характеристика. Вживання стверджувальної частки *sí* і заперечних часток *no*, *ni*.

Вигук, види вигуків.

Практична частина. Виконання вправ на формування слухового (прослухати завдання і знайти потрібні форми) і зорового (прочитати завдання, знайти відповідні форми) образу.

3.3. Система часів в іспанській мові (8 год)

Теоретична частина. Система часів *Modo Indicativo* та *Modo Subjuntivo: Presente de Indicativo, Pretérito perfecto de Indicativo, Pretérito imperfecto de Indicativo, Pretérito pluscuamperfecto de Indicativo, Futuro imperfecto de Indicativo, Presente de Subjuntivo*. Пасивний і активний стан дієслів. *Modo Condicional*.

Практична частина. Робота з граматичними довідниками, таблицями-схемами. Виконання вправ із використанням часових форм активного і пасивного стану, визначення особливостей їх вживання.

Виконання трансформаційних вправ на вставлення пропущених одиниць, перетворення і закінчення речень.

Написання повідомлень, есе, їх аналіз.

Розділ 4. Синтаксична будова іспанської мови (18 год)

4.1. Слово й словосполучення (4 год)

Теоретична частина. Словосполучення. Види словосполучень в іспанській мові: іменникові, прикметникові, дієслівні, прислівникові.

Практична частина. Виконання вправ на переформулювання, зосередження на контекстуально зумовленому формотворенні, переклад речень.

4.2. Речення. Головні та другорядні члени речення (10 год)

Теоретична частина. Речення. Головні члени речення: підмет, присудок, дієслова-зв'язки *ser*, *estar*. Другорядні члени речення: означення, прямий і непрямий додатки, обставина.

Практична частина. Виконання синтаксичного розбору речень, вправ на визначення головних і другорядних членів речення, син-

таксичних функцій членів речення, побудову речень і відновлення їх із розрізнених слів.

Написання есе й повідомлень, аналіз і редагування.

4.3. Порядок слів у реченні (4 год)

Теоретична частина. Порядок слів у реченні. Місце головної інформачії в реченні. Запитання. Поширені питальні слова.

Практична частина. Виконання лексико-граматичних вправ на вставляння пропущених одиниць, продовження речень. Складання порівняльної таблиці про порядок слів у реченнях в українській і іспанській мовах. Переклад відповідно до порядку слів у реченні. Складання діалогів-розпитувань. Написання повідомлень, їх аналіз.

Розділ 5. Лексикологія іспанської мови (18 год)

5.1. Поняття лексикології (2 год)

Теоретична частина. Лексикологія. Розділи лексикології. Слово, його лексичне значення. Однозначні й багатозначні слова.

Групи слів за походженням і сферою використання.

Практична частина. Робота зі словниками. Виконання творчих завдань, лексичних і логіко-семантичних вправ.

5.2. Структура слова в іспанській мові (8 год)

Теоретична частина. Слово та його морфологічна структура. Визначення поняття морфеми, види морфем. Афікси: класифікація, їх функції.

Практична частина. Виконання вправ на розбір слова за будовою, виділення твірної основи, визначення словотвірних морфем, розподіл слів за групами відповідно до способів їх творення, формування словотвірних ланцюжків, утворення похідних слів із додаванням суфіксів і префіксів.

5.3. Система словотвору в іспанській мові (8 год)

Теоретична частина. Способи словотворення: афіксація, словоскладання, скорочення.

Практична частина. Вправи на творення нових слів різними способами; визначення способу творення поданих слів; творення слів із двох самостійних лексем; творення переходом з однієї частини мови в іншу. Обговорення результатів.

Робота з текстами, виконання творчих завдань на словотворення.

Розділ 6. Література Іспанії (30 год)

6.1. Від перших літературних пам'яток до ХХ століття (26 год)

Теоретична частина. Інтелектуальне й історичне багатство іспанської літератури. Зародження іспанської літератури. «Пісня про Сіда». Романси Гонсало де Берсео. Іспанська література доби Середньовіччя і Відродження. Іспанська література періоду бароко. Досягнення іспанської літератури Золотого століття: лицарський роман, пасторальний роман, пікарескний роман.

Провідні теми та проблеми. Письменники іспанського Золотого століття (Мігель де Сервантес, Педро Кальдерон, Франсіско де Кеведо, Алонсо де Ерсілья, Матео Алеман, Луїс де Гонгора, Лопе де Вега, Тірсо де Моліна).

«Дон Кіхот» Мігеля де Сервантеса – найвизначніший роман іспанської літератури.

Жанрова своєрідність творів різних стилів: просвітництво, неокласицизм, преромантизм, романтизм, пізній романтизм, реалізм.

Творчість видатних представників доби іспанського романтизму (Густаво Адольфо Беккера, Хосе Соррильї-і-Моралія, Маріано Хосе де Ларри).

Переклади Івана Франка.

Практична частина. Виконання тестових, творчих завдань, інтерактивних вправ.

Перегляд, обговорення відеоматеріалів про творчість письменників, уривків із фільмів, заснованих на художніх творах.

Проект «Перші літературні пам'ятки української й іспанської літератури».

Робота з літературою для написання повідомлення про творчість письменника, аналіз результатів.

Підготовка виступу про життя і творчість письменника: пошук, аналіз інформації, формування плану; виступ і обговорення.

Написання есе про творчість одного з письменників, його аналіз.

Проект «Іван Франко: переклади творів іспанської літератури».

Написання есе на самостійно обрану тему про один із літературних творів, його аналіз і редагування.

6.2. Покоління 98 року (6 год)

Теоретична частина. Покоління 98 року / Generación del 98. Передумови появи, характерні ознаки, нові літературні форми. Про-

відні теми та проблеми. Біографія і творчий доробок іспанських прозаїків і поетів покоління 98 року (Асорін, Мігель де Унамуно, Вісенте Бласко Ібаньєс, Хасінто Бенавенте, Антоніо Мачадо).

Практична частина. Виконання вправ на встановлення відповідності між назвами творів і їх авторами, відповідності між героями й назвами творів, упорядкування рядків віршованого твору.

Створення презентації «Покоління 98 року». Робота над виступом про представника покоління 98 року, обговорення результатів.

Підготовка виступу про проблеми, що висвітлювалися у творах іспанської й української літератури початку ХХ століття, обговорення.

Розділ 7. Науково-дослідницька діяльність (36 год)

7.1. Основи науково-дослідницької діяльності (30 год)

Теоретична частина. Науково-дослідницька діяльність. Наукові дослідження і їх види. Методи наукового дослідження.

Наукова ідея, гіпотеза, теорія, поняття, поняттєвий апарат, науковий факт, методологія, метод, наукова діяльність.

Академічна доброчесність. Основні принципи академічної доброчесності.

Мала академія наук України. Науково-дослідницька діяльність учнів — членів Малої академії наук України. Дослідницька робота учня — члена МАН України. Тема дослідження, мета, завдання. Структура дослідницької роботи.

Робота з літературою. Науковий текст і вимоги до нього

Практична частина. Опрацювання наукової літератури в галузі мовознавства / літературознавства: пошук, аналіз, обговорення результатів.

Визначення, обґрунтування актуальності теми дослідження. Обрання методів дослідження. Пошук матеріалів для дослідження. Складання плану дослідження.

Робота над дослідженням з обраної теми.

Зустрічі з учнями — членами МАН України, викладачами закладів вищої освіти, педагогами — керівниками дослідницьких робіт вихованців.

7.2. Сучасна лінгвістична наука (6 год)

Теоретична частина. Тенденції розвитку сучасної лінгвістичної науки. Актуальні лінгвістичні й літературознавчі дослідження.

Практична частина. Опрацювання інформаційних джерел про лінгвістичні й літературознавчі дослідження. Підготовка виступів про результати досліджень, обговорення.

Зустріч з науковими працівниками закладів вищої освіти.

Підсумок (2 год)

Практична частина. Підсумки роботи за рік. Презентування результатів наукових досліджень, їх аналіз. Визначення завдань для продовження дослідження.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* володіння знаннями про методи наукових досліджень; усвідомлення важливості науково-дослідницької діяльності в галузі мовознавства і літературознавства;
- *практична:* здійснення наукового дослідження з обраної теми з дотриманням принципів академічної доброчесності; використання знань для розв'язання освітніх і науково-дослідницьких завдань; уміння організувати комунікативну взаємодію для реалізації намірів спілкування; визначення мети висловлювання й оцінювання комунікативної ситуації; дотримання комунікативної спрямованості;
- *творча:* застосування творчих підходів до виконання практичних завдань дослідницької роботи;
- *соціальна:* дотримання норм культури спілкування, командної роботи для досягнення визначеної мети комунікативної діяльності.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	1	2
Розділ 1. Варіативність іспанської мови	4	8	12
1.1. Іспанська мова та її діалекти	2	4	6

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
1.2. Піренейський і латиноамериканський варіанти іспанської мови	2	4	6
Розділ 2. Граматика: категорії дієслів	6	14	20
2.1 Дійсний і умовний способи	2	8	10
2.2. Наказовий спосіб	2	2	4
2.3. Засоби вираження ймовірності	2	4	6
Розділ 3. Синтаксис: члени речення	6	10	16
3.1. Головні члени речення	2	4	6
3.2. Другорядні члени речення	4	6	10
Розділ 4. Лексикологія іспанської мови	8	18	26
4.1. Запозичення: історичні та сучасні	4	8	12
4.2. Неологізми: структура і семантика	4	10	14
Розділ 5. Література Іспанії середини ХХ століття	22	46	68
5.1. Повоєнний іспанський роман 1940-х — початку 1950-х років	8	18	26
5.2. Проза середини ХХ століття	14	28	42
Розділ 6. Науково-дослідницька діяльність	23	47	70
6.1. Інформаційна основа наукових досліджень	8	22	30
6.2. Методи лінгвістичного дослідження	12	18	30
6.3. Наука й особистість	3	7	10
Підсумок	—	2	2
Разом	70	146	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год)

Теоретична частина. План роботи другого року навчання. Інструктаж із техніки безпеки. Країни, де іспанська мова є офіційною.

Практична частина. Виконання творчих завдань. Перегляд, обговорення відеоматеріалів лінгвокраїнознавчого характеру.

Розділ 1. Варіативність іспанської мови (12 год)

1.1. Іспанська мова та її діалекти (6 год)

Теоретична частина. Іспанська мова, її походження та розвиток. Іспанська мова як офіційна мова. Діалекти. Багатомовність в Іспанії.

Практична частина. Робота з літературою. Складання таблиці про причини багатомовності в Іспанії, представлення й обговорення результатів. Перегляд, аналіз відеоматеріалів. Виконання тестових завдань.

1.2. Піренейський і латиноамериканський варіанти іспанської мови (6 год)

Теоретична частина. Варіанти іспанської мови.

Становлення іспанської мови в латиноамериканському мовному ареалі. Іспанська мова та її латиноамериканські варіанти: фонетичні, граматичні, лексичні розбіжності.

Практична частина. Прослуховування, обговорення аудіозаписів, що ілюструють розбіжності між іспанською мовою та її діалектами, іспанською мовою та її національними варіантами в країнах Латинської Америки.

Складання таблиці відмінностей іспанської мови та її латиноамериканських варіантів. Складання мапи іспанської мови та її діалектів.

Розділ 2. Граматика: категорії дієслів (20 год)

2.1. Дійсний і умовний способи (10 год)

Теоретична частина. Система часів дійсного й умовного способів, їх утворення та вживання (поглиблене вивчення). Узгодження часів у межах умовного способу (поглиблене вивчення). Вживання часів *Modo Subjuntivo* в підрядних реченнях.

Практична частина. Робота з граматичними таблицями, довідниками. Виконання граматичних вправ, тестових завдань. Редагування текстів із помилками, представлення й обговорення результатів. Опрацювання текстів наукового спрямування, написання анотацій. Підготовка виступу про наукову статтю, його аналіз. Написання есе.

2.2. Наказовий спосіб (4 год)

Теоретична частина. Наказовий спосіб, його утворення. Використання форм наказового способу.

Практична частина. Виконання граматичних вправ, тестових завдань. Написання есе, його презентація, аналіз і коригування.

2.3. Засоби вираження ймовірності (6 год)

Теоретична частина. Засоби вираження ймовірності *Futuro Imperfecto de Indicativo, Futuro Perfecto de Indicativo, Condicional Simple*.

Практична частина. Робота з граматичними довідниками. Складання, таблиць, обговорення результатів. Виконання граматичних вправ на перетворення граматичних форм і речень, переклад речень із використанням засобів вираження ймовірності, вправ «Запитання — відповідь». Робота з текстами на визначення засобів вираження ймовірності, обговорення результатів.

Розділ 3. Синтаксис: члени речення (18 год)

3.1. Головні члени речення (8 год)

Теоретична частина. Підмет і присудок, способи їх вираження.

Простий і складений дієслівні присудки. Іменний присудок. Іменний присудок із дієприкметником. Дієслово-зв'язка. Іменний присудок зі зв'язками, вираженими перехідними дієсловами. Складений іменний присудок.

Практична частина. Робота з граматичними довідниками. Виконання тестових завдань і вправ на визначення головних членів речення, складного підмета і присудка, виправлення помилок.

Редагування текстів.

Опрацювання наукової статті, аналіз, написання анотації.

3.2. Другорядні члени речення (10 год)

Теоретична частина. Додаток. Прямий і непрямий додатки. Складний додаток. Вживання прийменника *a* перед прямим додатком. Означення, узгодження прикметника з іменником. Обставини.

Практична частина. Виконання тестів і вправ на визначення головних і другорядних членів речення, зв'язків між членами речення. Складання речень за запропонованою схемою. Синтаксичний розбір речень. Написання й аналіз тез до виступу.

Розділ 4. Лексикологія іспанської мови (24 год)

4.1. Запозичення: історичні та сучасні (10 год)

Теоретична частина. Лексика. Лексичне значення слова. Однозначні й багатозначні слова.

Запозичення та їх види: лексичне, семантичне, калькування. Способи та джерела запозичень. Асиміляція запозичень. Історичні та сучасні лексичні запозичення, що функціонують в іспанській мові.

Практична частина. Робота зі словниками різних видів, схемами, таблицями. Виконання вправ і творчих завдань на визначення запозичень, пояснення походження запозичень, класифікацію запозичень. Опрацювання текстів для виявлення запозичень, представлення результатів, аналіз.

4.2. Неологізми: структура і семантика (14 год)

Теоретична частина. Неологізми: причини появи, особливості їх функціонування в іспанській мові. Засоби формування неологізмів. Структура та семантика лексичних неологізмів.

Адаптація неологізмів в іспанській мові.

Практична частина. Опрацювання літератури про неологізми в іспанській мові, написання плану виступу. Складання порівняльної таблиці неологізмів в іспанській та українській мовах. Вправи на визначення неологізмів, добирання до них українських відповідників. Виконання лінгвістичних тестів, ігор, лексичних і логіко-семантичних вправ і творчих завдань. Підготовка й здійснення виступів з повідомленням про неологізми в іспанській мові, обговорення результатів.

Розділ 5. Література Іспанії середини ХХ століття (66 год)

5.1. Повеєнний іспанський роман 1940-х – початку 1950-х років (24 год)

Теоретична частина. Особливості розвитку суспільства в Іспанії в 40-х – на початку 50-х років ХХ століття. Особливості літературного процесу у 1940-х роках. Відродження національної

літературної традиції. Загальна характеристика іспанського роману. Провідні теми творів. Творчість Каміло Хосе Сели, Хуана Антоніо де Сунсунегі. Ознаки екзистенціалізму і реалізму у творчості Кармен Лафорет.

Практична частина. Виконання тестових, творчих та інтерактивних завдань. Опрацювання інформаційних джерел про національні літературні традиції, написання тез до виступу про літературний процес 1950–1960-х років, обговорення виступів. Робота над творами письменників, їх аналіз. Написання плану виступів-повідомлень, обговорення.

Перегляд, обговорення відеоматеріалів. Опрацювання наукових статей, написання анотацій, аналіз і редагування.

5.2. Проза середини ХХ століття (42 год)

Теоретична частина. Особливості літературного процесу: надзвичайно широкий жанровий і тематичний діапазон, спектр ідейних пристрастей. Філософське осмислення історії й ролі людини в історії. Зображення темного боку життя. Позиція національної самокритики. Розвиток регіональної літератури. Особливості творів Долорес Медіо, Ані Марії Матуте, Каміло Хосе Сели, Блас де Отеро, Хуана і Луїса Гойтісоло.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Читання, художній і лексико-стилістичний аналіз уривка твору (на вибір).

Установлення відповідностей між художнім засобом і прикладом, пошук тропів і стилістичних фігур, визначення їх функції. Написання твору зі зміною сюжету. Розроблення презентацій про життя і творчість письменників. Написання есе про головні ознаки творів українських та іспанських письменників середини ХХ століття.

Пошук і аналіз наукових статей, підготовка повідомлень про результати роботи, обговорення.

6. Науково-дослідницька діяльність (70 год)

6.1. Інформаційна основа наукових досліджень (30 год)

Теоретична частина. Наукова інформація, її значення в науковому дослідженні. Мета інформаційного забезпечення. Ступінь новизни інформації. Основні джерела інформації. Методи пошуку, аналіз наукової інформації. Науковий факт як основа наукового

пізнання. Цитата як форма фактичного матеріалу. Наукова комунікація.

Практична частина. Робота в бібліотеці, інтернеті: пошук, аналіз наукової інформації, обговорення результатів у групах. Робота з науковими збірниками, статтями, авторефератами для формування загального уявлення про проблему дослідження. Опрацювання наукових статей з обраної тематики, аналіз, презентація й обговорення результатів. Добирання інформаційного матеріалу, цитат для дослідження. Робота над змістом дослідження.

6.2. Методи лінгвістичного дослідження (30 год)

Теоретична частина. Методи дослідження. Загальнонаукові методи дослідження. Основні групи загальних методів: емпіричні методи дослідження; методи, які використовуються на емпіричному і теоретичному рівнях дослідження; методи теоретичного дослідження. Логічні закони та правила. Аргументація, її сутність. Правила аргументації.

Лінгвістичні методи наукових досліджень: порівняльно-історичний, структурний, функціональний і конструктивний.

Практична частина. Робота з науковими джерелами для визначення методів дослідження. Виконання тестових завдань. Складання таблиці «Загальні лінгвістичні методи дослідження». Опрацювання текстів для аналізу обраних методів наукового дослідження. Обрання методів для наукового дослідження з визначеної теми. Робота над змістом дослідження. Дискусія «Аргументи й наукове дослідження».

6.3. Наука й особистість (10 год)

Теоретична частина. Наукова і творча діяльність. Особливості розумової праці. Психологічні риси науковця. Раціональне використання часу. Доброчесність: етика і наука. Дотримання етики наукової діяльності.

Практична частина. Виконання інтерактивних, тренінгових вправ. Розроблення таблиці «Особистість сучасного науковця». Підготовка, обговорення повідомлення «Раціональне використання часу: наукова праця і відпочинок».

Дискусія «Які мотиви спонукають до наукової діяльності».

Проєкт «Відомі вчені України: успіх у науці».

Презентація «Роль особистості науковця в науковому прогресі».

Підсумок (2 год)

Теоретична частина. Підсумки роботи за рік, визначення завдань для подальшої роботи.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* використання навичок самостійної пізнавальної діяльності в процесі реалізації завдань освітньої та науково-дослідницької діяльності; застосування критичного аналізу інформації під час роботи з науковою літературою;
- *практична:* опрацювання наукової літератури; використання загальнонаукових і лінгвістичних методів дослідження; розв'язання завдань наукового дослідження з обраної теми; використання іспанської мови для виконання комунікативних завдань; визначення смислових частин усних і письмових висловлювань відповідно до визначеної теми; використання мовних і стилістичних засобів відповідного стилю й типу мовлення;
- *творча:* застосування творчого підходу до розв'язання завдань науково-дослідницької, освітньої діяльності;
- *соціальна:* виявлення соціальної активності в колективі; дотримання норм культури спілкування в процесі обстоювання своїх ідей.

Вищий рівень, третій рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	2	3
Розділ 1. Граматика: Modo Subjuntivo i Perífrasis Verbales	6	12	18
1.1. Умовний спосіб	3	6	9
1.2. Перифрастичні конструкції	3	6	9
Розділ 2. Синтаксис: складні речення	5	10	15
2.1. Складне речення. Сурядний зв'язок	2	4	6

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
2.2. Складнопідрядні речення	3	6	9
Розділ 3. Лексикологія	12	27	39
3.1. Фразеологічні ресурси	6	18	24
3.2. Синонімія й антонімія	6	9	15
Розділ 4. Функціональні стилі іспанської мови	15	30	45
4.1. Розмовний стиль	3	6	9
4.2. Офіційно-діловий стиль	2	4	6
4.3. Науковий стиль	5	10	15
4.4. Публіцистичний стиль	3	6	9
4.5. Художній стиль	2	4	6
Розділ 5. Література Іспанії кінця ХХ – початку ХХІ століття	30	66	96
5.1. Література кінця ХХ століття	16	38	54
5.2. Література початку ХХІ століття	14	28	42
Розділ 6. Науково-дослідницька діяльність	30	75	105
6.1. Дослідницька робота учня – члена Малої академії наук України	20	55	75
6.2. Презентація результатів дослідницької роботи	10	20	30
Підсумок	—	3	3
Разом	99	225	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год)

Теоретична частина. Мета і завдання роботи. Інструктаж із техніки безпеки. Організаційні питання.

Практична частина. Зустріч із молодими науковцями. Обговорення теми «Перспективи лінгвістики ХХІ століття».

Розділ 1. Граматика: Modo Subjuntivo i Perífrasis Verbales (18 год)

1.1. Умовний спосіб (9 год)

Теоретична частина. Система часів *Modo Subjuntivo* (поглиблене вивчення), кореляція *Presente de Subjuntivo*, *Pretérito Perfecto de Subjuntivo*, *Imperfecto de Subjuntivo*, *Pluscuamperfecto de Subjuntivo*. Особливості вживання дієслів часів *Modo Subjuntivo* в підрядних реченнях (з'ясувальних, означальних, порівняльних, підрядних часу, мети, способу дії). Непряма мова: зміни загальні, часів, у питальних реченнях.

Практична частина. Робота з граматичними довідниками. Виконання лексико-граматичних вправ і тестових завдань. Складання тестів. Переклад речень. Опрацювання автентичних текстів для формування комунікативної компетентності: читання й обговорення прочитаного; написання й аналіз повідомлень, анотацій, есе. Виконання інтерактивних вправ.

1.2. Перифрастичні конструкції (9 год)

Теоретична частина. Перифрастичні конструкції: загальний огляд. Перифрастичні конструкції з інфінітивом, герундієм і дієприкметником. Вживання дієслів *ser / estar* з прикметниками, що частково і повністю змінюють своє значення.

Практична частина. Робота з граматичними довідниками. Написання плану повідомлення про результати роботи. Виступи з повідомленнями, обговорення. Виконання лексико-граматичних вправ і тестових завдань. Робота в групах: утворення конструкцій з інфінітивом, герундієм і дієприкметником у ролі обставин; визначення їх синтаксичної функції.

Розділ 2. Синтаксис: складні речення (15 год)

2.1. Складне речення. Сурядний зв'язок (6 год)

Теоретична частина. Складні сполучникові речення. Складносурядні речення. Типи сполучників сурядності (єднальні, протиставні, розділові).

Практична частина. Виконання вправ на основі зразка, конструктивних (побудову й перебудову речень). Робота в малих і великих групах: виконання творчих завдань на задану тему, за опорними словами й словосполученнями, сюжетним або ситуативним малюнком, за порівняльними зворотами; складання речень-

запитань і речень-відповідей на основі власних спостережень; складання різних варіантів речень; представлення й обговорення результатів роботи.

2.2. Складнопідрядні речення (9 год)

Теоретична частина. Типи складнопідрядних речень: атрибутивні, з'ясувальні, означальні. Складнопідрядні речення з підрядними місця, часу, способу дії, причини, мети, наслідку, порівняльними й допустовими. Складні безсполучникові речення.

Практична частина. Виконання вправ: синтаксичний розбір речень, визначення типу зв'язків у реченні, складання речень з різними видами зв'язку, трансформація тексту, синонімічна заміна різних синтаксичних одиниць. Виконання творчих завдань на основі сюжетних малюнків, власних спостережень, складання різних варіантів речень. Написання й аналіз есе.

Розділ 3. Лексикологія (39 год)

3.1. Фразеологічні ресурси (24 год)

Теоретична частина. Фразеологія. Фразеологічні одиниці, їх класифікація. Структурна, семантична й функціональна характеристика фразеологічних одиниць. Способи творення, переклад фразеологічних одиниць. Прислів'я і приказки.

Практична частина. Вправи на визначення фразеологічних зворотів, пояснення їх значення, складання речень із фразеологізмами, добирання фразеологізмів до запропонованих слів, визначення структури фразеологічної одиниці та її синтаксичної функції в реченні, встановлення відповідності між прислів'ям і його значенням. Укладання фразеологічного словника. Порівняння іспанських фразеологічних одиниць із їх українськими еквівалентами. Пояснення значень прислів'їв і приказок, пошук українських відповідників.

3.2. Синонімія й антонімія (15 год)

Практична частина. Синоніми й антоніми, їх види. Функціональна характеристика синонімів. Синонімічні ряди, синонімічна диференціація. Види антонімів. Джерела синонімії й антонімії.

Практична частина. Виконання вправ і тестових завдань. Робота в парах і малих групах: виконання вправ на визначення джерел синонімії запропонованих лексичних одиниць, синонімічної диференціації між групами слів, добирання синонімів і антонімів до поданих

слів, виконання творчих завдань: на задану тему, за опорними синонімами й антонімами, за сюжетними чи ситуативними малюнками. Робота у великих групах: створення невеликого тексту за запропонованим початком, складання двох різнотематичних текстів за початковими реченнями.

Розділ 4. Функціональні стилі іспанської мови (45 год)

4.1. Розмовний стиль (9 год)

Теоретична частина. Стилістика. Поняття про стиль і стилістичну норму. Функціональні стилі. Стилетвірні і нестилєтвірні ознаки.

Розмовний стиль: основне призначення, ознаки, сфера функціонування. Мовні засоби. Діалогічне і монологічне мовлення. Характерні ознаки стилю. Особливості синтаксичної будови усних і писемних текстів. Лексичні й фразеологічні особливості: широка варіативність, синонімія мовних засобів, емоційність і увиразненість мовлення, авторська індивідуальність.

Практична частина. Виконання вправ, тестів, творчих завдань: визначення лексичних, стилістичних, граматичних і синтаксичних особливостей побудови діалогічного та монологічного мовлення в розмовному стилі. Семантичний аналіз тексту. Складання діалогів на основі заданої ситуації. Робота з науковими статтями, написання тез, анотацій, презентування й обговорення результатів.

4.2. Офіційно-діловий стиль (6 год)

Теоретична частина. Основне призначення, ознаки, сфера функціонування офіційно-ділового стилю, форми його реалізації. Жанрове різноманіття: заява, автобіографія, характеристика, договір, пояснювальна записка, лист тощо. Підстилі: законодавчий, дипломатичний, юридичний, адміністративно-канцелярський. Мовна своєрідність стилю: наявність ділової лексики, спеціальних термінів, кліше, стандартність і шаблонність мовних форм. Граматичні й синтаксичні особливості текстів офіційно-ділового стилю. Характерні ознаки текстів офіційно-ділового стилю: нормативність, логічність, структурованість, послідовність викладу, тематична обмеженість. Типові для побудови текстів офіційно-ділового стилю слова та словосполучення.

Практична частина. Робота з текстами офіційно-ділового стилю: визначення жанрів, аналіз лексичного наповнення, граматич-

ної й синтаксичної будови текстів. Написання автобіографії, характеристики, заяви, довідки, інструкції, звіту тощо за опорними словами та з відсутньою емоційно-експресивною лексикою.

4.3. Науковий стиль (15 год)

Теоретична частина. Основне призначення, ознаки, сфера функціонування наукового стилю. Стилетвірні ознаки: лексичні особливості (загальнонаукові терміни, терміни з різних галузей знань тощо), граматичні й синтаксичні особливості (переважне використання іменників і прикметників, особливості побудови речень у межах наукового стилю). Логічність, точність, структурованість викладу матеріалу. Підстили наукового стилю: власне науковий, виробничо-науковий, науково-публіцистичний, науково-навчальний і науково-популярний. Жанрова різноманітність кожного з підstilів. Структура наукового тексту.

Практична частина. Робота з науковими статтями: визначення структури, здійснення аналізу лексики наукового тексту. Виконання завдань на граматичний аналіз наукового тексту. Складання таблиці «Українські відповідники іспаномовних наукових термінів», аналіз результатів роботи. Робота над повідомлення наукового змісту: огляд результатів дослідження, обґрунтування гіпотези, роз'яснення явищ. Складання таблиці «Науковий стиль: іспанські й українські фрази й кліше».

Написання тексту з вживанням визначених іншомовних слів, наукової фразеології (стійкі термінологічні словосполучення), цитат, посилань; без вказівок на особу автора, його уподобань: відсутність емоційно-експресивних синонімів, суфіксів, багатозначних слів, художніх тропів, індивідуальних неологізмів.

4.4. Публіцистичний стиль (9 год)

Теоретична частина. Основне призначення, ознаки, сфера функціонування публіцистичного стилю. Жанрова своєрідність (статті, замітки, звіти, огляди, репортажі, коментарі, есе, фейлетони, рекламні оголошення, огляди, кореспонденції, листи, інтерв'ю тощо). Характерні ознаки стилю: чіткість, доступність мови, логічність і аргументованість викладу матеріалу. Мовні особливості стилю: лексичні й фразеологічні. Варіативність лексичного наповнення публіцистичного тексту залежно від тематики (суспільно-політична, економічна, юридична, екологічна, освітня, культурна

тощо). Мовна експресивність та емоційність: використання фразеологічних зворотів, емоційно забарвленої лексики. Синтаксичні особливості побудови текстів публіцистичного стилю. Інформативність та образність у публіцистичному мовленні.

Практична частина. Виконання вправ, тестових завдань. Робота з тестами про громадсько-політичну, суспільно-культурну, навчальну, іншу діяльність і навчання: визначення їх призначення (вплив на слухача, спонукання його до діяльності; пропаганда думки, переконання тощо), основних ознак (логічність доказів, точність висловлювань), використання художніх засобів (епітети, порівняння, метафори), мовних засобів (поєднання елементів наукового, офіційно-ділового, художнього стилів). Інтерактивні вправи, рольові ігри. Написання тексту за сферою використання публіцистичного стилю, обговорення, редагування.

4.5. Художній стиль (6 год)

Теоретична частина. Основне призначення, ознаки, сфера функціонування художнього стилю. Підстилі: епічний, ліричний, драматичний, комбінований. Жанрова різноманітність підстилів (епопея, роман, повість, оповідання, нарис, балада, пісня, водевіль, драма, комедія, ода, ліро-епічний твір тощо). Основні стилетвірні ознаки: лексичні та фразеологічні (різноманіття лексики, емоційно забарвлена лексика, національно маркована лексика, історизми, архаїзми, значна полісемія, синонімія та антонімія, різноманіття стилістичних засобів увиразнення мови, широке використання фразеологічних одиниць, приказок, прислів'їв тощо). Синтаксичні особливості стилю: варіативність у побудові речень, ритміко-інтонаційне оформлення художнього тексту. Індивідуальний стиль автора.

Практичне заняття. Робота в групах: установлення відповідності між запропонованими текстами й жанрами, жанрами й функціональним стилем; лексичний і стилістичний аналіз уривка художнього твору іспанського автора для визначення стилістичних засобів увиразнення мови; пошук метафор у тексті, визначення їх видів і слів, що вжиті в прямому і переносному значеннях (для останніх визначають тип перенесення). Написання есе на вільну тему (розповідь з елементами опису природи, зовнішності чи розміщення), із використанням широкого спектра засобів увиразнення мови. Проєкт «Функціональні стилі в іспанській та українській

мовах». Добирання зразків текстів різних стилів українською та іспанською мовами, українською та англійською мовами.

Розділ 5. Література Іспанії кінця XX – початку XXI століття (96 год)

5.1. Література кінця XX століття (54 год)

Теоретична частина. Специфіка історичного розвитку Іспанії: перехід від авторитарного режиму до демократичного. Особливості розвитку іспанської літератури в умовах утвердження демократії. Символи епохи в іспанській літературі другої половини XX століття. Постмодернізм у літературі останніх десятиліть XX століття. Творчість Франсіско Аяли, Хуана Антоніо Сунсунегі-і-Лоредо, Артуро Переса-Реверте Едуардо Мендоси, Альмудени Грандес, Карлоса Руїса Сафона, Фернандо Арамбуру, Мігеля Делібаса, Белен Гопеги.

Практична частина. Виконання тестів, творчих завдань: поєднати ім'я письменника із зображенням, характеристикою; визначити героя твору за описом; намалювати ілюстрації до твору; вказати героя за назвою твору тощо. Складання кросвордів «Представники української та іспаномовної літератури». Написання плану доповіді про творчість одного із письменників, виступ і аналіз. Перегляд, обговорення відеоматеріалів про життя і творчість письменників. Дискусія про творчість письменника та її значення для розвитку літератури. Робота в групах: підготовка презентації про творчий шлях письменника, представлення, обговорення результатів.

5.2. Література початку XXI століття (42 год)

Теоретична частина. Особливості іспаномовної літератури XXI століття: новітні тенденції та жанри. Проблематика сучасних літературних творів. Біографія і творчий доробок іспанських прозаїків: Артуро Перес-Реверте, Соледад Пуертолас, Ельвіра Ліндо. Популярні сучасні письменники: Фернандо Арамбуру, Роса Монтеро, Хав'єр Маріас.

Премія імені Мігеля де Сервантеса. Нобелівська премія з літератури. Іспаномовні лауреати Нобелівської премії з літератури.

Практична частина. Виконання тестових, творчих завдань. Інтерактивні вправи. Опрацювання літературних творів для визначення їх форми й художніх елементів, представлення результатів.

Обговорення тематики, проблематики, образів творів письменників ХХІ століття. Створення таблиці «Порівняльна характеристика творчості іспаномовних лауреатів Нобелівської премії з літератури», аналіз результатів роботи. Створення відеоматеріалів про письменника та його літературну творчість. Розроблення постера про сучасну літературу. Написання есе, їх аналіз і редагування.

Розділ 6. Науково-дослідницька діяльність (105 год)

6.1. Дослідницька робота учня – члена Малої академії наук України (75 год)

Теоретична частина. Актуальність науково-дослідницької діяльності учня – члена Малої академії наук України.

Дослідницька робота учня – члена Малої академії наук України. Ґрунтовність аналізу досліджуваної теми. Планування дослідження.

Робота з науковими джерелами, їх опрацювання, систематизація, збереження. Особливості конспектування. Цитати, їх застосування в змісті дослідницької роботи.

Посилання. Оформлення списку використаних джерел. Висновки: аргументованість викладу висновків.

Додатки. Помилки, їх виправлення. Самостійність у проведенні наукового дослідження.

Практична частина. Ознайомлення з дослідницькими роботами учнів – членів МАН України. Визначення особливостей їх оформлення, структури написання.

Складання плану роботи та визначення етапів його реалізації. Робота в бібліотеках, інтернеті: пошук інформації, ознайомлення з науковими статтями, критичний аналіз зібраної інформації, систематизація, конспектування, складання термінологічного словника.

Формування списку використаних джерел.

Підготовка тексту дослідницької роботи. Оформлення цитат, посилань у тексті, додатків.

Формулювання проміжних і загальних висновків. Написання анотації до дослідницької роботи.

Робота над рукописом за визначеним планом.

6.2. Презентація результатів дослідницької роботи (30 год)

Теоретична частина. План захисту дослідницької роботи. Доповідь: структура й оформлення доповіді. Підготовка до презентування.

тації, представлення дослідницької роботи. Сучасні комп'ютерні програми для підготовки презентації. Дискусія і загальні правила її ведення. Публічний виступ, підготовка до нього. Захист дослідницької роботи.

Практична частина. Робота над доповіддю: підготовка, представлення, обговорення; виправлення граматичних, стилістичних, фактологічних помилок. Розроблення ескізу презентації дослідницької роботи. Робота в групах: підготовка до дискусії та її проведення. Інтерактивна вправа «Захист дослідницької роботи». Аналіз результатів проведеної роботи.

Підсумок (3 год)

Практична частина. Обговорення результатів наукового дослідження. Поради, рекомендації щодо визначення перспектив досліджень з обраної теми.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* здійснення наукового пошуку з використанням дослідницьких методів для розширення наукового світогляду;
- *практична:* формулювання запитань, висловлення власної думки, пошук рішень щодо поставлених завдань з урахуванням комунікативної ситуації; застосування навичок самостійної і колективної роботи з науковою, довідковою літературою, інтернет-ресурсами; розв'язання завдань науково-дослідницької діяльності; дотримання норм літературної мови; вживання мовних одиниць для реалізації комунікативної функції мови як засобу спілкування і забезпечення обміну інформацією; вибудовування стратегії мовленнєвої поведінки й дотримання правил реалізації комунікативних дій доцільно й виправдано;
- *творча:* застосування творчого підходу до здійснення наукового пошуку, аналізу науково-дослідницької діяльності; прагнення до набуття нових знань і навичок; формування потреби в активній творчій освітній і науковій діяльності;
- *соціальна:* формулювання та обстоювання власної думки під час дискусії; розуміння важливості володіння іспанською мовою і потреби використовувати її як засіб спілкування; прагнення до саморозвитку та самореалізації.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бердута М. З. Методичні рекомендації організаторам науково-дослідницької роботи з учнями – членами МАН / М. З. Бердута, С. О. Голіков, Н. С. Огурцова. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2006. 52 с.
2. Бабенко С. А., Мариненко П. І., Самофалова Н. В. *Español para continuar* / Іспанська мова. Середній рівень : навч. посіб. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2013. 345 с.
3. Верба Г. Г. Порівняльна лексикологія іспанської та української мов : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2021. 232 с.
4. Гетьман З. О. Практикум з порівняльної стилістики іспанської та української мов (функціональні стилі в текстах) : навчальне видання для студентів старших курсів філологічних спеціальностей. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2002. 85 с.
5. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень : навч. посіб. Харків : НТУ «ХПІ», 2009. 142 с.
6. Гуроров О. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. Харків : ХНАУ, 2017. 272 с.
7. Дзундза А. І. До проблеми організації науково-дослідної діяльності учнів у сучасній школі / А. І. Дзундза, В. О. Цапов. *Дидактика математики: проблеми і дослідження* : міжнародний збірник. 2007. № 27. С. 85–88.
8. Культура фахового мовлення : навч. посіб. / за ред. Н. Д. Бабич. Чернівці : Книги ХХІ, 2006. 496 с.
9. Орлова І. С. Практикум з граматики іспанської мови. Морфологія (для студентів I та II курсів) : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Слово», 2008. 104 с.
10. Пономарів О. Стилїстика сучасної української мови. Київ : Либідь, 1993. 368 с.
11. Ризванюк С. О. *El español*: підручник з іспанської мови. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2016. 487 с.
12. Циркунова І. В. *ESPAÑOL* : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2020. 93 с.
13. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.

14. Шишков В. В. Испанська лексика (Розмовна іспанська мова) : навч. посіб. Київ : ТОВ «ВП Логос», 2004. 352 с.
15. Aixalá E., Muñoz M., Muñoz E. Método de Español Para Extranjeros. PRISMA A2. Edinumen, 2007. 171 p.
16. Aixalá E., Muñoz M., Muñoz E. Método de Español Para Extranjeros. PRISMA de Ejercicios A2. Edinumen, 2007. 131 p.
17. Aragón M. C., Gili O. C., Muñoz P. J. Pasaporte Libro de Alumno. Madrid : Edelsa, 2010. 236 p.
18. Aragón M. C., Gili O. C., Muñoz P. J. Pasaporte Libro de Ejercicios. Madrid : Edelsa, 2010. 96 p.
19. Blanco M. C., Caballero G. M. Larranaga A. PRISMA avanza. Nivel B2. Madrid : Editorial Edinumen, 2003. 188 p.
20. Encinar Á. Uso interactivo del vocabulario A1–B1. Madrid : Edelsa, 2012. 191 p.
21. Encinas A., Hermoso A., López A. PRISMA avanza. Nivel B2. Libro de ejercicios. Madrid : Editorial Edinumen, 2003. 131 p.
22. Fernández R. V., Marisol Rollán de Cabo. PRISMA progresa B1. Libro de Alumno. Madrid : Editorial EDINUMEN, 2004.
23. Fernández R.V., Marisol Rollán de Cabo. PRISMA progresa B1. Libro de Ejercicios. Madrid : Editorial EDINUMEN, 2004.
24. Marín F., Morales R. Vente A1/A2. Curso de español lengua extranjera. Madrid : Edelsa, 2016. 224 p.
25. Pilar M. M. H. Para practicar el Indicativo y el Subjuntivo. Edelsa Grupo Didascalía, S.A. Madrid, 2006. 168 p.
26. Romero Dueñas C., González Hermoso A., Cervera Vélez A. Competencia gramatical en uso A2. Madrid : Edelsa, 2007. 127 p.

Інтернет-ресурси

1. Español – 2000 : діалоги з сайту. URL: <https://espantodo.com/lengua/page/2/> (дата звернення: 25.05.2023).
2. WordReference.com : Language Forums. URL: <https://forum.wordreference.com/> (дата звернення: 25.05.2023).
3. Real Academia Española. URL: <https://www.rae.es/> (дата звернення: 25.05.2023).
4. Collinsdictionary. URL: <https://www.collinsdictionary.com/> (дата звернення: 25.05.2023).

С. М. Іваненко

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «НІМЕЦЬКА МОВА ТА НІМЕЦЬКОМОВНА ЛІТЕРАТУРА»

ПОЧАТКОВИЙ, ОСНОВНИЙ І ВИЩИЙ РІВНІ

*Рекомендовано науково-методичною радою
Національного центру «Мала академія наук України»
(протокол № 4 від 27 вересня 2023 року)*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Стрімкий розвиток сучасного суспільства зумовлює необхідність вивчення іноземної мови не лише як засобу міжкультурного спілкування, а й формування особистості, конкурентної на міжнародному ринку праці, яка є повноправним членом європейської спільноти. Тому актуальним завданням для освіти є формування у вихованців ключових компетентностей, які в майбутньому забезпечать можливість самореалізації в обраній сфері професійної діяльності й повсякденному житті. Виконанню такого завдання сприяє діяльність Малої академії наук України, де створено психолого-педагогічні умови для набуття вихованцями наукових знань за обраним напрямом позашкільної освіти та формування навичок їх використання під час розв'язання дослідницьких, пізнавальних і творчих завдань. Важливим для організації роботи секцій, гуртків дослідницько-експериментального напрямку є застосування педагогічних технологій, інноваційних підходів, форм і методів роботи, що активізують науково-дослідницьку роботу вихованців.

Навчальна програма «Німецька мова та німецькомовна література» розроблена з урахуванням чинних законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту» та Державного стандарту повної загальної середньої освіти.

Створення навчальної програми обумовлене необхідністю активізації роботи гуртків дослідницько-експериментального напрямку в галузі мовознавства та літературознавства. Зміст програми передбачає систематичне і послідовне вивчення матеріалу з поступовим ускладненням, забезпечує формування у вихованців дослідницьких умінь і навичок, творчого підходу до розв'язання дослідницьких завдань.

Новизною програми є те, що в її змісті — інноваційні форми й методи організації роботи гуртка дослідницько-експериментального напрямку, які забезпечують формування у вихованців умінь і навичок розв'язувати пошукові, творчі, науково-дослідницькі завдання в умовах змішаного навчання, що забезпечує подолання освітніх втрат.

Метою програми є формування у вихованців дослідницьких, лінгвістичних і літературознавчих компетентностей у процесі науково-дослідницької діяльності в галузі німецької філології та літературознавства.

Основні **завдання** полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної*: формувати знання про основні принципи роботи з науковою літературою, основи германістики (лінгвістична компетентність: лексична, граматична, семантична, фонологічна, орфографічна й орфоепічна) із урахуванням підходів мовознавства, перекладознавства, літературознавства, культурології, когнітології, комунікативної прагматики, сучасні методи дослідження, вимоги до написання науково-дослідницьких робіт у царині німецької мови та німецькомовної літератури; розвивати навички володіння категоріальним апаратом філологічного й літературознавчого спрямування (літературознавча компетентність: здатність орієнтуватися у світовому та національному літературному процесі, застосовувати засвоєні теоретико-літературні знання для аналізу й інтерпретації художнього твору);

- *практичної*: формувати навички визначати предметне поле сучасних досліджень у галузі германістики, тему і проблеми дослідження, мету й завдання дослідження; розширювати досвід аналізу мовних явищ і літературних творів; розвивати навички узагальнювати й формулювати результати в межах обраних концепцій дослідження, працювати з німецькомовними ресурсами (друкованими, електронними, аудіоресурсами тощо);

- *творчої*: розвивати творчу уяву, креативне мислення разом із системним і логічним, навички пошуку раціональних способів розв'язання наукової проблеми або завдання; формувати стійкий інтерес до наукового дослідження, здатність до творчої ініціативи й трактування літературних творів як виявів художності (фікціональності);

- *соціальної*: удосконалювати загальну культуру; розвивати здатність до співпраці, самореалізації та самовизначення; формувати навички презентувати результати дослідження, обстоювати

власну позицію щодо наукової проблеми, вести наукову дискусію, дотримуватись балансу між спільними й особистими інтересами.

Навчання за програмою сприятиме розширенню й поглибленню знань з німецької мови та німецькомовної літератури здібних і обдарованих учнів закладів позашкільної освіти в системі Малої академії наук України. Програма призначена для роботи з вихованцями віком 14–17 років і розрахована на три роки навчання.

На опрацювання навчального матеріалу надається така кількість годин:

- 1-й рік — початковий рівень — 144 год на рік (4 год на тиждень);
- 2-й рік — основний рівень — 216 год на рік (6 год на тиждень);
- 3-й рік — вищий рівень — 324 год на рік (9 год на тиждень).

Особливість роботи в гуртках, наукових відділеннях та секціях системи Малої академії наук України з німецької мови та німецькомовної літератури полягає в тому, що вихованці мають володіти німецькою мовою на рівні B1/B1+ за європейським стандартом, мати ґрунтовні знання з граматики, знати засоби мови, а також уміти представити результати наукової роботи німецькою мовою, що водночас передбачає готовність відповідати на запитання інших учасників і членів журі, уточнювати й доповнювати свою презентацію, обстоювати власну позицію, аргументувати результати дослідження, брати участь у дискусіях, ставити запитання німецькою мовою іншим учасникам Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів — членів МАН України.

Зміст програми забезпечує формування в учнів навичок розв'язання завдань науково-дослідницької роботи в галузі німецької філології та літературознавства.

Програмою передбачено виконання наукової роботи, яка має бути передусім самостійним творчим проєктом дослідницького спрямування, де реалізується уміння здійснювати науковий аналіз. За результатами роботи над проєктом вихованці мають продемонструвати високий рівень володіння мовними навичками, оскільки, щоб досягнути наукових здобутків, потрібно коректно застосовувати методи наукового аналізу на мовному матеріалі. Також вони мають підтвердити знання з німецької філології (лінгвістики, літературознавства, теорії перекладу тощо), володіти достатнім термінологічним апаратом, методикою аналізу літературних творів й опису мовних явищ, навичками узагальнювати й доходити висновків, презентувати результати дослідження.

Засобами німецької мови відбувається також формування міжкультурної компетентності учнів, які, ознайомлюючись із німецькою культурою, мають розуміти не лише її відмінності, а й визначати схожі з іншими ознаки, враховувати цю специфіку. Цьому сприятимуть формування позитивного ставлення до німецької мови, поваги до німецького народу як носія цієї мови, толерантного ставлення до їх звичаїв і способу життя; розвиток культури спілкування, характерної для сучасного цивілізованого світу з урахуванням євроінтеграційних тенденцій в Україні.

Володіння німецькою мовою забезпечуватиме розвиток у юних дослідників мовних, інтелектуальних і пізнавальних здібностей; готовність брати участь в іншомовному спілкуванні; бажання і надалі самовдосконалюватись. Це досягається комплексно, підпорядковується головній меті, реалізується у процесі її досягнення і формує творчу особистість учня. Ступінь володіння німецькою мовою на кінець першого року навчання має відповідати рівню A2/A2+, другого і третього – B1/B1+ згідно з міжнародним документом «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання».

Особливу увагу зосереджено на формуванні в учнів умінь і навичок володіння німецькою мовою в науковій сфері. Заняття передбачають: роботу з довідковою й енциклопедичною літературою; укладання власного словника-довідника з німецької мови; складання схем; здійснення порівняльного аналізу філологічних фактів; проведення мінідосліджень, дискусій, круглих столів, ділових ігор, семінарів, презентацій, розроблення індивідуальних проєктів; написання рефератів і творчих робіт; проведення наукових читань, здійснення перекладів, перегляд та обговорення німецькомовних фільмів; участь у конференціях і конкурсах, Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів – членів МАН України. У процесі виконання практичних робіт із німецької мови учні поглиблюють предметні знання, формують лінгвістичні навички та вміння робити висновки, а відповідно – мають змогу визначити, які результати дає можливість використання того чи іншого методу.

Для підвищення рівня науковості й активізації освітньої, пізнавальної, творчої та дослідницької діяльності учнів, розширення й поглиблення загальних знань, формування умінь і навичок їх використання для розв'язання широкого кола практичних завдань у

зміст програми вміщено завдання, що передбачають використання міжпредметних зв'язків.

Індивідуальна робота передбачає консультації щодо поглибленого вивчення окремих питань у галузі германістики (німецької мови, німецькомовної літератури, теорії та практики перекладу), підготовку учнів до різноманітних конкурсів, олімпіад, роботу в бібліотеках, із інтернет-ресурсами, а також консультації стосовно науково-дослідницької роботи, опрацювання й узагальнення результатів науково-дослідницької діяльності.

Контролювання знань здійснюється у формі тестування, опитування та за результатами участі в конференціях, творчих курсах, Всеукраїнському конкурсі-захисті науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України.

Програма може використовуватися для організації індивідуальної роботи відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11.08.2004 р. № 651 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 11.12.2008 р. № 1123).

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	1	2
2.	Наукове дослідження з германістики	2	4	6
3.	Сучасна німецька мова	14	24	38
4.	Тема і гіпотеза дослідження	2	4	6
5.	Методи наукових досліджень у німецькій філології	4	6	10
6.	Науково-дослідницька робота. Науковий реферат, постер, презентація	20	42	62
7.	Презентація роботи	3	7	10
8.	Презентація постера	2	4	6
9.	Підсумок	1	3	4
Разом		49	95	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год)

Теоретична частина. Мета і завдання роботи гуртка. Організація робочого місця, часу, планування дня. Правила поведінки в навчальному закладі, кабінеті. Інструктаж із техніки безпеки. Принципи роботи в онлайн-режимі.

Практична частина. Дискусія «Чому я хочу займатись науково-дослідницькою роботою в галузі германістики».

2. Наукове дослідження з германістики (6 год)

Теоретична частина. Германістика.

Плагіат.

Новизна наукової роботи.

Науково-дослідницька робота учнів із німецької мови та німецькомовної літератури.

Сучасна германістика: інтеркультурна / міжкультурна стилістика, когнітологія, літературознавство, перекладознавство, компаративістика, лінгвістика (орфографія, орфоепія, фонологія, граматики, семантика, лексикологія, стилістика).

Вітчизняні германісти, їх здобутки.

Провідні наукові школи в галузі германістики. Українська спілька германістів вищої школи. Журнал «Всесвіт».

Типи дослідницьких робіт у царині німецької філології.

Тематика наукових робіт з германістики. Актуальність досліджень.

Практична частина. Робота з інформаційними джерелами. Визначення етапів науково-дослідницької роботи. Обрання теми дослідницької роботи. Визначення об'єкта, предмета і завдання дослідницької роботи.

3. Сучасна німецька мова (38 год)

Теоретична частина. Динаміка розвитку німецької мови в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Специфіка сучасної німецької мови (науковий, публіцистичний, художній, офіційно-діловий, розмовний стилі).

Функціонування німецької мови в інтернет-просторі.

Правильна вимова й наголос. Інтонція німецького речення. Деякі випадки асиміляції звуків у німецькій мові.

Лексико-граматичні форми висловлювання власної думки щодо описуваного явища або обговорюваної проблеми.

Дієслово. Правильні, неправильні форми дієслів у *Präsens*, *Präteritum*, *Perfekt*, *Plusquamperfekt*, *Futur I* дійсного способу (*Indikativ*), пасивна форма дієслів (*Passiv*), *Konjunktiv I* (непряма мова). Узгодження дієслівних часів (*Präsens* – *Perfekt*, *Präteritum* – *Plusquamperfekt*), керування дієслів.

Дієслівні конструкції: *haben + zu + Infinitiv*, *sein + zu + Inf.*, інфінітивні конструкції з *zu* та *um ... zu*.

Іменник: рід, число, відмінювання, форми множини. Складні іменники.

Прикметник: рід, число, ступені порівняння.

Займенник: особові, зворотні, кількісні, питальні, окличні, присвійні, заперечні. Відмінювання займенників.

Числівник: кількісні, порядкові.

Прислівник: способу дії, ступені порівняння, інші можливості градації.

Прийменник: місця, напрямку, часу; з давальним відмінком (*Dativ*), знахідним відмінком (*Akkusativ*), давальним і знахідним, родовим (*Genitiv*) тощо.

Артикль: означений, неозначений, нульовий.

Сполучник: у словосполученні та реченні (сполучники сурядності й підрядності), складні сполучники (*so dass*, *als ob*, *ohne dass*, *wenn auch*, *je ... desto*, *entweder ... oder*, *nicht nur ... sondern auch*).

Вигуки: *Aua!* *Oh!* *Pst!* *Hallo!* *Wow!* *Echt?* *Zugabe!* та ін.

Практична частина. Виконання тренувальних вправ лексико-морфологічного, фонетичного, орфографічного, синтаксичного характеру.

Дослідження сучасного німецького мовлення (на матеріалі аудіозаписів, читання сучасної німецькомовної літератури та періодики, голосових інтернет-ресурсів, спілкування з носіями мови в інтернеті).

Робота з перекладами німецьких творів українською мовою, опублікованих у журналі «Всесвіт», збірках перекладів художньої літератури.

Засвоєння висловів аргументативного мовлення: *Im Gegensatz zu x ist y ... A ist die Ursache von B. A verursacht B. A führt zu B. A erzeugt B. A hat B zur Folge. B ist die Folge von A. B kommt von A. B entsteht durch*

A. B ergibt sich aus A. B ist auf A zurückzuführen. A wirkt sich positiv / negativ auf B aus. A verstärkt B. A vergrößert B. A beeinflusst B positiv / negativ. Die Folge davon wäre, dass; bestehen aus... der Mangel an; im Grunde genommen. Jetzt noch eine weitere Überlegung... Dann noch ein Beispiel als Beweis. Ich akzeptiere die Meinung von... Dieser Meinung kann ich nur unter Vorbehalt zustimmen, denn.

4. Тема і гіпотеза дослідження (6 год)

Теоретична частина. Формулювання теми дослідження.

Роль гіпотези в науково-дослідницькій роботі з германістики. Гіпотеза як форма творчого мислення. Структура гіпотези. Від гіпотези до теорії.

Практична частина. Висування гіпотез до поставленої проблеми в дослідженнях із германістики, їх порівняння. Перевірка гіпотези. Планування роботи над дослідженням.

5. Методи наукових досліджень у німецькій філології (10 год)

Теоретична частина. Загальні методи наукового пізнання: індукція, дедукція, аналіз, синтез. Абстрагування й ідеалізація в процесі дослідження. Метод порівняння. Метод аналогії. Власне філологічні методи аналізу.

Лінгвістичні методи (кількісний, дистрибутивний, контент-аналіз тощо) у дослідженнях із германістики.

Літературознавчі методи аналізу й інтерпретації художніх творів (структуралістський, герменевтичний, контекстуальний, біографічний, культурно-історичний, порівняльно-історичний, зіставний, риторичний).

Проблеми перекладу і методи їх розв'язання в германістиці.

Культурологічний, комунікативно-прагматичний і когнітивний аспекти сучасних наукових досліджень.

Практична частина. Обрання методу дослідження залежно від специфіки роботи учня.

Постановка проблеми науково-дослідницької роботи:

- а) окреслення напряму дослідження;
- б) з'ясування відомого у поставленій проблемі;
- в) визначення недостатньо досліджених аспектів;
- г) обрання методів дослідження;
- д) визначення методики дослідження.

6. Науково-дослідницька робота. Науковий реферат, постер, презентація (62 год)

Теоретична частина. Структура наукового дослідження в галузі германістики: титульний аркуш, зміст, перелік умовних позначень та скорочень, вступ, основна частина (розділи), висновки, список використаних джерел, додатки (у разі потреби).

Обґрунтування актуальності науково-дослідницької роботи.

Мета і завдання дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження.

Обрання методу та методологічних орієнтирів.

Формулювання гіпотези.

Написання плану дослідження.

Наукова література і джерела ілюстративного матеріалу дослідницької роботи.

Інтерпретація результатів. Формулювання висновків і узагальнень. Робота зі словниками. Укладання списків, таблиць, додаткового матеріалу.

Загальні принципи роботи з навчальною та науковою літературою. Правила, цілі й способи читання. Робота зі змістом, анотацією, передмовою і післямовою. Техніка швидкого читання на допомогу засвоєнню матеріалу та роботи з літературою.

Специфіка опрацювання наукових текстів: правила цитування та конспектування матеріалу. Оформлення посилань у тексті.

Види роботи з текстом: план, конспект, тези, анотація, реферат. Як уникнути плагіату під час роботи з літературою.

Правила роботи в бібліотеці. Робота з каталогами: алфавітним і систематичним. Комп'ютерні каталоги бібліотек. Створення бібліографії. Бібліографічний опис книги. Систематизація наукової інформації. Створення власної картотеки. Опис книги на картках.

Науковий реферат, його специфіка.

Постер: структура, засоби виготовлення, оформлення. Постерний захист роботи.

Презентація науково-дослідницької роботи: змістовий аспект, форми презентацій.

Практична частина. Ознайомлення з прикладами оформлення науково-дослідницьких робіт учнів у секції німецької мови та німецькомовної літератури минулих років.

Тренінг з побудови аргументації у тексті роботи.

Написання вступу і висновків, їх специфіка.

Робота в бібліотеці. Розроблення плану читання наукової літератури з обраної теми дослідження. Формування літературного огляду. Оформлення списку джерел.

Підготовка чернетки дослідницької роботи та її виправлення.

Написання й оформлення тексту роботи. Підготовка до захисту: написання доповіді, підготовка презентації.

Підготовка постера і постерного захисту роботи.

7. Презентація роботи (10 год)

Теоретична частина. Вимоги до виголошення наукової доповіді з теми дослідження. Структура доповіді. Поради доповідачеві.

Фонетичні особливості промови. Специфіка виголошення наукових доповідей німецькою мовою.

Структурування презентації до наукової доповіді.

Методи викладу матеріалу. Правила складання й оформлення презентацій німецькою мовою. Використання різноманітних комп'ютерних програм для підготовки презентацій. Особливості німецької графіки у презентаціях.

Ораторське мистецтво. Загальні правила ведення дискусії.

Практична частина. Підготовка доповіді за результатами науково-дослідницької роботи.

Проведення рольової гри «Захист науково-дослідницької роботи» за планом: виступ з доповіддю, постановка запитань до неї, відповіді на запитання. Розподіл ролей між учнями (доповідач, керівник, критик). Аналіз результатів проведеної гри.

8. Презентація постера (6 год)

Теоретична частина. Вимоги до презентаційної частини постерного захисту. Вимоги до наукової дискусії на основі постера до науково-дослідницької роботи. Етичні аспекти ведення дискусії.

Практична частина. Рольова гра «Постерний захист»: виконання ролі експерта, ролі доповідача.

9. Підсумок (4 год)

Теоретична частина. Тематичні заходи, спрямовані на поглиблення знань із сучасної германістики, екскурсії.

Практична частина. Проведення тематичного заходу, екскурсії. Конференція на одну із запропонованих тем: «Специфіка сучасної німецької мови в інтернеті», «Успіхи української германістики», «Українські перекладачі з німецької мови», «Особливості перекладу німецькомовних літературних творів (обрати самостійно) українською мовою».

Зустріч із носіями мови, викладачами вищих навчальних закладів (у тих регіонах, де працюють запрошені лектори з Німеччини та Австрії) або в онлайн-форматі.

Підбиття підсумків роботи за рік.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* застосування методів пізнання в процесі науково-дослідницької діяльності;
- *практична:* уміння визначити предметне поле сучасних досліджень у сфері німецької філології; розв'язання завдань науково-дослідницької діяльності в галузі мовознавства і літературознавства; розуміння, висловлення й інтерпретування понять, фактів, ідей в усній і письмовій формах;
- *творча:* використання творчої уяви, креативного мислення для пошуку раціональних способів розв'язання наукової проблеми, завдання;
- *соціальна:* розуміння важливості культури спілкування, характерної для сучасного цивілізованого світу з урахуванням євроінтеграційних тенденцій в Україні; виявлення позитивного ставлення до німецької мови як засобу спілкування, толерантного ставлення до звичаїв носіїв німецької мови.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	1	2
2.	Організація робочого дня	1	1	2
3.	Германістика як галузь новітніх наукових знань	4	6	10

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
4.	Українські перекладачі з німецької мови та їх переклади	5	9	14
5.	Німецька література від зародження до кінця XX століття	10	20	30
6.	Обрання теми дослідження з германістики	3	5	8
7.	Основи науково-дослідницької роботи	20	40	60
8.	Представлення і захист науково-дослідницької роботи німецькою мовою	7	13	20
9.	Сучасна німецька мова	20	42	62
10.	Конкурси, тематичні заходи	1	5	6
11.	Підсумок	—	2	2
Разом		72	144	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год)

Теоретична частина. Мета і завдання роботи гуртка. Правила санітарії, гігієни та безпечної роботи за комп'ютером. Організація робочого місця учня. Робота на онлайн-платформах. Правила поведінки в навчальному закладі, кабінеті. Інструктаж із техніки безпеки. Організаційні питання.

Практична частина. Проведення дискусії «Чому я хочу займатись науково-дослідницькою роботою з германістики».

2. Організація робочого дня (2 год)

Теоретична частина. Принципи раціональної організації дня учня. Розподіл сил за піками активності протягом дня, тижня.

Практична частина. Визначення місця науково-дослідницької роботи в розпорядку дня.

Збирання карток для картотеки (дослідницького архіву) у процесі роботи над лінгвістичним дослідженням із германістики.

3. Германістика як галузь новітніх наукових знань (10 год)

Теоретична частина. Особливості студій із германістики на сучасному етапі розвитку науки.

Мультидисциплінарний (міждисциплінарний) характер досліджень.

Традиції вітчизняної германістики. Діяльність Української спілки германістів вищої школи. Щорічний науковий журнал Української спілки германістів вищої школи «Germanistik in der Ukraine».

Германістика в провідних закладах вищої освіти України.

Комунікативно-прагматичний, порівняльно-історичний, зіставний, герменевтичний, когнітивний підходи в дослідженні мовних одиниць (від фонем / графем / морфем до тексту).

Практична частина. Пошук, обговорення інформації про вітчизняних науковців у галузі германістики. Проведення зустрічей із науковцями. Реферування досліджень сучасних українських германістів.

4. Українські перекладачі з німецької мови та їх переклади (14 год)

Теоретична частина. Українські переклади німецькомовної літератури другої половини ХІХ – початку ХХ століття.

Доробок видатних українських письменників-перекладачів: Леся Українка, Іван Франко, Ольга Кобилянська, Михайло Старицький, Борис Грінченко.

Переклади австрійської літератури: Марія Ільтична, Василь Бобинський, Люціана Піонтек, Іван Крушельницький.

Переклади німецької літератури: Микола Улезок, Максим Рильський, Дмитро Загул, Освальд Бургардт (Юрій Клен), Микола Лукаш, Микола Вороний, Оксана Гордон, Зінаїда Йоффе, Майк Йогансен, Євген Дроб'язко.

Переклади швейцарської літератури, здійснені Василем Софроновим-Левицьким.

Внесок журналу «Всесвіт» у поширення німецькомовної літератури та культури в Україні.

Переклади Миколи Бажана, Григорія Кочура, Євгена Поповича, Василя Стуса, Миколи Лукаша, Богдана Кравціва, Михайла Ореста, Ігоря Костецького.

Переклади українських творів німецькою мовою, здійснені Йоною Грубером та Анною-Галею Горбач.

Проекти підтримки перекладів творів австрійської літератури Австрійським культурним форумом («Антологія австрійської прози початку ХХ століття») і німецької — Інститутом імені Гете в Києві.

Практична частина. Аналіз перекладів творів Йогана Вольфганга фон Гете, Фрідріха Шиллера, Генріха Гейне українською мовою.

5. Німецька література від зародження до кінця ХХ століття (30 год)

Теоретична частина. Загальна характеристика, періодизація німецької літератури.

Зародження німецької літератури, жанрові особливості цього періоду (історичні хроніки, повчальна та придворна література, творчість мінезингерів, лицарські романи): огляд. «Пісня про Гільдебранда» — найдавніший твір німецької літератури. Німецький епос «Пісня про Нібелунгів» невідомого середньовічного автора. Лицарський роман у віршах — «Парцифаль» Вольфрама фон Ешенбаха. Вальтер фон дер Фогельвайде — найвидатніший мінезингер епохи Середньовіччя. Народні оповідання про Тіля Уленшпігеля. Мартін Лютер і церковна лірика.

Мартін Опіц — поет доби бароко і теоретик німецької поетичної творчості. Готгольд Ефраїм Лессінг — представник німецького просвітництва (поезії, байки, драми «Емілія Галотті», «Натан Мудрий», «Мінна фон Барнхельм»). Характеристика образів драматичних творів.

Штюрмери періоду «Бурі й натиску»: Йоганн Вольфганг фон Гете («Прометей», «Страждання молодого Вертера»), Фрідріх Шиллер («Розбійники»), Готтфрід Август Бюргер (балади). Класики німецької літератури: Йоганн Вольфганг фон Гете («Фауст», «Вільгельм Майстер», вірші, балади), Фрідріх Шиллер («Підступність і кохання», «Вільгельм Телль», «Валленштейн», вірші, балади).

Генріх фон Клейст — батько німецької новели («Міхаель Кольхаас», «Жебрачка з Локарно», «Маркіза О...») і драматург («Розбитий глечик»).

Романтики в німецькій літературі: Новаліс, Адельберт фон Шаміссо, Клеменс Брентано, Йозеф фон Ейхендорф, Ернст Амадей Теодор Гофман та ін.

Бідермаєр (Адальберт Штіфтер, Анетте Дросте-Гюльсгоф, Франц Грільпарцер, Готфрид Келлер) і передберезнева література (Георг Бюхнер, Фердинанд Фрейліграт, Генріх Гейне, Георг Веєрт та ін.).

Реалізм (Теодор Шторм, Теодор Фонтане, Фрідріх Геббель, Готфрид Келлер та ін.).

Практична частина. Аналіз найвизначніших літературних творів німецькомовних письменників різних культурно-історичних періодів. Складання плану усного виступу та написання відгуків про літературні твори.

6. Обрання теми дослідження з германістики (8 год)

Теоретична частина. Вимоги до тематики дослідження в галузі германістики. Пошук проблеми за допомогою постановки запитань. Актуальність дослідження — зв'язок проблеми дослідження з наявним станом наукового пізнання. Мета і завдання, план дослідження.

Окреслення тем сучасних наукових досліджень, пов'язаних із літературою й культурою Німеччини, Австрії, Швейцарії, мовою засобів масової інформації, системою німецької мови (морфологія, синтаксис, лексикологія, стилістика).

Поняття «текст» у лінгвістиці тексту і «дискурс» у дискурсознавстві.

Стилістичні засоби (експресивні засоби всіх мовних рівнів, тропи й фігури, контекстуальна експресивність тощо). Дослідження текстів різних функціональних стилів (художньої літератури, публіцистичного, наукового, офіційно-ділового, побутового).

Наукові дослідження вихованців секції німецької мови та німецькомовної літератури попередніх років.

Практична частина. Аналіз тем наукових досліджень вихованців секції німецької мови та німецькомовної літератури попередніх років. Висування гіпотез щодо поставленої наукової проблеми в галузі германістики. Порівняння висунутих гіпотез. Розроблення плану перевірки гіпотези. Початок роботи над дослідженням за планом, формування задуму дослідження.

7. Основи науково-дослідницької роботи (60 год)

Теоретична частина. Наукове дослідження як форма існування і розвитку науки. Особливості учнівської науково-дослідницької діяльності. Відмінності учнівського дослідження і наукового дослідження. Типи учнівських робіт (реферативні, описові, пошукові, експериментальні).

Види дослідницьких наукових робіт: реферат, навчально-дослідницька, науково-дослідницька, курсова робота, дипломний проєкт, дисертація.

Форми представлення результатів наукового дослідження: наукова стаття, звіт, аналітичний огляд, доповіді на науковій конференції (усна, стендова, постерний захист), тези, автореферат, монографія, підручник.

Форми аналізу наукових робіт: анотація, відгук, рецензія.

Відомості про загальну схему наукового дослідження. Постановка проблеми. Вивчення літературних джерел. Обрання теми дослідження. Обґрунтування актуальності науково-дослідницької роботи. Мета і завдання дослідження. Об'єкт і предмет дослідження. Обрання методу. Пошук можливих способів і засобів розв'язання проблеми. Формулювання гіпотези. Написання плану дослідження. Аналіз, опрацювання, систематизація матеріалу. Інтерпретація результатів. Формулювання висновків і узагальнень. Написання та оформлення тексту науково-дослідницької роботи. Підготовка до захисту: написання доповіді, підготовка презентації, виготовлення постера, написання тексту до постерного захисту, підготовка до дискусії.

Різні методи активізації творчої активності. «Мозковий штурм» (А. Осборн) і проблема колективної творчості. Метод подолання інерційного ефекту мислення (Дж. Менделл). Синектика – метод стимулювання творчості (У. Гордон). Морфологічний аналіз (Ф. Цвіккі). Е. де Боно – метод «Шість капелюхів мислення». Т. Б'юзен – побудова інтелект-карт.

Загальні принципи роботи з навчальною та науковою літературою. Психологічна підготовка до читання. Правила, цілі й способи читання. Умови раціонального прочитання. Робота зі змістом, анотацією, передмовою і післямовою. Техніка швидкого читання для кращого засвоєння матеріалу та роботи з літературою. Специфіка читання наукових текстів: правила цитування й конспектування матеріалу. Оформлення посилань у тексті. Види робіт з текстом:

план, конспект, тези, анотація, реферат. Науковий етикет і неприпустимість плагіату.

Правила роботи в бібліотеці. Робота з алфавітним і систематичним каталогами. Комп'ютерні каталоги бібліотек. Створення бібліографії. Бібліографічний опис книги. Систематизація наукової інформації.

Поняття методології наукового дослідження. Основні методи наукового пізнання. Емпіричний і теоретичний рівні пізнання.

Ознайомлення з вимогами до оформлення дослідницької роботи. Загальні правила оформлення тексту. Структура роботи: титульний аркуш, зміст, перелік умовних позначень і скорочень, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки (у разі потреби).

Засоби лексико-граматичного зв'язку в науковому тексті.

План викладу дослідження. Підготовка чернетки науково-дослідницької роботи.

Науковий стиль викладу матеріалу. Структурування і представлення думок. Критичне мислення. Побудова аргументації під час написання тексту, пошук аргументів. Формулювання висновків і узагальнень з проведеної роботи.

Практична частина. Пошук методів дослідження для проведення науково-дослідницької роботи.

Застосування творчого підходу до задуму власної дослідницької роботи. Проведення тренінгу «Як знайти ідею».

Виконання вправ, опрацювання тексту. Написання анотації на статтю з германістики. Складання тез до роботи з німецької філології.

Робота в бібліотеці. Ознайомлення з прикладами оформлення бібліографії у наукових статтях і наукових виданнях. Розроблення та виконання плану читання наукової літератури з обраної теми дослідження. Формування огляду літератури. Оформлення списку джерел. Складання термінологічного словника власного дослідження.

Написання та виправлення чернетки науково-дослідницької роботи.

8. Представлення і захист науково-дослідницької роботи німецькою мовою (20 год)

Теоретична частина. Вимоги до доповіді. Структура доповіді. Поради доповідачеві. Методи викладу матеріалу. Правила скла-

дання й оформлення презентацій. Використання різноманітних комп'ютерних програм для підготовки презентацій.

Ораторське мистецтво. Мистецтво ставити й відповідати на запитання.

Практична частина. Підготовка доповіді та презентації за результатами науково-дослідницької роботи. Підготовка стислої доповіді до постера. Використання конструкцій і лексем: *Das Problem lösen... In dieser Hinsicht... Man darf darauf hinweisen, dass... Kehren wir noch einmal zum Ausgangspunkt zurück. Es ist noch eine offene / ungeklärte Frage... In dieser kurzen Übersicht zur Frage... Aus alldiesem läßt sich die Schlussfolgerung ziehen, dass... Zusammenfassend kann man feststellen, dass... Es wird behauptet, dass... Diese Annahme befindet sich im Widerspruch zu den neuesten Ergebnissen. Es werden keinerlei Einwände zu... gemacht. Diese Frage sollte gesondert behandelt werden. Damit werden völlig neue Probleme berührt / angesprochen. Diesem Problem wird große Bedeutung beigemessen. Diesem Punkt sollte man mehr Aufmerksamkeit schenken, Der Artikel bietet viele interessante Fakten und Konzeptionen. In meiner Arbeit stütze ich mich auf die Veröffentlichungen von... Diese Ergebnisse kann man verschieden interpretieren.*

Проведення рольової гри «Захист науково-дослідницької роботи» за планом: виступ з доповіддю, постановка запитань до неї, відповіді на них, розподіл ролей між учнями (доповідач, критик). Аналіз результатів проведеної гри.

9. Сучасна німецька мова (62 год)

Теоретична частина. Вивчення граматичних правил німецької мови.

Дієслово. Правильні, неправильні форми дієслів у *Präsens, Präteritum, Perfekt, Plusquamperfekt, Futur I* дійсного способу (Indikativ), пасивна форма дієслів (*Passiv, Konjunktiv I* (непряма мова). Узгодження дієслівних часів (*Präsens – Perfekt, Präteritum – Plusquamperfekt*), керування дієслів. Підрядні умовні речення різних типів, підрядні речення причини. Дієслівні конструкції: *haben + zu + інф., sein + zu + інф.,* інфінітивні конструкції з *zu* та *um ... zu*. Систематизація дієслівних часів.

Іменник: рід, число, відмінок, місце іменників, що виконують функції різних членів речення й обумовлюють порядок слів у ньому.

Прикметник: рід, число, узгодження прикметника з іменником; місце прикметника в реченні, його функція як поширеного означення.

Числівник: кількісні, порядкові, уживання числівників у датах.

Займенник: неозначені займенники (*jemand, niemand, einer, man, alle, irgendjemand, etwas / ein bisschen / ein wenig, irgendwas, nichts, einige, mehrere*), особові, питальні, присвійні, вказівні.

Прислівник: місця, напрямку, часу, причини, модальні прислівники.

Прийменник: місця, часу, напрямку, умови, причини, наслідку, модальні, допустові прийменники.

Артикль: означений, неозначений. Стягнені форми артиклів *im, ins, zur*. Нульовий артикль.

Питальні слова: *Wer? Was? Wo? Wann? Wie? Warum? Wieviel? Seit wann?*

Сполучники: *aber, denn, und, sowohl ... als auch, weder ... noch, außerdem, ebenfalls, ferner, dagegen, hingegen, allein, jedoch, daher, darum, deshalb, deswegen, infolge dessen, trotzdem, dass, obwohl, wenn.*

Безособові речення.

Вивчення лексичних конструкцій наукового мовлення німецькою мовою.

Практична частина. Тренувальні лексико-граматичні вправи.

Використання лексичних конструкцій наукового мовлення в презентаціях та у доповіді постерного захисту: *Ich möchte Ihre Aufmerksamkeit auf ... lenken. Ich habe meine Präsentation in folgende Punkte untergliedert... Auf den ersten Blick könnte es den Anschein haben, als ob... Dieser Gedanke ist neu und erscheint mir beachtenswert. Diesem Punkt sollte man mehr Aufmerksamkeit schenken. Hier sollte man folgendes hinzufügen. Es stellte sich heraus, dass... Das ist vollkommen richtig. Das ist richtig bis auf eines. Dieser Ansicht kann nicht zugestimmt werden. Es wird behauptet, dass... Ich glaube, es trifft zu, dass... Meiner Meinung nach wäre es wünschenswert, wenn... Was mich angeht... Nochmals betonen / hervorheben / unterstreichen... Diese Frage ist sehr komplex. Diese Frage ist relativ leicht. Ich möchte zusammenfassen. Abschließend möchte ich nochmals betonen, dass...*

Ознайомлення з прикладами оформлення науково-дослідницьких робіт учнів минулих років.

Проведення тренінгу з побудови аргументації у тексті роботи. Відпрацювання логіки побудови тексту роботи. Написання вступу і висновків, їх специфіка. Написання та виправлення чернетки науково-дослідницької роботи.

10. Конкурси, тематичні заходи (6 год)

Теоретична частина. Конференції, конкурси, олімпіади, інші заходи дослідницького спрямування для учнівської молоді.

Практична частина. Підготовка до участі в конференціях, конкурсах, олімпіадах. Конференція на одну із запропонованих тем: «Сучасна німецька мова в інтернеті», «Особливості німецькомовної журналістики», «Лексика сучасних ЗМІ у Німеччині», «Українські перекладачі з німецької мови», «Особливості художнього перекладу німецькомовних творів (обрати самостійно) українською мовою», «Творчість німецьких письменників-романтиків».

Зустріч із носіями німецької мови.

11. Підсумок (2 год)

Практична частина. Підбиття підсумків роботи за рік. Проведення тематичного заходу.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* володіння навичками здійснювати продуктивну пізнавальну діяльність на основі інтеграції знань, умінь, способів виконання завдань;
- *практична:* опрацювання довідкової й енциклопедичної літератури; написання, оформлення дослідницької роботи; використання комп'ютерних програм для підготовки презентацій, побудови тексту доповіді; виголошення доповіді на основі презентації; застосування загальних правил ведення дискусії; читання (з повним розумінням) текстів, побудованих на знайомому мовному матеріалі; знаходження потрібної інформації в різнопланових текстах (значення незнайомих слів розкривається на основі здогадки, малюнка, схожості з рідною мовою, пояснень у коментарі);
- *творча:* застосування творчого підходу до збирання, опрацювання матеріалів, проведення їх аналізу;
- *соціальна:* спілкування з дотриманням основних норм, характерних для Німеччини; проведення бесіди з однією чи кількома особами відповідно до комунікативної ситуації в межах визначеної тематики; використання міміки й жестів, притаманних носіям німецької мови; активна участь у конференціях, конкурсах, олімпіадах.

Вищий рівень, третій рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	2	3
2.	Новітні підходи до проведення науково-дослідницької роботи з германістики	7	14	21
3.	Історія німецької літератури з кінця ХХ ст. до сьогодення	10	20	30
4.	Методологія наукового пізнання в галузі германістики	8	16	24
5.	Основні засади роботи з науковою інформацією німецькою мовою	12	24	36
6.	Сучасна німецька мова	20	40	60
7.	Науково-дослідницька робота	10	20	30
8.	Оформлення дослідницької роботи	24	57	81
9.	Представлення і захист дослідницької роботи. Наукова дискусія	8	16	24
10.	Заходи наукового спрямування	4	8	12
11.	Підсумок	—	3	3
Разом		104	220	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год)

Теоретична частина. Мета і завдання роботи на рік.

Безпека роботи за комп'ютером. Організаційні питання.

Практична частина. Проведення круглого столу (дискусії) на тему «Мої наукові успіхи».

2. Новітні підходи до проведення науково-дослідницької роботи з германістики (21 год)

Теоретична частина. Наукове дослідження, його мета і специфіка. Корпусна лінгвістика та її методи.

Відомості про загальну схему наукового дослідження в межах корпусної лінгвістики. Постановка проблеми. Обрання теми дослідження. Обґрунтування актуальності науково-дослідницької роботи. Мета і завдання дослідження. Об'єкт і предмет дослідження. Обрання методу(-ів). Пошук можливого розв'язання проблеми. Формулювання гіпотези. Проведення дослідження. Інтерпретація результатів.

Оформлення науково-дослідницької роботи. Підготовка до захисту.

Практична частина. Ознайомлення із загальною структурою наукових робіт з використанням методів корпусної лінгвістики. Постановка проблеми. Обрання теми дослідження, обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження. Виконання вправ з використанням техніки «мозкового штурму» для обрання теми наукової роботи. Обговорення вибору теми з науковим керівником. Розроблення початкового плану роботи.

3. Історія німецької літератури з кінця ХХ ст. до сьогодні (30 год)

Теоретична частина. Період модернізму в німецькомовній літературі (течії цього напрямку: натуралізм, експресіонізм, символізм, віденський модернізм, декадентство), одночасне співіснування різних літературних напрямів: модернізм і реалізм (критичний, соціалістичний, магічний). Епоха постмодернізму.

Німецькомовні лауреати Нобелівської премії з літератури: Пауль Гейзе, Герхарт Гауптманн, Томас Манн, Генріх Белль, Гюнтер Грасс, Герта Мюллер, Карл Шпіттелер (Швейцарія), Герман Гессе (Швейцарія), Ельфріде Єлінек (Австрія).

Видатні німецькомовні письменники ХХ–ХХІ ст.: Генріх Манн, Франц Кафка, Бертольт Брехт, Анна Зегерс, Штефан Георге, Райнер Марія Рільке, Курт Тухольський, Артур Шніцлер, Еріх Марія Ремарк, Еріх Кестнер, Пауль Целан, Інгеборг Бахманн, Макс Фриш, Роберт Яндль, Кріста Вольф, Йоганнес Бобровскі, Фрідріх

Дюрренматт, Зігфрід Ленц, Марі-Луїзе Кашніц, Еріх Льост, Бото Штраус, Кристоф Рансмайр, Гартмут Ланґе, Уве Тімм, Патрік Зюскінд, Петер Біхсель, Рафік Шамі, Пауль Маар, Інґо Шульце, Даніель Кельманн, Карен Дуве та ін.

Література українськомовних авторів про війну в Україні в перекладах німецькою мовою: Andrej Kurkow «Graue Bienen» (Zürich: Diogenes, 2019), Stanislaw Assejew «In Isolation. Texte aus dem Donbass» (Berlin, 2020), Stanislav Aseyev «Heller Weg: Geschichte eines Konzentrationslagers im Donbass 2017–2020» (Verlag Ibidem, 2021).

Література німецькомовних авторів про війну в Україні: Jutta Sommerbauer «Die Ukraine im Krieg» (Wien: Kremayr / Scheriau, 2016), Florian Rainer, Jutta Sommerbauer «Grauzone. Eine Reise zwischen den Fronten im Donbass» (Taschenbuch, 2018).

Література про війну і біженців із Сирії: Maeva Rubli, Anisa Alrefai Roomieh «Bei mir, bei dir» (Zürich: Edition Moderne, 2021).

Сучасна книга про часи Другої світової війни у Швейцарії: Lika Nüssli «Starkes Ding» (Zürich: Edition Moderne, 2022).

Практична частина. Написання рефератів про творчість письменників німецькомовної літератури кінця ХХ – початку ХХІ століття.

4. Методологія наукового пізнання в галузі германістики (24 год)

Теоретична частина. Поняття методології наукового дослідження. Основні методи наукового пізнання. Емпіричний і теоретичний рівні пізнання.

Основні методи емпіричного рівня пізнання: спостереження, експеримент. Організація і проведення спостереження. Організація і проведення експерименту. Факти: форма знання, їх інтерпретація.

Теоретичний рівень пізнання. Структура і функція наукової теорії. Проблема як форма наукового пізнання і як «знання про незнання». Науковий закон – ключовий елемент теорії. Методи теоретичного пізнання: абстрагування, ідеалізація, формалізація, моделювання. Аналіз і синтез. Порівняння. Аналогія. Поняття «модель» в науці. Моделювання: метод наукового дослідження. Методика досліджень у корпусній лінгвістиці.

Практична частина. Планування експерименту і спостереження. Відмінності між експериментом і спостереженням. Опис пе-

ребігу експерименту. Виконання вправ на використання методів теоретичного пізнання для вирішення проблеми. Аналіз проблеми взаємозв'язку теоретичного й емпіричного рівнів пізнання. Застосування корпусів вільного доступу для перевірки гіпотези.

5. Основні засади роботи з науковою інформацією німецькою мовою (36 год)

Теоретична частина. Види інформаційних ресурсів і правила роботи з ними. Пошукові інтернет-ресурси. Використання комп'ютерних технологій для зберігання та систематизації інформаційних джерел. Правила роботи з літературою. Фактологічна інформація та висловлення думок і припущень. Специфіка читання наукових текстів: цитування й конспектування матеріалу. Укладання конспекту й анотацій до прочитаних наукових джерел. Правила роботи в бібліотеці. Робота з алфавітним і систематичним каталогами. Робота з архівними документами. Комп'ютерні каталоги бібліотек. Створення бібліографії. Бібліографічний опис книги. Правила цитування й оформлення посилань у тексті. Науковий етикет і плагіат.

Практична частина. Робота в бібліотеці. Складання плану прочитання літератури. Складання бібліографії на тему дослідження, підготовка та огляд джерел. Складання плану прочитаного джерела і написання конспектів. Аналіз джерел та їх порівняння. Вправи на використання інформації з різноманітних джерел для обґрунтування власної думки. Передавання чужої думки німецькою мовою.

6. Сучасна німецька мова (60 год)

Теоретична частина. Граматика німецької мови.

Дієслово. Систематизація дієслівних часів. Дієслова з відокремлюваними префіксами, правила вживання у теперішньому, минулому, майбутньому часі. Місце дієслів з відокремлюваним префіксом у складному реченні. Кон'юнктив II у гіпотетичному висловлюванні, форма *würde + Infinitiv*. Непряма мова, узгодження часів дієслова в непрямій мові.

Іменник. Композити, рід, число.

Прикметник. Рід, число, ступені порівняння прикметників, утворених від різних основ.

Числівник. Числівники на позначення повторюваного виду діяльності: з часовою послідовністю (*der dreimalige Olympiasieger* — три рази підряд; на трьох Олімпійських іграх в одній і тій самій дисципліні); без часової послідовності (*der dreifache Olympiasieger* — паралельно; на тих самих Олімпійських іграх у різних дисциплінах); увідні числівники (*erstens, zweitens, drittens, viertens, fünftens usw.*).

Займенник. Відмінювання особових і присвійних займенників. Безособовий займенник *es* на першому місці у реченні (*Es hat sich gestern ein schwerer Unfall ereignet. Es herrscht große Kälte. Es kamen viele Gäste. Es sind viele Fehler in der Arbeit. Es wird ihm geholfen. Es friert mich. Es graut mir vor der Prüfung. Es ist mir kalt. Es fällt mir schwer, ihn zu überzeugen. Es ist ein Glück, dass du kommst*).

Прислівник. Прислівники, які не мають ступенів порівняння і закінчень: *dort, hier, da, draußen, drinnen, drüben, damals, gestern, morgen, heute, dorthin, anders, ebenso, dann, ebenfalls, einmal, endlich, nach wie vor, nach und nach*.

Прийменник у сталих висловах: *in Abhängigkeit von, in Anbetracht, im Einklang mit, im Ergebnis, im Gegensatz zu, im Falle, im Hinblick auf, in Höhe von, im Interesse, im Rahmen, im Sinne, in Übereinstimmung mit, im Unterschied zu, im Vergleich zu, im Verhältnis zu, im Verlauf von, im Widerspruch zu, im Zusammenhang mit*.

Сполучник. Сполучники на рівні словосполучення і на рівні речення. Узагальнення парадигми.

Узагальнення матеріалу про складнопідрядне речення. Підрядні допустові, релятивні. Складносурядне речення.

Практична частина. Виконання тренувальних вправ з теоретичних тем. Виконання творчих завдань. Написання тестів.

7. Науково-дослідницька робота (30 год)

Теоретична частина. Специфіка наукових досліджень у галузі германістики з міждисциплінарним підходом. Специфіка проведення спостереження й експерименту під час дослідження у культурологічному аспекті. Основні методи дослідження: анкетування, інтерв'ю, аналіз документів. Основні змінні дослідження. Надійність і валідність інформації. Генеральна сукупність і вибірка дослідження. Опрацювання первинної інформації. Аналіз та вимірювання інформації дослідження. Форми представлення результатів дослідження.

Специфіка наукових досліджень у галузі германістики. Визначення джерел матеріалу для дослідження. Збирання мовного матеріалу. Обрання загальнонаукових методів дослідження. Специфіка лінгвістичних методів дослідження. Аналіз, систематизація та опис мовного матеріалу. Види інформаційних джерел для збирання матеріалу дослідження. Збирання первинного матеріалу.

Перевірка достовірності результатів дослідження (надійність і точність). Похибка в науковому дослідженні. Методи обчислення похибок. Представлення результатів дослідження: табличне і графічне. Правила використання та представлення наочного матеріалу (рисуноків, формул, фото тощо).

Застосування сучасних інтерактивних комп'ютерних технологій для проведення наукового дослідження в галузі германістики.

Практична частина. Виконання науково-дослідницьких робіт за індивідуальними планами учнів. Формулювання актуальності, мети, об'єкта, предмета, завдань науково-дослідницької роботи. Обрання методів дослідження. Проведення наукового дослідження. Аналіз результатів науково-дослідницької роботи, підготовка чернетки.

8. Оформлення дослідницької роботи (81 год)

Теоретична частина. Вимоги до оформлення дослідницької роботи. Вимоги до оформлення тез дослідження.

Науковий стиль викладу матеріалу. Структурування і представлення думок. Критичне мислення. Аргументація під час написання тексту роботи. Логічні закони у побудові аргументації в тексті науково-дослідницької роботи. Структура логічного доведення.

Практична частина. Виконання вправ на побудову аргументації у тексті науково-дослідницької роботи. Проведення тренінгу на добирання аргументів для захисту власного судження. Редагування чернетки науково-дослідницької роботи. Підготовка й оформлення тексту науково-дослідницької роботи з використанням граматичних конструкцій, що використовуються під час написання текстів наукового спрямування.

9. Представлення і захист дослідницької роботи. Наукова дискусія (24 год)

Теоретична частина. Правила ведення наукової дискусії. Діалог як форма генези наукового знання. Різні погляди на одну й ту саму проблему в науковій дискусії.

Специфічні граматичні конструкції, властиві усному науковому мовленню (*Ich möchte eine Frage an ... richten. Ich möchte folgende Frage stellen... Ich habe eine weitere Frage bezüglich... Könnten Sie / Könntest du vielleicht weitere Beispiele anführen? Könnten Sie / Könntest du bitte erklären, warum... Was verstehen Sie / verstehst du unter... Diese Frage ist relativ leicht zu beantworten... Offen gesagt, im Moment kann diese Frage nicht beantwortet werden... Leider habe ich Ihre / deine Frage nicht ganz verstanden... Ich kann leider keine bessere Erklärung geben... Ich glaube, es trifft zu, wenn ich sage, dass... Was mich anbelangt, so ... nicht am Platze sein... Es wird behauptet, dass... Soweit mir bekannt ist... Ich bitte Sie zu berücksichtigen, dass... Etwas demonstrieren, einen weiteren Einwand haben / vorbringen... Auf Einzelheiten eingehen... Auf jeden Fall... Jemanden falsch verstehen, die Folgen voraussehen... Falsch informiert sein... Genau gesagt... In dieser Hinsicht... Ich darf darauf hinweisen... Nur noch eine Bemerkung haben... Nur noch ein Wort hinzuzufügen haben... Ganz klar sein... Kurz gesagt... Das Problem lösen... Es ist offenbar/klar... Etwas als selbstverständlich annehmen... Jemandes Standpunkt verstehen... Tatsache ist... Tatsächlich; eine kurze Übersicht... In einer kurzen Übersicht, fest überzeugt sein, dass... Übrigens, nebenbei gesagt... Unter keinen Umständen... Das ist noch eine ungeklärte Frage... Es versteht sich von selbst... Nicht genügend vertraut mit einem Gegenstand sein... Mit anderen Worten...).*

Ораторське мистецтво. Якості голосу оратора: інтонація, дикція, темп мови, артикуляція. Дихання під час виступу. Аудиторний шок та засоби його подолання.

Вимоги до публічного виступу. Поради доповідачу. Структура доповіді. Методи викладу матеріалу. Правила укладання й оформлення презентацій. Використання різноманітних комп'ютерних програм для підготовки презентацій.

Практична частина. Обговорення результатів досліджень. Дискусія стосовно наукових результатів. Розгляд випадку, коли висунуті гіпотези не підтверджуються, тобто завдання роботи не виконуються.

Оприлюднення доповіді й презентації за результатами науково-дослідницької роботи. Проведення рольової гри «Захист науково-

дослідницької роботи», розподіл ролей між вихованцями (доповідач, критик). План гри: виступ з доповіддю, постановка запитань до неї, відповіді. Підбиття підсумків, аналіз проведених дискусій. Постерний захист (стисла доповідь, дискусія на тему роботи з акцентом на постер).

10. Заходи наукового спрямування (12 год)

Теоретична частина. Конференції, конкурси, виставки, наукові читання, лекторії.

Практична частина. Участь у конференціях, конкурсах, виставках, наукових читаннях, лекторіях (на вибір), у роботі Лінгвістичного колоквіуму Вроцлавського університету.

Екскурсія до бібліотеки Інституту імені Гете (Goethe-Institut) в онлайн-форматі.

11. Підсумок (3 год)

Практична частина. Обговорення результатів науково-дослідницької роботи.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* використання пізнавальних умінь і навичок для набуття нових знань, самоосвіти, самовдосконалення; орієнтування у світовому й національному літературному процесі;
- *практична:* виголошення публічного виступу; відпрацювання логіки побудови тексту доповіді; написання й оформлення дослідницької роботи; правильне вживання граматичних структур і лексики сучасної німецької мови; здійснення аналізу тексту; орієнтування в тенденціях розвитку прикладної лінгвістики та напрямів мовознавчої науки; узагальнення, формулювання отриманих результатів в межах обраних концепцій дослідження;
- *творча:* використання творчого підходу до підготовки матеріалів для участі в конференціях, конкурсах, виставках тощо, розв'язання завдань освітньої та дослідницької діяльності; виявлення творчої ініціативи та стійкого інтересу до наукового пошуку і трактування літературних творів як виразу художності (фікціональності);

- *соціальна*: дотримання етичних норм, принципу відповідальності щодо інтелектуальної і культурної власності; застосування умінь вести наукову дискусію, обстоювати власну позицію щодо наукової проблеми, утримувати баланс між спільними й особистими інтересами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемчик Г. Методика організації науково-дослідницької роботи : навч. посіб. / Г. Артемчик, В. Курил, М. Кочерга. Київ : Форум, 2000. 271 с.
2. Биковська О. В. Реалізація компетентнісного підходу в позашкільній освіті. *Позашкільна освіта і виховання*. 2007. № 2. С. 7–16.
3. Биковська О. В. Сучасні положення теорії та методики позашкільної освіти. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент* : збірник наукових праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2010. Вип. 2. С. 171–180.
4. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень : підручник. Київ : Вища школа, 1997. 271 с.
5. Богдан С. К. Наукова робота в МАН: десять порад юному мовознавцю / відп. за вип. О. В. Лісовий. Київ : ТОВ «СІТІ-ПРИНТ», 2013. 274 с.
6. Бухлова Н. В. Організація самоосвітньої діяльності учнів. Харків : Вид. група «Основа», 2003. 64 с.
7. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
8. Вернидуб Р. М. Організація науково-дослідної роботи учнів : метод. посіб. / Р. М. Вернидуб, Ю. І. Завалевський, Ж. Г. Петрова. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 369 с.
9. Волощук Е. Світова література. Хрестоматія 11 клас. Київ : Літера ЛТД, 2011. 512 с.
10. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ ; Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
11. Джеріх О. С. «Концепт» у сучасній когнітивній лінгвістиці та лінгвокультурології: поняття та структура. *Типологія мов-*

- них значень у діяхронічному та зіставному аспектах. 2018. Вип. 35–36. С. 61–69.
12. Дзундза А. І. До проблеми організації науково-дослідної діяльності учнів у сучасній школі / А. І. Дзундза, В. О. Цапов. *Дидактика математики: проблеми і дослідження* : міжнародний збірник. 2007. № 27. С. 85–88.
  13. Дроздовський Д. І. Наукові дослідження учнів Малої академії наук України у галузі лінгвістики (секція іспанської мови) : метод. рекомендації / відп. за вип. О. В. Лісовий. Київ : ТОВ «Праймдрук», 2013. 50 с.
  14. Іваненко С. М. Синтаксис німецької мови з погляду депendentної граматики. *Нові концепції викладання іноземної мови у світлі сучасних вимог* : матеріали Міжнародної науково-методичної конференції (5 листопада 2014 року) / уклад.: Г. А. Турчинова, О. О. Яременко-Гасюк, М. О. Шутова. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. С. 51–55.
  15. Іваненко С. М. *Interkulturelle Stilistik der deutschen und der ukrainischen Sprache. Vorlesungsreihe*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 174 с.
  16. Ісаєва О. О. Методичні рекомендації щодо підготовки і написання наукових досліджень із літератури в системі Малої академії наук України. *Всесвітня література в середніх навчальних закладах України*. 2005. № 10. С. 41–46.
  17. Кагановська О. М., Каратеєва Г. М., Савчук Р. І. Романські студії початку ХХІ століття: текстові концепти, наратив, можливі світи. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2012. 223 с.
  18. Ковбасенко Л. І. Пріоритетні ідеї навчально-виховного процесу в Малій академії наук України. *Соціально-педагогічні основи діяльності позашкільних закладів у сучасних умовах* : наук.-метод. посіб. / А. Й. Сиротенко, Г. П. Пустовіт, В. В. Мачуський та ін. Київ : Грамота, 2005. С. 54–64.
  19. Ландар Ю. В. Наукові дослідження учнів Малої академії наук України у галузі лінгвістики / за ред. О. В. Лісового. Київ : ТОВ «Праймдрук», 2011. 20 с.
  20. Маринич В. Л. Компетентнісний підхід як ресурс оновлення програмного забезпечення позашкільних навчальних закладів. *Теоретико-методологічні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : збірник наукових праць. 2012. Вип. 16, кн. 2. С. 269–276.

21. Марченко О. В. Науково-дослідницька діяльність учнів : метод. посіб. Дніпропетровськ : Творча студія «Крафт», 2005. 140 с.
22. Микитюк О. М. Наукові дослідження школярів : навч.-метод. посіб. / О. М. Микитюк, В. О. Соловійов, С. О. Васильєва; за ред. І. Ф. Прокопенка. Харків : Скорпіон, 2003. 80 с.
23. Нечепорчук І. Підвищення мотивації до дослідницької діяльності як одна з педагогічних умов формування дослідницьких умінь майбутніх менеджерів. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. № 3. С. 236–244.
24. Носенко Е. Л., Салюк М. А. Методика та організація наукових досліджень : метод. посіб. / за ред. Е. Л. Носенко. Дніпропетровськ : ПФ Стандарт-Сервіс, 2015. 52 с.
25. Павленко В. В. Особливості розвитку креативного мислення школярів. *Креативна педагогіка* : наук.-метод. журнал. Вінниця : Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки, 2015. Вип. 10. С. 103–109.
26. Поліхун Н. І. Як стати дослідником : навч.-метод. посіб. для учнів / відп. за вип. О. Лісовий. 2-ге вид., доповн. Київ : ТОВ «Праймдрук», 2012. 224 с.
27. Поради юному науковцю : метод. посіб. / упоряд. О. Павленко. Київ : Арій, 2003. 82 с.
28. Рижкова Т. Ю. Метод інтелект-карт як онлайн-засіб активізації навчання фізики. *Новітні інформаційно-комунікаційні технології в освіті (ПСТЕ-2015)* : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції молодих учених та студентів (Полтава, 18–19 листопада 2015 року). Полтава : ФОб Болотін А.В., 2015. С. 202–203.
29. Розвиток творчих здібностей дітей та учнівської молоді в системі роботи Сумського територіального відділення МАН України : метод. посіб. / упоряд.: Л. М. Бондар, Н. В. Перепелиця, Н. Ю. Сидоренко; за заг. ред. Л. В. Тихенко. Суми : ВТД «Університетська книга», 2008. 275 с.
30. Слухай Н. В., Снитко О. С., Вільчинська Т. П. Когнітологія та концептологія в лінгвістичному висвітленні : навч. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2011. 367 с.
31. Сусліков Л. М., Студеняк І. П. Презентація наукових результатів : навч. посіб. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2019. 300 с.

32. Тименко В. М. Формування літературознавчої компетентності у процесі навчання української літератури в 11 класі ліцею: теоретичний аспект. Київ : Педагогічна думка, 2018. С. 120–121.
33. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Слово», 2003. 240 с.
34. Шалагінов Б. Зарубіжна література. Від античності до першої половини XIX століття : хрестоматія. Київ : Вежа, 2003. 432 с.
35. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. 3-тє вид. Київ : Знання-Прес, 2003. 310 с.
36. Яценко Т. О. Компетентнісно орієнтована літературна освіта в контексті завдань Нової української школи. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2018. № 4. С. 43–48.
37. Common European Framework of Reference for Language Learning and Teaching. Strasbourg : Council of Europe Press, 1996.
38. Digitale Medien: Zusammenarbeit in der Bildung / Hrsg. Josef Wachtler, Martin Ebner, Ortrun Gröblinger, Michael Kopp, Erwin Bratengeyer, Hans-Peter Steinbacher, Christian Freisleben-Teutscher, Christine Kapper. *Medien in der Wissenschaft*. Münster ; New York : Waxmann, 2016. Bd. 71. 393 s.
39. Ivanenko S. Textsorten des akademischen Schreibens «Referat / Hausarbeit» und «Abstract / Buchbeschreibung» in deutscher und ukrainischer Hochschulbildung. *Germanistik in der Ukraine*. Kiew : Verlagszentrum der KNLU, 2021. № 16. S. 22–30.
40. Ivanenko S. Wortfolge beim Vergleich der grammatischen Systeme des Deutschen und des Ukrainischen. *Germanistik in der Ukraine*. Kiew : Verlagszentrum der KNLU, 2013, № 8. S. 146–150.
41. Kretzenbacher H. L. Fach- und Wissenschaftssprachen in den Geistes- und Sozialwissenschaften. In: *Krumm, Hans-Jürgen / Fandrych, Christian / Hufeisen, Britta / Riemer, Claudia (Hgg.) deutsch als Fremd- und Zweitsprache: ein internationales Handbuch*. 1. Halbband. Berlin : de Gruyter (HSK; 35.1), 2010. S. 493–501.

42. Schülerduden. Grammatik. Die Schulgrammatik zum Nachschlagen, Lernen und Üben / Peter Gallmann, Maria Geipel, Anna Wagner Hrsg. Mannheim ; Zürich : Dudenverlag, 2010. 528 s.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Драб Н., Скринька С., Стаброз С. Практична граматики німецької мови : посібник для студентів вищих навчальних закладів та учнів старших класів спеціалізованих шкіл. Вінниця : Нова Книга, 2007. 280 с.
2. Іваненко С. М. Стилiстичний аспект діалектного художнього мовлення. *Наукові записки. Серія: Філологічні науки*. Кропивницький : Видавництво «КОД», 2018. Вип. 164. С. 135–141.
3. Застровський О. А., Застровська С. О., Зубач О. А., Пасик Л. А. Практикум з перекладу (Praktikum in der Translation) : навч.-метод. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 137 с.
4. Мізін К. І. Історія німецької літератури: від початків до сьогодення : навч. посіб. для студентів-германістів (нім.). Вінниця : Нова Книга, 2006. 336 с.
5. Нариси з історії німецької літератури: від початків до сьогодення : навч. посіб. для студентів германістів (нім.) / авт.-упоряд.: Ю. В. Бардакова, К. І. Мізін. Полтава, 2004. 130 с.
6. Науменко А. М. Філологічний аналіз тексту (основи лінгвопоетики). Вінниця : Нова книга, 2005. 416 с.
7. Фіськова С. Історія німецької літератури. Періоди, напрями розвитку, ідеї та постаті : навч.-метод. посіб. Львів : ПАІС, 2003. 340 с.
8. Черниш Л. Довідник з граматики німецької мови : навч. посіб. / Das Nachschlagewerk in Grammatik der Deutschen Sprache: Das Lehrwerk. Львів, Видавництво Львівської політехніки, 2011.
9. Шахова К. О. П'ять німецьких лауреатів Нобелівської премії з літератури : посіб. Київ : Юніверс, 2001. 208 с.
10. Baumann B., Oberle B. Deutsche Literatur in Epochen. Ismaning : Max Hueber Verlag, 2000. 368 s.
11. Germanistik in der Ukraine / Германістика в Україні : wissenschaftliche Ztschr. / Ukrainischer Hochschulgermanistenverband, Nat. linguistische Univ. Kyjiw, 2022. 103 s.

А. Г. Вільчинська, І. М. Мирошніченко

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «ПОЛЬСЬКА МОВА ТА ПОЛЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА»

ПОЧАТКОВИЙ, ОСНОВНИЙ І ВИЩИЙ РІВНІ

*Рекомендовано науково-методичною радою
Національного центру «Мала академія наук України»
(протокол № 3 від 13 червня 2023 року)*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У сучасному світі відбувається стрімкий розвиток міжнародних зв'язків. За таких умов важливим є вирішення проблем, пов'язаних із підвищенням якості освітнього процесу, спрямованого на формування в дітей здатності спілкуватися іноземними мовами. Особливе значення для ефективного вивчення іноземних мов має освітня діяльність за дослідницько-експериментальним напрямом позашкільної освіти, що забезпечує формування навичок використовувати іноземну мову для розв'язання пізнавальних, творчих, науково-дослідницьких завдань.

Навчальна програма з позашкільної освіти дослідницько-експериментального напрямку «Польська мова та польська література» спрямована на поглиблення знань вихованців у галузі польської мови та літератури, набуття вмінь використовувати їх на практиці, а також на більш повне розуміння культурного контексту Польщі.

Програма з позашкільної освіти спирається на шкільний курс, що дає можливість застосовувати її в закладах освіти, де не передбачено вивчення польської мови як іноземної. Водночас вона доповнює та поглиблює його, що дає змогу вихованцям досягати більш високого рівня володіння польською мовою та докладніше ознайомитися з польською літературою, видатними авторами, ключовими напрямками сучасних досліджень у сфері полоністики. Окрім того, набуті знання можуть бути корисними для тих, хто має намір продовжувати навчання в закладах вищої освіти, де польська мова є однією з основних мов викладання.

Програму розроблено відповідно до законів України «Про освіту», «Про позашкільну освіту» та Положення про позашкільний навчальний заклад.

Новизна програми полягає у впровадженні новітніх методів, вивченні актуальних культурно-історичних феноменів у філологічному аспекті, спрямованих на розвиток і мотивування до науково-дослідницької діяльності.

Програма ґрунтується на компетентнісному підході, що передбачає докладне вивчення лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів для формування пізнавальної, творчої, дослідницької, лінгвістичної та соціокультурної компетентностей.

Зміст програми розроблений з урахуванням загальних дидактичних принципів активності, науковості, розвивального навчання, порівняння польської та української мов.

Навчальна програма реалізується в гуртку дослідницько-експериментального напрямку позашкільної освіти й орієнтована на вихованців віком 14–17 років.

Мета програми — формування у вихованців дослідницької компетентності в процесі освітньої діяльності за дослідницько-експериментальним напрямом позашкільної освіти в галузі мовознавства і літературознавства.

Основні **завдання** полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної*: формувати цілісне уявлення про лексичну та граматичну систему польської мови; розвивати навички пошуку, аналізу й інтерпретації інформації, критичне й інноваційне мислення; сприяти саморозвитку й самонавчанню; розширювати кругозір і підвищувати загальну гуманітарну культуру вихованців; сприяти усвідомленню важливості вивчення іноземних мов;

- *практичної*: формувати знання про культурні реалії, історію, традиції носіїв польської мови, специфічні форми граматичних норм польської мови для використання їх у різних ситуаціях усного і писемного мовлення; розвивати мовленнєві навички для досягнення комунікативних цілей у процесі активної освітньої й науково-дослідницької діяльності; сприяти пізнанню рідної мови в зіставленні з польською; формувати навички діяльності, необхідні для проведення самостійних мовознавчих і літературознавчих досліджень, розв'язання завдань і захисту індивідуальних наукових проєктів;

- *творчої*: розвивати вміння і навички застосування творчого підходу до розв'язання освітніх і дослідницьких завдань; формувати здатність до творчої самореалізації; зміцнювати мотивацію до самовдосконалення та саморозвитку;

- *соціальної*: формувати потребу вивчати польську мову як засіб спілкування, пізнання й соціалізації; навчати вихованців самоорганізації; сприяти розвитку вмінь співпрацювати з іншими та виявляти свою активну громадянську позицію.

Для досягнення якісного результату під час вивчення польської мови поєднуються всі види мовленнєвої діяльності (говоріння, читання, письмо, аудіювання).

Відповідно до документа «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» ступінь володіння польською мовою під кінець навчання за програмою має відповідати рівню B1.

Навчальна програма розрахована на три роки навчання:

1-й рік – початковий рівень – 144 год на рік (4 год на тиждень);

2-й рік – основний рівень – 216 год на рік (6 год на тиждень);

3-й рік – вищий рівень – 324 год на рік (9 год на тиждень).

Навчання на початковому рівні орієнтоване на вихованців віком 14–15 років.

У перший рік важливим є ознайомлення вихованців з особливостями польської мови як частини європейської культури, формування вмінь спілкуватися в усній і письмовій формі в межах програми. Чимала увага приділяється роботі над невеликими за обсягом дослідницькими проектами для набуття навичок науково-дослідницької діяльності.

Основний і вищий рівні орієнтовані на роботу з вихованцями віком 15–16 років. На другому році навчання починається систематизація граматичного і лексичного матеріалу для кращого засвоєння навичок спілкування в усній і писемній формі. Розмовні теми охоплюють різноманітні галузі знань. Вихованці набувають уміння читати літературні твори, сприймати тексти на слух, обговорювати прочитане і почуте. Окрім того, вони набувають здатності здійснювати самостійний пошук й аналіз інформації щодо норм літературної мови та відмінностей між польською й українською лексичними системами. Науково-дослідницька діяльність вихованців на цьому етапі передбачає обговорення наукових статей і написання плану до виступу з доповіддю тощо.

Важливо, що програма ґрунтується на принципі порівняльного вивчення мови. Особлива увага приділяється питанням, у яких польська мова суттєво відрізняється від української. Зокрема, це стосується міжмовних омонімів, фразеології та деяких граматичних категорій.

Науково-дослідницька діяльність вихованців другого року спрямована на проведення та представлення результатів власного дослідницького проєкту на учнівських науково-практичних конференціях.

Третій рік навчання орієнтований на закріплення граматичного матеріалу для формування лінгвістичної компетенції вихованців. Передбачається формування у вихованців комунікативної компетентності — уміння будувати речення, текст логічно, послідовно і правильно, долаючи мовний бар'єр.

Основний акцент у роботі ставиться на заохоченні вихованців до написання дослідницьких робіт на актуальні теми з полоністики. У програмі визначено необхідність самостійного опрацювання наукової літератури, написання есе й анотацій, а також презентування отриманих результатів для колективного аналізу й обговорення.

Для досягнення мети та реалізації завдань у програмі ретельно дібрано багато матеріалів, що містять інформацію про традиції, звичаї, історичні події та унікальні культурні феномени Польщі, а також передбачено використання міжпредметних зв'язків, що реалізується в процесі інтеграції й координації знань для формування у вихованців мовознавчих, літературознавчих знань і наукового світогляду.

Формування дослідницької компетентності здійснюється в умовах співпраці з науковим керівником. Важливим фактором є ознайомлення з вимогами до дослідницької роботи в секції польської мови та польськомовної літератури й дотримання їх під час написання і захисту дослідницької роботи.

Основними формами та методами навчання є лекційні і практичні заняття, індивідуальна і самостійна робота, бесіди, дидактичні ігри, розроблення і захист проєктів, опрацювання результатів науково-дослідницької роботи тощо. Для кращого засвоєння навчального матеріалу використовується аудіо- і відеоматеріали, мультимедійні презентації. Для організації дистанційного навчання використовуються сучасні сервіси («Google Classroom», «Google Meet», «Zoom»).

Контролювання знань здійснюється під час виконання вправ, тестування; розв'язування творчих, освітніх, науково-дослідницьких завдань; захисту мультимедійних презентацій.

За програмою можна проводити індивідуальні заняття відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, затверджен-

ного наказом Міністерства освіти і науки України від 11.04.2004 р. № 651 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 10.12.2008 р. № 1123).

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	1	2
2.	Фонетика й орфографія польської мови	2	6	8
3.	Етикет. Рід іменників. Числівник	4	8	12
4.	Людина в соціумі. Дієвідміни. Іменник і прикметник	5	11	16
5.	Розпорядок дня. Дієслова руху. Кількісні й порядкові числівники	5	11	16
6.	Польська кухня. Міжмовна омонімія	4	8	12
7.	Міста Польщі. Відмінювання іменників і прикметників. Минулий час дієслів	6	10	16
8.	Польська література	8	12	20
9.	Науково-дослідницька діяльність	11	29	40
10.	Підсумок	1	1	2
Разом		47	97	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год)

Теоретична частина. План роботи. Правила техніки безпеки.

Загальні відомості про структуру Малої академії наук України, Всеукраїнський конкурс-захист науково-дослідницьких робіт учнів — членів Малої академії наук України.

Актуальність вивчення польської мови в умовах сучасного розвитку України.

Академічна доброчесність.

Практична частина. Зустріч з учнями – членами МАН України.

Обговорення статті про академічну доброчесність.

2. Фонетика й орфографія польської мови (8 год)

Теоретична частина. Фонетика й орфографія (*wokalizm, konsonantyzm, akcent, duże i małe litery, pisownia ji – ii; ó – u, q – on, om; ę – en, em, rz – ź; ch – h*).

Скоромовки.

Практична частина. Пошук інформації про орфоепічні норми польської мови. Робота з орфографічним словником, аудіоматеріалами.

Виконання рецептивно-репродуктивних вправ для вивчення орфографії.

Перегляд польських мультфільмів для формування навичок аудіювання.

Відпрацювання звуків у реченнях, римівках. Вправи на диференціацію звуків і мелодії, сприйняття форми та змісту мовних одиниць, формування аудитивних навичок сприйняття інтонаційного малюнку та його адекватне відтворення.

Вивчення скоромовок. Вправа «Транскрипція». Гра «Звук і слово».

3. Етикет. Рід іменників. Числівник (12 год)

Теоретична частина. Польський мовленнєвий етикет (*powitanie, pożegnanie, formuły grzecznościowe, przedstawianie się, przejście na ty*).

Людина (*dane personalne: imię, nazwisko, adres, płeć, wiek, przynależność państwowa / narodowa; wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje*).

Іменник. Рід іменників. Називний і орудний відмінки однини.

III дієвідміна (*koniugacja -m, -sz*).

Числівники 0–100.

Практична частина. Виконання тестових завдань і вправ. Гра «П'ятий зайвий» (викреслити слово). Гра «Орфографічні перегони». Командна гра «Зовнішність гравців команди суперника». Складан-

ня діалогів етикетного характеру та діалогів-розпитувань «Хто ти й звідки?», «Який ти?», «Який у тебе сьогодні настрій?».

Складання порівняльної таблиці «Польські й українські лексичні одиниці на тему “Людина”».

Робота в групах: мініпроект «Польські й українські фразеологічні одиниці з компонентом “людина”», представлення, аналіз результатів.

4. Людина в соціумі. Дієвідміни. Іменник і прикметник (16 год)

Теоретична частина. Людина в соціумі (*członkowie rodziny, zawody, zajęcia, zainteresowania, sport*).

Іменник і прикметник. Знахідний відмінок однини.

I та II дієвідміни (*koniugacja -ę, -isz / -ysz; -ę, -esz*).

Віддієслівні іменники.

Практична частина. Складання порівняльної таблиці «Дієвідміна польських дієслів». Виконання вправ, тестових завдань.

Пантомімічна гра «Покажи дієслово». Творчі ігри «Ланцюжок», «Професія», «Іменники на одну букву», «Римування». Розгадування загадок.

Реконструкція тексту з речень, аналіз результатів виконання завдання.

Складання діалогів-розпитувань про друга, його сім'ю. Самостійна робота: проєкт «Польська й українська сім'я». Представлення й обговорення результатів роботи над проєктом.

Проєкт «Соціальні мережі: контакти з ровесниками з Польщі»: пошук, спілкування, обговорення.

5. Розпорядок дня. Дієслова руху. Кількісні й порядкові числівники (16 год)

Теоретична частина. Повсякденне життя (*rutyna dnia codziennego, pory dnia, dni tygodnia, przedmioty codziennego użytku, środki komunikacji: metro, autobus, tramwaj, trolejbus, taksówka, pociąg, samolot, żeglówka*).

Кількісні і порядкові числівники.

Дієслова руху (*iść / chodzić, jechać / jeździć, lecieć / latać, pływać / płynąć*).

Запозичення з польської мови.

Практична частина. Виконання творчих завдань. Гра «Вгадай героя» (складання розповіді за ілюстраціями), гра «Знайди потрібну відповідь». Прогнозування за ілюстрацією (припущення щодо подій, висловлення думки).

Написання та обговорення повідомлень «Мій день».

Складання порівняльної таблиці «Запозичення-полонізми в українській мові».

6. Польська кухня. Міжмовна омонімія (12 год)

Теоретична частина. Магазины, товари (*sklepy, towary*).

Міри ваги (*jednostki miar i wag*).

Послуги (*usługi*).

Традиційна польська кухня (*lokale gastronomiczne, przepisy trzydziestu polskich dań, lista zakupów*).

Міжмовні омоніми.

Родовий відмінок іменників і прикметників чоловічого, жіночого та середнього роду в однині і множині.

Практична частина. Вправи «Що на малюнку?», «Знайди помилку».

Обговорення статті Пьотра Гарнцарека «Як поляки рахують» (P. Garncarek «Jak liczą polacy»).

Робота з орфографічним словником. Створення проєкту «Міжмовні омоніми», аналіз роботи. Вправи на виправлення граматичних помилок у тексті.

Робота в групах: складання діалогів. Мультимедійна презентація «Магазини й покупки».

7. Міста Польщі. Відмінювання іменників і прикметників. Минулий час дієслів (16 год)

Теоретична частина. Столиці Польщі (*Gniezno, Kraków, Warszawa*).

Найбільші польські міста та легенди про них.

Подорож містом (*pytanie o drogę, lokalizację oraz informację*).

Відмінювання іменників і прикметників. Місцевий відмінок однини і множини.

Минулий час дієслів.

Практична частина. Складання порівняльної таблиці «Минулий час дієслів в українській і польській мовах». Виконання вправ,

тестових завдань. Секвенування тексту, представлення й обговорення результатів. Гра «Кола на воді».

Перегляд і обговорення відеоматеріалів про найбільші польські міста.

Підготовка мультимедійної презентації «Маршрут прогулянки містом (Варшавою, Гдинею, Вроцлавом, Любліном та ін.)».

8. Польська література (20 год)

Теоретична частина. Література і наука.

Літературознавство (історія літератури, теорія літератури, літературна критика). Літературні жанри.

Види та жанри усного і писемного фольклору.

Міф і міфологічні сюжети.

Байка та казка як різновиди малого епічного жанру.

Літературознавчі дослідження.

Будова літературного твору: поняття про зміст і форму.

Дитяча література: класики (Ян Бжехва, Юліан Тувім, Ванда Хотомска, Людвік Єжи Керн, Марія Конопницька) і сучасники (Анна Влодаркевич, Ярослав Качмарек, Барбара Супел, Агнешка Фрончек, Йоанна Ягелло, Наталія Усенко, Ханна Невядомська, Александра Мотика).

Практична частина. Абеткові вірші. Колискові пісні з давніх-давен і до сьогодні (*usypanki, kotysanki, rozbudzanki*). Робота над літературним твором.

Інтерв'ю про передбачення розвитку подій в оповіданні. Представлення змісту твору у формі рисунка, таблиці тощо.

Декламування дитячої поезії. Інсценізація уривка з польської народної казки. Розроблення таблиці про види й жанри польського дитячого фольклору.

Переведення тексту в інший формат — схему, малюнок, таблицю тощо.

Створення презентації «Герої творів української і польської дитячої літератури».

9. Науково-дослідницька діяльність (40 год)

Теоретична частина. Науково-дослідницька діяльність.

Мала академія наук України.

Дослідницька діяльність учнів — членів МАН України.

Дослідження польського мовознавства і польської літератури.
Дослідницька робота учнів — членів МАН України у сфері полоністики.

Мова і стиль.

Структура дослідницької роботи.

Тема, мета і завдання; об'єкт і предмет дослідження; актуальність і новизна дослідницької роботи.

Робота з науковою літературою.

Бібліографічний опис.

Цитування, посилання на використані джерела.

Практична частина. Обговорення актуальності тем сучасних досліджень із польської мови та літератури.

Пошук і аналіз літератури для обрання теми дослідницької роботи.

Визначення теми, об'єкта і предмета, мети й завдань дослідження. Обґрунтування актуальності, новизни наукового дослідження.

Складання детального плану роботи над дослідженням.

Опрацювання наукових, інформаційних джерел мовознавчого та літературознавчого спрямування; представлення результатів у вигляді усної доповіді.

10. Підсумок (2 год)

Теоретична частина. Підсумки роботи гуртка за рік. Рекомендації щодо подальшої науково-дослідницької діяльності.

Практична частина. Робота в групах: інтерактивна вправа «Коло вражень».

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* застосування знань про особливості культури й традицій польського народу для аналізу різноманітних фактів і феноменів; оперування в усному і писемному мовленні основними поняттями з морфології, лексикології, фразеології;
- *практична:* використання правил вимови, наголосу й інтонації; застосування правильних граматичних форм слів; уміння працювати зі словниками, науковою літературою; здатність розв'язувати завдання лінгвістичного дослідження самостійно; використання словникового запасу, правил правопису і вимови, словотворення і побудови речень у комунікативних

цілях; поєднування окремих речень у зв'язне повідомлення, використовуючи для цього різні синтаксичні й семантичні засоби; встановлення онлайнного соціального контакту з уживанням ввічливих форм комунікації;

- *творча*: застосування творчого підходу до розв'язання освітніх завдань, створення презентацій, досягнення мети комунікації;
- *соціальна*: використання лексики для базових комунікативних потреб; володіння навичками самоорганізації для послідовного вирішення проблем дослідницької діяльності.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	1	2
2.	Польські традиції. Кличний відмінок	4	4	8
3.	Дозвілля. Майбутній час дієслів	6	6	12
4.	Здоров'я. Нечоловічо-особова форма іменників і прикметників. Фразеологізми	4	6	10
5.	Харчові продукти. Прислівник	4	6	10
6.	Пароніми. Прийменник. Словосполучення	4	6	10
7.	Свята і звичаї. Суплетивні форми	6	6	12
8.	Характер людини	4	6	10
9.	Помешкання. Ступені порівняння прикметників	4	8	12
10.	Типи магазинів. Способи дієслів	6	6	12
11.	Природа. Ступені порівняння прислівників	4	6	10
12.	Запозичення. Польські медіа	6	6	12
13.	Відеоклуб	2	6	8

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
14.	Польська література	8	14	22
15.	Науково-дослідницька діяльність	18	46	64
16.	Підсумок	1	1	2
Разом		82	134	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год)

Теоретична частина. План роботи. Правила техніки безпеки.

Академічний плагіат, фальсифікація, фабрикація.

Практична частина. Майстер-клас «Дотримання академічної доброчесності під час написання науково-дослідницької роботи з польської мови та польської літератури: виклики та шляхи їх подолання».

2. Польські традиції. Кличний відмінок (8 год)

Теоретична частина. Свята та традиції польського й українського народів: спільне і відмінне (*Wigilia, Boże Narodzenie, Sylwester, Niedziela Palmowa, Wielkanoc, Dzień Matki, Święto Niepodległości, dzień św. Mikołaja*).

Вітальні листівки.

Кличний відмінок.

Практична частина. Виконання вправ і тестів.

Презентація «Моє улюблене свято».

Складання діалогів з лексику на тему «Свята».

Оформлення вітальних листівок.

3. Дозвілля. Майбутній час дієслів (12 год)

Теоретична частина. Лексика до теми про вихідні (*płasc zabaw, park wodny, kino, lodowisko, pizzeria, cukiernia*).

Майбутній час дієслів.

Практична частина. Виконання граматичних вправ. Виконання лексико-семантичних, граматичних творчих завдань.

Написання тексту в правильному порядку, представлення й обговорення результатів. Робота в малих групах: інтерв'ю про активності вихідного дня.

Інтерактивна вправа (ротаційні трійки): написання плану на наступні вихідні, аргументування вибору активностей.

Самостійна робота: написання тез усного повідомлення, представлення й обговорення повідомлень.

Проекти «На дозвіллі я люблю...», «Мої плани на вихідні».

4. Здоров'я. Нечоловічо-особова форма іменників і прикметників. Фразеологізми (10 год)

Теоретична частина. Здоров'я й особиста гігієна (*samopoczucie, higiena osobista, części ciała, choroby*).

Називний і знахідний відмінок множини нечоловічо-особової форми.

Фразеологізми.

Модальні дієслова. Фразеологізми з модальними словами *móc, chcieć, musieć*.

Практична частина: Виконання граматичних і лексичних вправ.

Робота над текстом, що містить фразеологізми з модальними словами. Укладання фразеологічного словника на теми «Здоров'я і хвороби», «Частини тіла».

Самостійна робота: написання есе «Мій власний досвід підтримання здоров'я».

Підготовка презентації «Як я дбаю про своє здоров'я», обговорення.

5. Харчові продукти. Прислівник (10 год)

Теоретична частина. Харчові продукти (*owoce, warzywa, nabiał, mięso, rybu, produkty mączne, produkty sypkie, słodycze*).

Посуд, столові прибори.

Сталі вислови, що мають у складі назву кольору, запаху, звуку, смаку.

Прислівник.

Практична частина. Робота з художніми й публіцистичними текстами (пошук, обговорення вживання сталих висловів із прикметниками, що позначають відтінки та смак).

Проект «Національна українська і польська кухня».

Створення лепбука «Сервуємо стіл». Створення відео про улюблену страву.

6. Пароніми. Прийменник. Словосполучення (10 год)

Теоретична частина. Пароніми в польській мові (*sercowy – serdeczny, kulturalny – kulturowy, owocny – owocowy* та ін.).

Прості і складені прийменники.

Словосполучення. Способи зв'язку в словосполученні.

Практична частина. Робота з довідниками, енциклопедіями, обговорення результатів. Виконання граматичних вправ, тестів із паронімами.

Робота в малих групах «Пароніми в тексті»: опрацювання уривків прозових і поетичних творів, написаних українською і польською мовою, аналіз вживання паронімів.

Обговорення статті Кшиштофа Рутковського «Від лексичної міжмовної омонімії до паронімії».

7. Свята і звичаї. Суплетивні форми (12 год)

Теоретична частина. Назви країн (*choronimy*) і національностей (*etnonimy*) у польській мові.

Утворення суплетивних форм.

Польські звичаї та обряди (*lany poniedziałek, andrzejki, noc świętojańska, tłusty czwartek*).

Свята та сімейні заходи (*urodziny, imieniny, chrzciny, rocznica, pogrzeb*).

Основи польського мовленнєвого етикету (*gratulacje, życzenia, komplementy, wyrazu współczucia, kondolencje*).

Практична частина. Систематизація навчального матеріалу: виконання лексико-граматичних вправ і тестових завдань. Гра «Незакінчене речення».

Складання прозових і віршованих привітань. Підготовка презентацій про свята, звичаї в Україні та Польщі.

Перегляд і обговорення фільму «Давид і ельфи».

8. Характер людини (10 год)

Теоретична частина. Недоліки характеру і визначні людські якості.

Синонімічні ряди для назв рис характеру (*pracoholik – pracoś, mrówka, pszczółka, fanatyk pracy*).

Практична частина. Виконання граматичних і лексичних вправ на задані теми.

Виконання творчих завдань: здійснити характеристику людини. Інтерв'ю з товаришем про характери друзів.

Самостійна робота: написання есе «Мій характер».

Інтерактивна вправа «Прогнозування за ілюстрацією».

Описати ситуації, у яких людина може відчувати емоції.

9. Помешкання. Ступені порівняння прикметників (12 год)

Теоретична частина. Типи приміщень (*kamienica, blok, dom jednorodzinny*).

Помешкання, назви меблів і побутової техніки.

Статичні прийменники.

Ступені порівняння прикметників.

Практична частина: Гра «Господар дому» (опис різних типів інтер'єрів, визначення мешканців у них).

Проєкт «Моя кімната».

Виконання лексичних, граматичних вправ на використання ступенів порівняння прикметників. Робота з автентичним матеріалом для формування комунікативної компетентності. Редагування текстів (виправлення помилок із вживанням статичних прийменників). Приготування презентації «Видатні архітектурні споруди Польщі».

10. Типи магазинів. Способи дієслів (12 год)

Теоретична частина. Типи магазинів (*sklep odzieżowy, sklep obuwniczy, apteka, kiosk, drogeria, artykuły gospodarstwa domowego (AGD), hipermarket, supermarket, targ*).

Проші (*gotówka, karta, paragon, reszta*).

Мовленнєві конструкції для вираження власної думки.

Лексичні засоби вираження прохання, поради, обіцянки.

Способи дієслів.

Практична частина. Діалоги про покупки в різних типах магазинів.

Гра «Знайди синонім».

Складання порівняльної таблиці «Категорія способу дієслів в українській і польській мовах», аналіз результатів.

Виконання лексико-граматичних вправ на утворення умовного способу дієслів.

11. Природа. Ступені порівняння прислівників (10 год)

Теоретична частина. Пори року, погода.

Слова і вислови, що описують погоду та природні явища (*mżawka, ulewa, zamieć, kurzawa, wiatr, mróz, burza, nawałnica, ślota, upał, grzmot, grom, błyskawica, piorun*).

Ступені порівняння прислівників.

Практична частина. Щоденник погоди.

Груповий проєкт «Природа у польських прислів'ях і приказках».

Виконання лексико-граматичних вправ, тестових і творчих завдань, вправ на актуалізацію лексичного запасу, сприймання та розуміння речення.

Інтерактивна вправа «Асоціація» (опис погоди, природних явищ).

Доповідь «Прислівник у текстах різних функціональних стилів».

12. Запозичення. Польські медіа (12 год)

Теоретична частина. Запозичення у польській мові кінця XX – початку XXI ст.

Український наратив у польській мові часів російсько-української війни («*bawefna*», «*prokremlowski*», *Wołodymyr Zelenski i Władimir Putin, w Ukrainie* замість *na Ukrainie* тощо).

Практична частина. Контент-аналіз польських медіа, зокрема інтернет-ЗМІ.

Транскрибування аудіо-, відеоматеріалів: випуск новин, ролик на YouTube, уривок ефіру польського радіо, лекцій.

Перегляд, обговорення лекції Роберта Спалка «З історії після-воєнної Польщі 1944–1989».

13. Відеоклуб (8 год)

Теоретична частина. Фільми, мультфільми, пізнавальні й освітні телепрограми для дітей та учнівської молоді.

Практична частина. Перегляд, обговорення, аналіз лексичних особливостей уривків документальних і художніх фільмів польською мовою із субтитрами.

Обговорення сюжетів польських ютуб-блогерів, що популяризують науку, зокрема полоністику (канали «Mówiąc inaczej», «Pozdrowienia z Polski» та ін.).

14. Польська література (22 год)

Теоретична частина. Методологія літературознавчих досліджень.

Поетика художнього твору.

Інтерпретація художнього твору (опис, аналіз).

Онтологія літературного твору.

Форми авторства.

Польська література доби романтизму.

Позитивізм у польській літературі.

Етапи розвитку варшавського позитивізму.

Образ дитини в літературі доби позитивізму («Наша шкапа» Марії Конопницької, «Гріхи дитинства», «Помилка» Болеслава Пруса).

Література і театр.

Лінгвістичні особливості театральної критики як публіцистичного жанру (сторінками журналу «Teatr»).

Українські письменники Польщі.

Практична частина. Створення діаграми Вена «Постать автора в літературі».

Визначення художніх особливостей репрезентації образу України у творах Юліуша Словацького.

Художній переклад творів польських поетів-романтиків (Адама Міцкевича, Александра Фредро, Зигмунта Красінського, Ципріана Норвіда) українськими поетами: порівняння оригіналів з перекладами Олени Пчілки, Максима Рильського, Івана Франка, Миколи Зерова, Бориса Тена та ін.

Читання, обговорення уривків творів, їх перекладів.

Проєкт «Образ дитини в літературних творах українських і польських письменників». Інтерактивна вправа «Інтерв'ю» (створення діалогів героїв творів).

Пошук інформації на тему «Українські письменники Польщі», представлення результатів у формі проєкту.

Художні засоби, використані в заголовках театральних рецензій.

Написання анотації до статті про творчість письменника — представника епохи позитивізму.

15. Науково-дослідницька діяльність (64 год)

Теоретична частина. Особливості написання самостійного дослідження.

Категоріальне поле науково-дослідницької роботи.

Методика проведення лінгвістичних досліджень із полоністики.

Особливості лінгвістичного експерименту, спостереження, лінгвокультурологічний аналіз.

Захист дослідницької роботи.

Практична частина. Підготовка доповіді «Мій улюблений польський композитор», «Пароніми в українській та польській мовах», «Польська самоідентичність: лінгвокультурологічний аспект», «Образ Києва в польській поезії», «Національна своєрідність польської літератури», «Польська й українська література: спільне й відмінне».

Зустріч зі студентами-полоністами (бакалаври, магістри) і учнями – членами МАН України. Обмін досвідом у написанні наукових статей, публічних виступах з доповіддю.

Обговорення найбільш цікавих напрямів, перспективних тем сучасних досліджень із польського мовознавства і літературознавства.

Складання анотацій, відгуків, рецензій.

Робота над завданнями дослідження.

Проведення лінгвістичного експерименту.

Індивідуальні та групові консультації з науковим керівником.

Виступ на шкільних, міських науково-практичних конференціях із результатами дослідницької роботи.

16. Підсумок (2 год)

Теоретична частина. Підсумки роботи гуртка за рік.

Практична частина. Поради й рекомендації щодо подальшої роботи над індивідуальними дослідницькими проектами. Складання портфоліо вихованців за результатами навчання.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* застосування знань про граматичні особливості польської мови, теоретичні і практичні площини проведення наукового дослідження в галузі мовознавства і літературознавства;

- *практична*: організування власної науково-дослідницької діяльності, висвітлення її результатів; використання лексико-граматичного матеріалу в усіх видах мовленнєвої діяльності; застосування граматичних форм і лексичного матеріалу для виконання комунікативних функцій;
- *творча*: застосування творчих підходів до розв'язування завдань освітньої діяльності, дослідницької роботи;
- *соціальна*: володіння навичками спільної (парної і групової) роботи; обстоювання власних ідей; презентування результатів науково-дослідницької роботи.

Вищий рівень, третій рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	1	3
2.	Мас-медіа. Чоловічо-особова форма іменників і прикметників	3	9	12
3.	Державний устрій Польщі. Дієприкметник	6	9	15
4.	Школа. Дієприслівник	6	9	15
5.	Спорт. Наказовий спосіб дієслів	3	9	12
6.	Мистецтво. Безособові форми дієслова	3	9	12
7.	Пасивні конструкції. Відмінювання числівників	3	9	12
8.	Інтернет-комунікація. Пряма і непряма мова	6	9	15
9.	Фемінітиви в польській мові	3	9	12
10.	Мовні інновації. Неологізми	6	9	15
11.	Регіоналізми	3	9	12
12.	Польська література	21	54	75
13.	Науково-дослідницька діяльність	38	70	108
14.	Підсумок	2	4	6
Разом		105	219	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год)

Теоретична частина. План, завдання роботи. Правила техніки безпеки.

Цінності академічної доброчесності. Запобігання порушенням академічної доброчесності.

Практична частина. Перегляд, обговорення відеозвернень вихованців – переможців III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів – членів Малої академії наук України.

Дискусія «Академічна доброчесність як виклик для юного науковця».

2. Мас-медіа. Чоловічо-особова форма іменників і прикметників (12 год)

Теоретична частина. Мас-медіа (*prasa, radio, telewizja, internet*).

Культурні події (*premiery, festiwale, nagrody*).

Називний відмінок множини чоловічо-особової форми.

Відмінювання іменників і прикметників. Давальний відмінок.

Практична частина. Виконання лексико-граматичних вправ.

Складання таблиці про популярні мас-медіа в країні, аналіз результатів. Проект «Мас-медіа: уподобання польської молоді». Перегляд, обговорення відеоконтенту для польських підлітків.

3. Державний устрій Польщі. Дієприкметник (15 год)

Теоретична частина. Держава і суспільство (*organizacja państwa, uroczystości państwowe*).

Історія, відомі уродженці (музиканти, художники). Історико-культурні об'єкти різних воєводств.

Дієприкметник.

Практична частина. Робота з граматичними таблицями, довідниками. Виконання вправ з дієприкметниками, визначення особливостей їх вживання.

Проект про органи влади в Польщі.

Створення інформаційно-змістового колажу / презентації про видатних людей, історичні й культурні об'єкти населених пунк-

тів / воєводств Польщі, куди доцільно організовувати туристичні подорожі, обговорення результатів роботи.

Інтерактивна вправа («Мозаїка») «Туристичні подорожі з України до Польщі».

Створення та захист проєкту «Польські об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО».

4. Школа. Дієприслівник (15 год)

Теоретична частина. Школа (*nazwy przedmiotów szkolnych, zajęcia pozalekcyjne, oceny szkolne, egzaminy, testy, życie i problemy szkolne*).

Дієприслівник.

Практична частина. Виконання граматичних вправ, тестових завдань.

Побудова діалогів у межах комунікативної теми «Перший день у новій школі» (знайомство з учнями, розмова з вчителем).

Складання таблиці «Освіта в Польщі й Україні», аналіз результатів.

5. Спорт. Наказовий спосіб дієслів (12 год)

Теоретична частина. Спорт і активний відпочинок (*dyscypliny sportowe, sprzęt sportowy, imprezy sportowe*).

Визначні музеї Польщі.

Наказовий спосіб дієслів.

Практична частина. Виконання лексико-граматичних вправ.

Виконання інтерактивних вправ.

Написання повідомлення про спорт і видатних спортсменів, обговорення.

Інтерактивна вправа («Таблиця Елвермана») «Улюблений вид спорту».

Творчий проєкт – мультимедійна презентація «Спорт – шлях до досконалості».

6. Мистецтво. Безособові форми дієслова (12 год)

Теоретична частина. Безособові форми дієслова теперішнього й минулого часу.

Види хобі.

Мистецтво (*literatura, teatr, muzyka, architektura, rzeźba, malarstwo, grafika, film*).

Практична частина. Виконання лексико-граматичних вправ.

Робота з науково-популярним текстом про мистецтво: читання, аналіз, складання плану до повідомлення, виступ, обговорення.

Віртуальна екскурсія до музеїв Польщі. Написання, аналіз повідомлень про відвідування музею, художньої галереї.

Проєкт «Шедеври польського мистецтва».

Дискусія «Мистецтво й етика».

7. Пасивні конструкції. Відмінювання числівників (12 год)

Теоретична частина. Пасивні конструкції, утворення й використання.

Числівник. Відмінювання числівників.

Практична частина. Робота з граматичними таблицями, довідниками.

Створення таблиці «Відмінювання числівників».

Виконання вправ на використання числівників і пасивних конструкцій.

Складання тестових завдань. Робота з науково-популярним текстом: визначення співвіднесення мовних засобів зі стилем, видозміна тексту з використанням пасивних конструкцій.

8. Інтернет-комунікація. Пряма і непряма мова (15 год)

Теоретична частина. Засади інтернет-комунікації (*E-język*).

Інтернет-етикет (*netykieta*).

Пряма і непряма мова.

Практична частина. Виконання лексико-граматичних вправ. Переклад речень. Написання коротких есе з використанням прямої і непрямої мови, їх аналіз.

Огляд й обговорення відео популярних молодіжних ютуб-блогерів.

Проєкт «Українські й польські топблогери: на кого підписатись».

Створення відеороликів.

Дискусія «Правила поведінки в мережі».

Проєкт «Мова соціальних мереж Польщі й України».

Пошук, порівняння популярного серед підлітків України й Польщі відеоконтенту, написання есе, представлення й обговорення результатів.

Дискусія «Статус у соціальних мережах чи в реальному житті: що важливіше для підлітків Польщі й України».

9. Фемінітиви в польській мові (12 год)

Теоретична частина. Соціолект працівників індустрії краси (стилісти, візажисти) у польській мові.

Фемінітиви в польській мові. Використання суфікса *-k*.

Практична частина. Перегляд, обговорення уривків документальних, художніх фільмів, вистав.

Дискусія «Фемінітиви в польській й українській мові: доцільність використання».

Круглий стіл «Гендерний аспект у полоністичних дослідженнях».

10. Мовні інновації. Неологізми (15 год)

Теоретична частина. Типи мовних інновацій (*innowacja językowa*) у системі польської мови.

Нові значення слів (*neologizm, neosemantyzm, nowoznacznik, polisem*).

Категорії та переможці всенародного голосування в Польщі «Молодіжне слово року» і «Слово року».

Практична частина. Укладання словника неологізмів.

Робота над текстами наукового стилю про неологізми. Написання анотацій і тез, аналіз результатів роботи.

Обговорення статті Уршули Сокульської «Неологізм як стилетвірний елемент».

11. Регіоналізми (12 год)

Теоретична частина. Діалектологія. Особливості вимови у варшавській, краківській та познанській говірках.

Поняття *regionalizm*: типологія (*regionalizmy fonetyczne, fleksyjne, słowotwórcze, składniowe, leksykalne i frazeologiczne*).

Практична частина. Пошук інформації про регіоналізми, обговорення результатів. Створення мапи регіоналізмів Польщі. Робота над текстами наукового стилю, написання анотацій і тез, плану виступу про результати.

Зустріч із носіями мови, викладачами-лінгвістами закладів вищої освіти.

12. Польська література (75 год)

Теоретична частина. Традиції та новаторство в літературі.

Література в контексті унікальних феноменів світової культури: польська школа плаката, польська школа джазу.

Архетипи польської культури.

Лауреати Нобелівської премії.

Проблематика творів Генрика Сенкевича, Владислава Реймонта, Чеслава Мілоша, Віслави Шимборської, Ольги Токарчук.

Феномен «Розстріляного відродження» очима польських діячів – Єжи Гедройця, Юзефа Лободовського.

Література епохи модерну.

«Молода Польща»: жанрове розмаїття доби. Стефан Жеромський, Казімеж Пшерва-Тетмаєр, Єжи Жулавський, Габрієля Запольська, Станіслав Виспянський.

Поезія Леопольда Стаффа та Марії Павліковської-Ясножевської.

Польська школа репортажу.

Ганна Кралль, Малгожата Шейнерт, Маріуш Щигел, Войцех Тохман, Лідія Осталовська, Вітольд Шабловський, Марчін Гутовський.

Репортажі про подорожі (Мельхіор Ванькович, Антоні Фєдлер, Ришард Капуцинський, Кшиштоф Барановський, Мачей Кучинський, Ева Шуманська).

Воєнний репортаж 1939–2023 років (Юліуш Каден-Бандровський, Ксаверій Прушинський, Маріан Брандис, Марія Верніковська, Войцех Ягєльський, Віктор Батер, Якуб Мацеєвський).

Українська воєнна проза у перекладах Марчіна Гачковського (Петро Яценко «Магнетизм», Тамара Горіха Зерня «Доця»).

Польська література часів Другої світової війни.

Поезія і проза 1939–1945 років (Кшиштоф Бачинський, Владислав Броневський, Леонард Бучковський, Мирон Бялошевський, Константи Галчинський, Тадеуш Ружевиц).

Авторські неологізми та неофразеологізми у творах польських письменників: Адам Асник, Станіслав Лем, Станіслав Єжи Лец, Мельхіор Ванькович, Йоанна Батор, Тамара Болдак-Яновська, Міхал Вітковський.

Польсько-українські літературні взаємозв'язки.

Практична частина. Складання словника для опису героїв творів.

Визначення особливостей художньо-образного відтворення дійсності в літературних творах.

Вправи, тестові завдання, інтерактивні вправи «Характеристика героя твору», «Ілюстрація до твору», «Письменники і їхні твори».

Визначення художніх особливостей, літературного значення творів.

Підготовка й обговорення презентацій про особливості ідіостилу польських письменників — лауреатів Нобелівської премії з літератури.

Перегляд та обговорення фільму «Вогнем і мечем».

Читання й обговорення творів Елізи Ожешкової, Марії Конопницької, Болеслава Пруса, Александра Свентоховського.

Освенцімські оповідання Тадеуша Боровського.

Підготовка презентації «Цитати з відомих усім полякам творів».

Дискусія «Польсько-український діалог: листування Єжи Ґедройця з українськими письменниками, публіцистами й науковцями».

Робота в групах: пошук, аналіз інформації, складання плану до повідомлення, виступи на тему «Польсько-українські літературні взаємозв'язки: питання перспективи».

Доповідь «Російсько-українська війна очима польських журналістів».

Читання й обговорення творів про війну в Україні (Франческа Санна «Подорож», Аліція Сафажинська-Платос «Історія мишок, що втікають із лісу», «Зустріч із героєм»). Обґрунтування доцільності назви творів, висловлення свого ставлення до описаних подій.

Проект «Національні особливості польської літератури».

13. Науково-дослідницька діяльність (108 год)

Теоретична частина. Вимоги до оформлення покликань на використані текстові джерела.

Авторське право. Оформлення покликань на візуальні та аудіо-візуальні джерела.

Вимоги до дослідницької роботи в секції польської мови.

Учнівське дослідження: обрання теми, пошук наукової літератури, правильне конспектування першоджерел.

Обґрунтування актуальності наукового дослідження.

Мета й завдання дослідження.

Аналіз наукових матеріалів, систематизація знань, інтерпретація результатів, написання висновків.

Наукові методи дослідження лінгвістичного напрямку.

Аналіз останніх досліджень з польської мови й польської літератури.

Основи фактчекінгу.

Написання й оформлення дослідницької роботи.

Оформлення бібліографії в наукових статтях і виданнях.

Культура мовлення під час публічного виступу.

Практична частина. Ознайомлення зі списком запропонованих тем науково-дослідницьких праць.

Складання індивідуальних планів роботи.

Визначення теми, мети, завдань, об'єкта, предмета та методів наукового дослідження.

Розроблення плану, структури наукового дослідження.

Робота з довідниками, словниками, літературними джерелами та інформацією в мережі Інтернет.

Складання конспектів, анотації, тез, бібліографії.

Виконання практичної частини роботи.

Розроблення класифікацій, таблиць до дослідницької роботи.

Написання дослідницької роботи. Редагування, оформлення дослідження.

Виявлення недоліків у виступі, коментування, поради, побажання.

Оприлюднення доповіді та презентації за результатами науково-дослідницької роботи.

Індивідуальні й групові консультації з науковим керівником.

14. Підсумок (6 год)

Теоретична частина. Висвітлення результатів дослідження.

Практична частина. Захист дослідницьких робіт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* застосування загальних і спеціальних іншомовленнєвих умінь і навичок у процесі пошуку, аналізу, систематизації й узагальнення інформації для розширення пізнавальних інтересів; використання знань із мовознавства, літературознавства в пізнавальній і науково-дослідницькій діяльності;
- *практична:* написання тексту наукового змісту; визначення актуальності та новизни обраного дослідження; формулювання теми, визначення мети й завдань, предмета і об'єкта дослідження; структурування, оформлення дослідницької роботи; використання лексики в усіх видах мовленнєвої ді-

альності; застосування методів теоретичних і практичних досліджень у процесі розв'язання дослідницьких завдань; використання комунікативного досвіду для розуміння інших осіб і планування своєї поведінки; використання знань про національно-культурний характер країни для усвідомленого розширення світогляду, уявлень про польську соціокультурну спільноту та вміння вибудовувати лінію вербальної і невербальної поведінки відповідно до зазначеного;

- *творча*: розв'язання завдань освітньої й науково-дослідницької діяльності; створення аудіовізуальних презентацій і їх представлення з використанням творчого підходу;
- *соціальна*: володіння культурою ведення діалогу, навичками парної та групової роботи для розв'язання визначених завдань; представлення української культури, побуту, стилю життя у процесі іншомовного спілкування; розуміння важливості науково-дослідницької діяльності для самовизначення й саморозвитку.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Биковська О. В. Позашкільна освіта і компетентнісний підхід. *Освіта для сучасності* : зб. наук. праць : у 2 т. / М-во освіти і науки України, НАПН України, НПУ імені М. П. Драгоманова та ін. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. Т. 1. С. 269–276.
2. Биковська О. Позашкільна освіта: сучасні теоретико-методичні основи. *Тижневик «Освіта»*. 2016. № 34–35. С. 4–5.
3. Биковська О. Створюємо дитині можливість набувати особистісний досвід організації своєї самостійної діяльності. *Тижневик «Освіта»*. 2015. № 40–41. С. 2–3.
4. Вишнівський В. В. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів : навч. посіб. / В. В. Вишнівський, М. П. Гніденко, Г. І. Гайдур, О. О. Ільїн. Київ : ДУТ, 2014. 140 с.
5. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. вид.: д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
6. Колесников О. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / О. В. Колесников. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 144 с.

7. Литовченко О. В. Роль позашкільних навчальних закладів у формуванні світогляду та ціннісних орієнтацій учнів. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді* : зб. наук. праць. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2015. Вип. 19, кн. 1. С. 330–340.
8. Мартинюк А. П. Основи наукових досліджень у лінгвістиці : навч.-метод. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. 40 с.
9. Онкович Г. В., Мавдрик Н. О. Лінгвістичні ігри як форма розвитку мовної особистості. *Мова і культура*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. Вип. 22. 484 с.
10. Путівник академічної доброчесності. URL: https://www.skeptic.in.ua/wp-content/uploads/Integrity-for-Extracurricular-Learning.pdf?fbclid=IwAR2pYXQ_bFvg8yz2E9eFX_QTabU5_VfN0TRDytdO66W2UpTBqjuO361prY (дата звернення: 11.09.2023).
11. Стратегія розвитку позашкільної освіти / за ред. проф. О. В. Биковської. Київ : ІВЦ АЛКОН, 2018. 96 с.
12. Сухорольська С. М., Федоренко О. І. Методи лінгвістичних досліджень : навч. посіб. Львів : Інтелект-захід, 2009. 348 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аскерова І. А. Граматика польської мови : підручник для вищих навчальних закладів. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Ч. I : Іменник і прикметник. 300 с.
2. Аскерова І. А. Граматика польської мови : підручник для вищих навчальних закладів. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Ч. II : Займенник і числівник. 128 с.
3. Візінська М. Робота з текстом на уроках української мови як засіб активізації когнітивно-дослідницької діяльності учнів. Дидактичний матеріал : посіб. для вчителя-словесника. Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2016. Ч. I : Синтаксис і пунктуація. 376 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка. Київ : Академія, 2007. 447 с.
5. Мирошніченко І. М. Практична фонетика польської мови з елементами правопису : навч. посіб. Київ : Національна академія статистики, обліку та аудиту, 2020. 62 с. URL: <https://bit.ly/3EXMK5> (дата звернення: 10.09.2023).

6. Шупер-Якуб'юк Д. 20-річчя творчості Юрія Гаврилюка. *Над Бугом і Нарвою* : часопис. 2002. № 5–6. С. 31.
7. Andrejewicz U. Uwagi o nauczaniu składni w szkole. URL: <https://bit.ly/40HWsVs> (дата звернення: 10.10.2023).
8. Borkowska B. Język polski. Repetytorium matura. Zakres podstawowy. Warsaw : Wydawnictwo WSiP, 2014.
9. Burkat A., Jasińska A., Malolepsza M., Szymkiewicz A. Hurra!!! Po Polsku 3. Propozycja programowa na poziom B 1. Kraków : PROLOG Szkoła, 2011.
10. Ciesielska-Musameh R., Guziuk-Świca B., Przechodzka G. Z polskim w świat. Podręcznik do nauki języka polskiego jako obcego na poziomie B1/B2. Lublin : UMCS, 2016.
11. Garncarek P. Jak liczą polacy – lingwakulturowe aspekty gramatyki opisowej i historycznej liczebnika. URL: <https://bit.ly/41AZ20F> (дата звернення: 11.09.2023).
12. Kita M., Skudrzyk A. Człowiek i jego świat w słowach i tekstach. Wydawnictwo Uniwersytetu Słoneckiego, 2009. 440 s.
13. Kowalewska M., Kowalewski J. Co nas łączy. Kraków : PROLOG Szkoła, 2010.
14. Machowska J. Gramatyka? Ależ tak! Ćwiczenia gramatyczne dla poziomu A1. Kraków : TAIWPN Universitas, 2010.
15. Machowska J. Gramatyka? Ależ tak! Ćwiczenia gramatyczne dla poziomu A2. Kraków : TAIWPN Universitas, 2011.
16. Malczewski G. Polska Szkoła. Część I. Podręcznik do nauki języka polskiego z uproszczoną gramatyką dla Słowian. Lwów ; Wrocław : Polska szkoła, 2009.
17. Malolepsza M., Szymkiewicz A. Hurra!!! Po Polsku 1. Propozycja programowa na poziom A1. Kraków : PROLOG Szkoła, 2011.
18. Rutkowski K. Od leksykalnej homonimii międzyjęzykowej do paronimii. URL: <bit.ly/3AxAaeD> (дата звернення: 11.09.2023).
19. Sokólska U. Neologizm jako element stylotwórczy. URL: <https://bit.ly/3VcpMSO> (дата звернення: 12.09.2023).
20. Szamryk K. Nazwy krajów i narodowości w podręcznikach do nauczania języka polskiego jako obcego na poziomie elementarnym. URL: <https://bit.ly/41DzccA> (дата звернення: 15.09.2023).

В. А. Мойсюк

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА «ФРАНЦУЗЬКА МОВА ТА ФРАНКОМОВНА ЛІТЕРАТУРА»

ПОЧАТКОВИЙ, ОСНОВНИЙ І ВИЩИЙ РІВНІ

*Рекомендовано науково-методичною радою
Національного центру «Мала академія наук України»
(протокол № 3 від 13 червня 2023 року)*

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В умовах інтеграції України в європейський освітній простір перед педагогами постає завдання формувати особистість, яка прагне реалізувати свої здібності, відкрита для засвоєння нової інформації та сприйняття нового досвіду, зацікавлена в розвитку практичних навичок, здатна критично мислити та здійснювати усвідомлений і відповідальний вибір у різних життєвих ситуаціях. У цьому процесі чільне місце посідає позашкільна освіта, одним із завдань якої є створення умов для розвитку та реалізації творчого й інтелектуального потенціалу вихованців, формування їх життєвої позиції. Для підвищення рівня освіти важливим є використання сучасних підходів, форм і методів роботи, спрямованих на розвиток у вихованців навичок застосування набутих знань і засвоєних способів діяльності з практичною метою — розв'язання пізнавальних, творчих, пошукових, дослідницьких і комунікативних завдань. Це і визначає актуальність навчальної програми «Французька мова та франкомовна література», зміст якої орієнтовано на активізацію пізнавальної, творчої, комунікативної, дослідницької діяльності вихованців у філологічному гуртку дослідницько-експериментального напрямку.

Програму розроблено відповідно до принципів, на яких базується державна політика України у сфері позашкільної освіти, і з урахуванням чинного законодавства в галузі освіти.

Програма ґрунтується на компетентнісному підході до формування змісту й організації освітнього процесу. Вона орієнтована на практичні результати, досвід особистої діяльності, розвиток конкретних цінностей і життєво необхідних знань і вмінь вихованців у площині позашкільної освіти, що й визначає її новизну.

Навчальна програма інтегрує взаємопов'язані філологічні напрями, зокрема лінгвістику та літературознавство, пропонує доволі широке поле для наукових досліджень, забезпечує набуття теоретичних і практичних знань із французької мови та франкомовної літератури, а також опанування вмій і навичок, необхідних для конкурсних випробувань Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів — членів Малої академії наук України.

Зміст програми розроблено з урахуванням таких принципів освітньої діяльності, як: науковість, синтез інтелектуальної та практичної діяльності, індивідуальний підхід, розв'язання проблемних комунікативних задач, послідовність і поступовість викладення матеріалу.

Метою програми є формування у вихованців дослідницьких компетентностей у галузі французької мови та франкомовної літератури у процесі освітньої діяльності в гуртку дослідницько-експериментального напрямку.

Основні **завдання** полягають у формуванні таких компетентностей:

- *пізнавальної*: формувати навички логічної, методологічної, евристичної та загальнонавчальної діяльності; розвивати наукове мислення у процесі науково-дослідницької діяльності, навички оперування науковими знаннями, законами, теоріями, фактичним матеріалом і методикою наукових досліджень, організації цілепокладання, планування, генерування ідей, висування гіпотез, самооцінки пізнавальної, дослідницької діяльності в галузі французької мови та франкомовної літератури;

- *практичної*: розвивати навички доцільного прагматичного використання мовних одиниць французької мови в процесі іншомовного спілкування, коректного застосування стратегій і тактик міжкультурного спілкування, ведення наукових дискусій, висловлення й обґрунтування власної наукової позиції;

- *творчої*: формувати вміння та навички, необхідні для успішної творчої діяльності; сприяти розвитку та формуванню дослідницьких рис (спостережливість, творча пошукова позиція, креативний підхід до розв'язання завдань науково-дослідницької роботи); розвивати асоціативність і критичність мислення, незалежність суджень; формувати навички ведення науково-дослідницької діяльності (аналіз, синтез, рефлексія, зіставлення, систематизація, узагальнення, висновок), пошуку, критичного порівняння інформації з різних джерел;

- *соціальної*: поглиблювати знання з франкомовної культури (традиції, звичаї, вірування тощо) крізь призму порівняння з культурою українського народу; формувати вміння адаптуватися, визначати й аналізувати особисті цілі, виконувати різні функції в колективі; розуміти соціальну дійсність і бути соціально активним.

Навчальна програма призначена для роботи з вихованцями віком 15–17 років, які вже мають базові знання з французької мови (рівень А2 – В1), і розрахована на три роки навчання:

- 1-й рік – початковий рівень – 144 год на рік (4 год на тиждень);
- 2-й рік – основний рівень – 216 год на рік (6 год на тиждень);
- 3-й рік – вищий рівень – 324 год на рік (9 год на тиждень).

Програма спрямована на формування у вихованців усіх видів мовленнєвої діяльності (говоріння – монологічне і діалогічне, читання, письмо, аудіювання) і передбачає взаємозв'язок основних змістових ліній вивчення мови (мовної, мовленнєвої та соціокультурної). Провідну роль у реалізації навчальної програми та її ефективності відіграє вибір навчальних матеріалів, поєднання традиційних та інноваційних методів навчання іноземної мови, використання міжпредметних зв'язків, що розвивають у вихованців навички проводити аналогії, здійснювати аналіз й узагальнення з використанням знань з інших навчальних предметів, сприяють формуванню пізнавальної активності й інтересу до поглиблення знань у галузі мовознавства та літературознавства.

Програма першого року навчання передбачає систематизацію знань про вживання мовних одиниць французької мови на фонетичному, морфологічному, синтаксичному, лексичному рівнях; формування мовленнєвих навичок використання французької мови в різних комунікативних ситуаціях; розвиток мовленнєвих компетентностей (говоріння, читання, аудіювання, письмо); ознайомлення з історією становлення, розвитку французької літератури від початку до доби Просвітництва; вивчення творчості основних митців французької літератури цього періоду; визначення основних мовознавчих і літературознавчих понять; розвиток пізнавального інтересу до пошуку та досліджень; формування навичок реферування, написання есе; напрацювання навичок і вмінь підготовки, написання та представлення результатів реферативно-дослідницької діяльності.

Програма другого року спрямовує навчання вихованців на автоматизацію мовленнєвих навичок у використанні французької

мови в різних комунікативних ситуаціях із застосуванням різно-рівневих засобів виразності мовлення; вивчення франкомовної літератури XIX — початку XXI ст., її основних течій і жанрів; формування у вихованців навичок аналізу літературного твору, його змісту, форми, композиційної побудови тощо; розвиток елементів критичного й аналітичного мислення; написання дослідницької роботи та презентування її результатів.

Програма третього року навчання передбачає вдосконалення мовленнєвих навичок використання французької мови в різних комунікативних ситуаціях, застосування необхідних стратегій і тактик іншомовного спілкування, соціокультурних і соціолінгвістичних знань; збагачення лексичного запасу під час вивчення експресивно маркованої лексики; ознайомлення з французькою мовою та літературою франкомовних країн; формування навичок художнього перекладу з урахуванням особливостей цього процесу; розвиток мовно-комунікативної компетентності дослідника; удосконалення навичок узагальнення та критичного осмислення теоретичних основ дослідження, критичного аналізу й синтезу отриманої інформації з різних джерел; редагування наукового тексту; написання дослідницької роботи.

Навчання на всіх трьох рівнях передбачає індивідуальну, самостійну роботу вихованців, роботу в парах, малих і великих групах. Основними методами опрацювання навчального матеріалу є словесні (лекція, бесіда, дискусія, семінар), наочні (ілюстрації, таблиці, схеми, зображення, малюнки, відеоматеріали), практичні (тестові завдання, вправи, презентації), пояснювально-ілюстративні (розповідь викладача, доповідь вихованців), репродуктивні (конспект), частково-пошукові та пошукові (написання реферату, доповіді, наукових робіт, укладання термінологічного словника), дослідницькі (написання дослідницької роботи, виконання індивідуального чи групового проєкту). Чільне місце серед методів роботи з вихованцями посідають інтерактивні вправи («Мікрофон», «Крісло автора», метод «Прес», «Музей помилок», «Коло ідей»), літературні дебати, дискусії, круглі столи тощо.

Для організації дистанційного навчання використовуються активні освітні платформи та сервіси дистанційного навчання. Контролювання знань здійснюється у формі опитування та за результатами виконання пошукових, дослідницьких завдань, участі в конкурсах, заходах тощо.

За програмою може проводитися індивідуальна робота відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11.04.2004 р. № 651 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 10.12.2008 р. № 1123).

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	1	2
Розділ 1. Французька літературна мова	15	33	48
1.1. Орфоепічні норми французької літературної мови	2	4	6
1.2. Морфологія французької мови	8	18	26
1.3. Синтаксис французької мови	2	6	8
1.4. Слово як основна одиниця лексичної системи	3	5	8
Розділ 2. Французька література від зародження до доби Просвітництва	14	30	44
2.1. Фольклор як основа франкомовної культури	1	3	4
2.2. Перші писемні та літературні пам'ятки французької мови	4	6	10
2.3. Французька література епохи Відродження	3	7	10
2.4. Французька література періоду класицизму	3	7	10
2.5. Французька література доби Просвітництва	3	7	10
Розділ 3. Основи дослідницької діяльності	15	33	48
3.1. Наука як система знань та уявлень про світ	1	1	2

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
3.2. Наукове дослідження та його організація	1	1	2
3.3. Основні етапи проведення наукового дослідження	6	18	24
3.4. Написання й оформлення дослідницької роботи	6	10	16
3.5. Представлення результатів дослідницької роботи	1	3	4
Підсумок	2	—	2
Разом	47	97	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год)

Теоретична частина. Інструктаж із безпеки життєдіяльності. Правила поведінки в навчальному закладі, кабінеті. Правила санітарії та гігієни під час роботи за комп'ютером, на робочому місці. Ознайомлення із порядком і планом роботи. Висвітлення мети й завдань роботи. Організаційні питання. Організація робочого дня. Академічна доброчесність. Науковий етикет. Види порушень академічної доброчесності: обман, плагіат, фальсифікація, фабрикація тощо.

Практична частина. Виконання інтерактивних вправ. Дискусія «Наука як спосіб пізнання світу та її роль у житті людини».

Обговорення проблеми «Що таке академічна доброчесність». Інтерактивна вправа «Як реалізувати доброчесність».

Розділ 1. Французька літературна мова (48 год)

1.1. Орфоепічні норми французької літературної мови (6 год)

Теоретична частина. Фонетична система французької мови. Види інтонування висловлення. Ритмічні групи у висловлюванні. Наголос. Читання голосних, приголосних, напівприголосних, буквосполучень. Складоподіл. Зв'язування й елізія.

Практична частина. Виконання фонетичних вправ для формування та розвитку аудитивних навичок: на складоподіл, поділ

висловлення на ритмічні групи. Читання скоромовок. Декламування віршів. Перегляд відеоматеріалів, інтерпретація вербальної та невербальної поведінки комунікантів залежно від їх соціальних ролей.

1.2. Морфологія французької мови (26 год)

Теоретична частина. Морфологія. Морфема. Морфологічний склад слова. Види афіксів. Будова слова. Самостійні та службові частини мови. Лексико-граматична класифікація частин мови.

Іменник. Класифікація іменників. Морфологічні категорії іменника, засоби їх вираження.

Прикметник. Класифікація прикметників. Морфологічні категорії прикметників, засоби їх вираження.

Числівник. Функціонально-семантичні типи числівників. Граматичні особливості числівника. Вживання числівників у датах.

Займенник. Класифікація займенників. Особові наголошені і ненаголошені займенники, прислівникові займенники *en* та *y*, прості відносні займенники, вказівні займенники середнього роду.

Прислівник. Класифікація прислівників. Морфологічні категорії прислівників, засоби їх вираження.

Дієслово. Типологія дієслів. Поділ дієслів на дієвідміни. Інфінітив. Морфологічні категорії дієслів, засоби їх вираження. Утворення та вживання дієслівних часів індикатива: *présent, passé composé, imparfait, passé simple, futur immédiat, passé immédiat, futur simple, plus-que-parfait, futur dans le passé*. Узгодження часів індикатива: план теперішнього та минулого часів. Узгодження *participe passé*.

Артикль і детермінативи. Артикль, його семантичне значення. Типи та форми артиклів. Вживання та невживання артиклів. Детермінованість / недетермінованість іменника. Основні типи детермінативів. Морфологічні категорії детермінативів, засоби їх вираження.

Практична частина. Виконання вправ на морфологічний розбір слів.

Виконання лексико-граматичних вправ і тестових завдань для систематизації та засвоєння навчального матеріалу. Визначення частин мови в тексті, словосполучень із граматичними помилками та їх виправлення.

Інтерактивна вправа «Музей помилок».

Робота з автентичним матеріалом для формування іншомовної комунікативної компетентності (читання, аудіювання, письмо, мовологічне і діалогічне мовлення).

Інтерактивна вправа «Шість капелюхів». Перегляд відеоматеріалів, читання текстів з метою пошуку культурознавчої інформації. Складання порівняльної таблиці «Франція й Україна: найменування культурологічних понять і реалій».

1.3. Синтаксис французької мови (8 год)

Теоретична частина. Словосполучення. Будова французького речення. Поняття прямого порядку слів та інверсії.

Головні та другорядні члени речення. Поняття прямого і непрямого додатка. Функції сполучників і прийменників. Місце особових придієслівних займенників прямого і непрямого додатка в різних типах речення. Синтаксичні функції займенників. Місце прислівників складних часів у реченні.

Просте речення. Типологія речень за метою висловлювання. Складне речення. Типологія складних речень.

Практична частина. Виконання лексико-граматичних вправ і тестових завдань для систематизації та засвоєння навчального матеріалу.

Опрацювання автентичного матеріалу для формування іншомовної комунікативної компетентності.

Робота в малих і великих групах: виконання творчих завдань «Ланцюжок зі слів», «Відгадай слово за описом», «Ребус».

Інтерактивна вправа «Музей помилок».

Редагування текстів, обговорення результатів.

1.4. Слово як основна одиниця лексичної системи (8 год)

Теоретична частина. Лексична система мови. Лексикологія як розділ мовознавства. Слово та його функції. Значення слова. Лексичне і семантичне значення слова. Однозначність і багатозначність слова. Синонімія, антонімія, паронімія й омонімія слова. Внутрішня форма слова. Мотивованість слова.

Практична частина. Виконання вправ на ідентифікацію слова в публіцистичному тексті за основними лексико-граматичними ознаками, визначення мотивованих і немотивованих слів. Виконання тестових завдань.

Робота з різними типами словників (тлумачними, перекладними, етимологічними, словниками синонімів й антонімів). Скла-

дання синонімічних й антонімічних рядів. Пошук омонімів у різних галузях науки. Робота в ротаційних мінігрупах: виконання творчих завдань. Написання, аналіз, редагування есе.

Проєкт «Багатозначні слова в українській і французькій мовах».

Розділ 2. Французька література від зародження до доби Просвітництва (44 год)

2.1. Фольклор як основа франкомовної культури (4 год)

Теоретична частина. Фольклор. Види та жанри усного і писемного фольклору. Ознаки фольклору. Міфологія і фольклор кельтів, їх вплив на подальший розвиток франкомовної літератури.

Практична частина. Виконання тестових завдань. Укладання термінологічного словника. Опрацювання текстів малих жанрів франкомовного фольклору (прислів'я, приказки, лічилки, загадки, вірші). Читання уривків із текстів франкомовного фольклору (легенди, казки), визначення поведінкових стереотипів, порівняння з поведінкою героїв українських легенд і казок. Індивідуальні проєкти «Поведінка героїв українських і французьких фольклорних творів: спільне і відмінне», «Фольклор Франції та його роль у сучасній культурі».

2.2. Перші писемні та літературні пам'ятки французької мови (10 год)

Теоретична частина. Народна латина. «Страсбурзькі клятви». Діалектні варіації й зародження літературної мови. Світська література давньофранцузькою мовою в кінці XI ст. Роль інституцій, що займаються збереженням текстів: монастирі, бібліотеки, перші університети. Французька література Середньовіччя. Роль перекладної літератури в сприйнятті та розумінні національного характеру. Художній переклад і проблеми, пов'язані з ним.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Опрацювання текстів основних пам'яток французької літератури: «Пісня про Роланда» («Chanson de Roland»), «Жеста» («Chanson de geste»), «Флуар і Бланшфлор» («Floire et Blancheflor»), «Окасен і Ніколет» («Aucassin et Nicolette»). Ознайомлення з літературною творчістю Кретьєна де Труа. Декламування уривків (на вибір). Інтерактивна вправа «Крісло автора». Робота над проєктом «Кретьєн де Труа – засновник лицарського роману». Переклад текстів різних жанрів, редагування перекладів, обговорення результатів.

2.3. Французька література епохи Відродження (10 год)

Теоретична частина. Французька література епохи Відродження (XV—XVI ст.). Французький гуманізм. Французька ренесансна література середини й другої половини XVI ст. Діяльність «Плеяди» і її вплив на зміцнення загальнонаціональної літературної мови. Письменники епохи кризи Ренесансу.

Практична частина. Виконання тестових завдань. Робота з текстами літературних діячів епохи Відродження: Франсуа Війон, Маргарита Наваррська, Франсуа Рабле. Опрацювання текстів письменників — представників «Плеяди»: Жоашен дю Белле, П'єр де Ронсар та ін. Проект «Гуманізм і філософія Мішеля Монтеня».

Переклад уривків текстів.

Літературні дебати.

2.4. Французька література періоду класицизму (10 год)

Теоретична частина. Класицизм і його представники. Раціоналістична філософія. Розвиток драматургії та поезії. «Високі» і «низькі» жанри драматургії. Розвиток різних жанрів трагедії. Зародження класичної комедії. Зародження роману.

Практична частина. Виконання тестових завдань. Декламування уривків (на вибір): трагедія, епопея, ода, комедія, ідилія, сатира, байка. Робота в групах: визначення особливостей літературних творів Рене Декарта, Франсуа де Малерба, Ніколи Буало, П'єра Корнеля, Жана Расіна, Жана-Батиста Мольєра, Мадам де Лафаетт. Інтерактивна вправа «Складемо цитатний план твору». Створення презентації «Українські й французькі літературні твори періоду класицизму: особливості й ознаки», обговорення результатів.

2.5. Французька література доби Просвітництва (10 год)

Теоретична частина. Історичні передумови розвитку літератури у XVIII ст. Основні напрями епохи Просвітництва. Суспільно-політична комедія. Початок створення французької енциклопедії. Зародження французької фантастики.

Практична частина. Виконання тестових завдань. Читання текстів літературних творів доби Просвітництва: Шарль Луї де Монтеск'є, Вольтер, П'єр Огюстен Карон де Бомарше, Антуан Франсуа Прево, Жан-Жак Руссо, П'єр де Лакло, Нікола де ла Бретонн. Переклад текстів. Декламування уривків (на вибір). Аналіз енци-

клопедичних статей (Дені Дідро). Інтерактивна вправа «Метод “Прес”». Складання енциклопедичної статті про одного із літературних діячів, аналіз результатів.

Розділ 3. Основи дослідницької діяльності (48 год)

3.1. Наука як система знань та уявлень про світ (2 год)

Теоретична частина. Наука і науковий світогляд. Специфіка наукової діяльності. Роль науки в розвитку суспільства. Гуманітарні науки як галузь наукового дослідження. Лінгвістика — наука про мову, її роль і місце серед інших гуманітарних наук. Мовознавче та літературознавче дослідження.

Практична частина. Перегляд автентичних матеріалів про науку. Пошук і пояснення сентенцій та афоризмів про науку, слово і мову. Інтерактивна вправа «Мікрофон». Дискусія про роль науки в розвитку суспільства. Робота з лексикографічними джерелами та інтернет-сайтами.

3.2. Наукове дослідження та його організація (2 год)

Теоретична частина. Дослідницька діяльність. Завдання і мета наукових пошуків. Види наукових досліджень. Науковий апарат дослідницької роботи. Наукова проблема. Схема, етапи наукового дослідження.

Практична частина. Робота над науковими текстами з різним типом дослідження. Ознайомлення зі схемою, етапами наукового дослідження. Виконання тестових завдань. Круглий стіл.

3.3. Основні етапи проведення наукового дослідження (24 год)

Теоретична частина. Постановка проблеми, аналіз можливих способів і засобів вирішення наукової проблеми. Тема, мета, завдання наукового пошуку. Об'єкт і предмет дослідження. Теоретична і практична частини дослідження. Фактичний матеріал. Кількісні та якісні показники дослідження. Систематизація наукової інформації. Робота в бібліотеці. Види каталогів. Робота з каталогами. Електронні каталоги бібліотек. Формування бібліографії. Правила бібліографічного опису наукового джерела.

Практична частина. Визначення об'єкта, предмета, мети й основних завдань дослідження на прикладі наукової статті з філології. Ознайомлення зі списком запропонованих тематик реферативно-дослідницьких робіт. Обрання теми власного до-

слідження. Робота з основними структурними компонентами наукового дослідження: тема, проблема, мета, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Розроблення плану дослідження. Робота з науковими джерелами, пов'язаними з історією вивчення певних теоретичних питань. Критичний аналіз і синтез отриманої з наукових джерел інформації. Узагальнення опрацьованих джерел. Визначення та пошук фактичного матеріалу дослідження. Опрацювання фактичного матеріалу та фіксація результатів дослідження у формі таблиць, діаграм, схем, ментальних карт. Робота з каталогами бібліотек, науково-бібліографічними інтернет-порталами. Пошук довідкової та наукової літератури з тематики дослідження та її опрацювання. Оформлення списку використаних джерел.

3.4. Написання й оформлення дослідницької роботи (16 год)

Теоретична частина. Вимоги до оформлення результатів наукового дослідження. Правила оформлення наукового тексту. Структура роботи.

Теми дослідницьких робіт учнів — членів МАН України. Вимоги до написання дослідницької роботи учнів — членів МАН. Структура дослідницької роботи. Тема дослідження. Доцільність, актуальність і новизна. Мета і завдання наукового пошуку. Об'єкт і предмет дослідження. Організація пошуку наукової інформації. Інструменти для пошуку та опрацювання інформації. Види інформаційних ресурсів.

Практична частина. Ознайомлення зі структурою наукової роботи: титульний аркуш, зміст, перелік умовних позначень і скорочень, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел, додатки (за потреби).

Аналіз дослідницьких робіт учнів — членів МАН попередніх років. Опрацювання матеріалів наукових статей для обрання теми дослідження.

Визначення теми наукової роботи. Визначення актуальності й новизни, мети й завдань, об'єкта і предмета дослідження.

Робота в парах у пошуковому каталозі: пошук інформаційних ресурсів для дослідження обраної проблеми.

Проведення тренінгу з побудови аргументації в тексті роботи. Відпрацювання логіки побудови тексту роботи. Виконання завдань дослідницької роботи.

3.5. Представлення результатів дослідницької роботи (4 год)

Теоретична частина. Форми представлення наукового дослідження. Структура й оформлення доповіді та презентації роботи. Методи викладу матеріалу. Правила ведення дискусії та публічного виступу.

Практична частина. Підготовка доповіді й мультимедійної презентації за результатами науково-дослідницької роботи. Відпрацювання правил ведення дискусії: запитання — відповідь. Підготовка до публічного виступу. Рольова гра «Захист дослідницької роботи» за планом: виступ із доповіддю, постановка запитань до доповідача, відповіді на запитання, виступи опонентів. Аналіз результатів проведеної гри.

Підсумок (2 год)

Теоретична частина. Узагальнення роботи секції за навчальний рік та окреслення її перспектив.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* застосування навичок логічної, методологічної, евристичної та загальнонавчальної діяльності, критичного аналізу інформації для мовознавчих і літературознавчих досліджень;
- *практична:* використання мовних одиниць у різних комунікативних ситуаціях із дотриманням орфоепічних і граматичних норм французької літературної мови; відтворення художніх текстів (переказ, переклад); виконання завдань мовознавчих і літературознавчих досліджень;
- *творча:* формування творчої пошукової позиції, застосування креативного підходу до розв'язання завдань дослідницької роботи;
- *соціальна:* використання вмій визначати власні цілі, висловлювати ідеї, обстоювати свої погляди аргументовано.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	1	2
Розділ 1. Французька літературна мова	21	45	66
1.1. Фонетико-фонологічні категорії експресивності мовлення	2	4	6
1.2. Морфологія французької мови	6	14	20
1.3. Синтаксис французької мови	4	8	12
1.4. Формування лексичного фонду французької мови	4	8	12
1.5. Мова і культура мовлення	2	4	6
1.6. Стилї мовлення у французькій мові	3	7	10
Розділ 2. Франкомовна література XIX – початку XXI ст.	22	46	68
2.1. Франкомовна література XIX ст.	6	14	20
2.2. Франкомовна література XX – початку XXI ст.	7	13	20
2.3. Літературний твір і стиль письменника	6	12	18
2.4. Художній текст як посередник процесу перекладу	3	7	10
Розділ 3. Пошуково-дослідницька діяльність	19	59	78
3.1. Основи лінгвістичних досліджень	6	12	18
3.2. Основи літературознавчих досліджень	4	8	12
3.3. Організація та підготовка пошуково-дослідницької діяльності	8	34	42
3.4. Представлення результатів пошуково-дослідницької роботи	1	5	6
Підсумок	2	–	2
Разом	65	151	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год)

Теоретична частина. Інструктаж із безпеки життєдіяльності. Правила поведінки в закладі освіти, кабінеті. Правила санітарії та гігієни під час роботи за комп'ютером і на робочому місці. План роботи на рік. Організаційні питання. Організація робочого дня і місця. Етичний кодекс ученого. Авторське право.

Практична частина. Зустріч з учнями — членами МАН України. Дискусія «“Чудова думка втрачає свою цінність, коли вона погано висловлена” (Франсуа Вольтер)». Обговорення проблеми «Академічна доброчесність: проблеми реалізації та відповідальність». Проєкт «Надійні ресурси: наукові журнали, збірки наукових конференцій, науково-популярні блоги та портали».

Розділ 1. Французька літературна мова (66 год)

1.1. Фонетико-фонологічні категорії експресивності мовлення (6 год)

Теоретична частина. Експресивне мовлення. Наголос. Пунктуація через інтонування мовлення. Вираження почуттів людини через інтонацію. Вигуки.

Практична частина. Виконання фонетичних вправ для формування та розвитку аудитивних навичок.

Перегляд, обговорення відеоматеріалів, фрагментів фільмів із субтитрами.

Виконання тестових і творчих завдань. Інтерактивна вправа «Музей помилок».

1.2. Морфологія французької мови (20 год)

Теоретична частина. Іменник. Складені іменники, способи їх творення.

Прикметник. Синтаксичні функції прикметника. Місце прикметника в реченні. Неузгодження прикметника з означуваним іменником. Віддієслівний прикметник (*adjectif verbal*).

Займенник. Семантичні групи займенників. Складні відносні займенники та складні вказівні займенники. Місце двох займенників прямого та непрямого додатків. Особові займенники *en*, *y*. Займенник середнього роду *le*. Неозначені займенники *même*, *tout*, *autre*.

Прислівник. Творення прислівників. Вживання прислівників у ролі прикметників.

Дієслово. Номінативні форми дієслова: *infinitif présent, infinitif passé, participe présent, participe passé, participe passé composé, gérondif*. Утворення та вживання дієслівних часів: *conditionnel présent, conditionnel passé, subjonctif présent, subjonctif passé*. Узгодження часів умовного (*conditionnel*) та бажального (*subjonctif*) способів. Пасивна форма дієслова. Утворення та використання часів: *futur antérieur, futur antérieur dans le passé, passée antérieur*.

Сполучник і прийменник. Сполучники та прийменники часу, причини й поступки.

Практична частина. Виконання лексико-граматичних вправ і тестових завдань для систематизації та засвоєння навчального матеріалу.

Інтерактивна вправа «Музей помилок». Робота з автентичним матеріалом для формування іншомовної комунікативної компетентності (читання, аудіювання, письмо, монологічне та діалогічне мовлення). Опрацювання французьких лексикографічних джерел для пошуку складених іменників — термінів однієї із галузей науки (на вибір). Робота в малих і великих групах.

1.3. Синтаксис французької мови (12 год)

Теоретична частина. Пряма і непряма мова. Пряме і непряме запитання. Фактивні та пермісивні конструкції. Партиципне речення (*proposition participe absolue*). Реприза. Виокремлювальні звороти типу *c'est ... qui / c'est ... que*. Обмежувальний зворот *ne ... que*.

Практична частина. Виконання лексико-граматичних вправ і тестових завдань для систематизації та засвоєння навчального матеріалу. Робота з автентичним матеріалом для формування іншомовної комунікативної компетентності. Написання есе, їх аналіз і редагування.

1.4. Формування лексичного фонду французької мови (12 год)

Теоретична частина. Внутрішні й зовнішні чинники розвитку лексичної системи мови. Джерела збагачення французького словника. Етимологія слова. Розвиток і зміна значення слова. Звуження та розширення, послаблення та посилення значення слова. Способи творення слів. Архаїзми й історизми.

Практична частина. Виконання тестових завдань. Робота зі словниками різних типів. Виконання завдань, спрямованих на визначення способів творення слова (афіксація, складання слів, конверсія, транспозиція, неологізація, запозичення, калька, абрєвіація, звуконаслідування). Робота в парах. Написання плану до виступу, обговорення й редагування.

1.5. Мова і культура мовлення (6 год)

Теоретична частина. Людське спілкування, його суспільна значущість. Закони спілкування. Національні особливості комунікації. Культура мови. Мовна норма та її види. Комунікативні якості мови. Культура мовлення. Мовленнєвий етикет. Мовна майстерність. Правила ведення дискусії.

Практична частина. Виконання вправ і тестових завдань. Ситуативні та ділові ігри. Виконання аналітичних, творчих завдань для формування навичок використання мовних і мовленнєвих стандартів написання запрошень, вітань тощо. Індивідуальна робота: виконання вправ на лінгвокраїнознавчий аналіз (інтерпретувати прислів'я, приказки, фразеологічні одиниці).

Перегляд і обговорення уривків фільмів про підлітків. Робота в групах: складання порівняльної таблиці «Спілкування підлітків у Франції й Україні». Інтерактивна вправа «Мікрофон». Дискусія.

1.6. Стилї мовлення у французькій мові (10 год)

Теоретична частина. Стилль. Стилїстична фігура і засоби увізнення мовлення. Основні тропи. Основні стилїстичні фігури.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Стилїстичний аналіз тексту. Завдання на ідентифікацію та розуміння стилїстичних фігур (повтор, паралелїзм, градація, антитеза, оксюморон, риторичне запитання, анаколуп, анафора, епїфора, хїазм, інверсія) і тропів (епїтет, порівняння, метафора, метонїмія, уособлення, синеқдоха, персонїфікація, іронія, перифраз, гіпербола, евфемїзм, літота, алегорія, символ, гротеск). Інтерактивна вправа. Робота в парах. Створення презентації, обговорення результатів.

Розділ 2. Франкомовна література ХІХ – початку ХХІ ст. (68 год)

2.1. Франкомовна література ХІХ ст. (20 год)

Теоретична частина. Історичні передумови розвитку літератури у ХІХ ст. Франкомовний романтизм (Франція, Швейцарія), етапи

його розвитку. Концепція «самотньої, страждальної особистості». Антитеза «класицизм — романтизм». Драма. Реалізм і критичний реалізм. Французький історичний роман. Автобіографічний роман. Натуралізм. Пошуково-дослідницька робота.

Практична частина. Виконання тестових завдань. Визначення мотивів поведінки героїв творів, складання характеристики окремих художніх образів літературних творів (Франсуа Рене де Шатобріан, Жермена де Сталь, Альфред де Віні, Альфонс де Ламартін, Альфред де Мюссе, Віктор Гюго, Стендаль, Оноре де Бальзак, Шарль Бодлер, Теофіль Готьє, Александр Дюма (батько), Бенжамен Анрі Констан де Ребек, Гюстав Флобер, Еміль Золя, Гі де Мопассан). Створення презентації, обговорення результатів.

Робота в парах: графічне ілюстрування твору української й французької літератур, представлення й обговорення результатів. Переклад уривків текстів, їх аналіз і редагування. Літературні дебати.

2.2. Франкомовна література ХХ — початку ХХІ ст. (20 год)

Теоретична частина. Історичні передумови розвитку франкомовної літератури ХХ ст. Культурна криза початку ХХ ст. Літературний імпресіонізм та теорія символізму. Основні напрями літератури ХХ ст.

Практична частина. Виконання тестових завдань. Складання таблиці «Характерні ознаки основних напрямів франкомовної літератури ХХ — початку ХХІ ст. (реалізм, модернізм, екзистенціалізм, сюрреалізм, новий роман)». Ознайомлення з текстами основних представників означеного періоду: Артюр Рембо, Поль Верлен, Стефан Малларме, Марсель Пруст, Жан-Поль Сартр, Альбер Камю, Андре Бретон, Мішель Бютор, Ален Роб-Гріє, Гастон Леру, Антуан де Сент-Екзюпері, Луї-Фердінан Селін, Раймон Кено, Маргеріт Юрсенар, Маргеріт Дюрас, Андре Жід, Роже Мартен дю Гар, Коlette, Клод Сімон, Наталі Саррот, Франсуаза Саган, Мішель Вельбек, Фредерік Бегбеде, Амелі Нотомб, Іполит Жан Жироду, Ежен Йонеско. Аналіз основної тематики франкомовної літератури цих періодів. Інтерактивна вправа «Крісло автора». Аналіз творів французької й української літератур для виявлення національних особливостей поведінки героїв; створення презентації, обговорення результатів (на вибір). Написання, представлення, обговорення виступу.

2.3. Літературний твір і стиль письменника (18 год)

Теоретична частина. Стиль письменника. Стильові напрями в літературі. Роль асоціативного мислення, уяви та фантазії у творенні образів і сприйнятті художнього тексту. Художній образ, його ознаки. Художньо-літературні образи, їх типи. Пейзаж, інтер'єр, художня деталь. Словесний образ. Класифікація художніх творів. Рід, вид, жанр, жанровий різновид, історичні передумови їх виникнення та розвитку в художній літературі. Зміст і форма художнього твору, їх взаємозв'язок і взаємозалежність, цілісність і гармонійна єдність. Основні елементи змісту. Предметний і внутрішній зміст. Формальні елементи твору. Розмежування сюжету та фабули. Внутрішні й зовнішні аспекти форми. Архітектоніка твору. Поетична майстерність і її складники. Поетична тканина твору. Стилістичні фігури й тропи в поезії. Строфіка, тверді поетичні форми, курйозні вірші. Духовна література в контексті сучасності. Твори філософського та медитативного характеру. Сучасні жанри драматургії. Дійові особи, позасценічні образи, їх роль в ідеї драматичного твору. Жанри гумору та сатири. Публіцистика і літературно-художня критика в літературному процесі. Літературні альманахи.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Складання таблиці «Характерні ознаки стильових напрямів у франкомовній літературі (античність, середньовіччя, відродження, бароко, просвітництво, романтизм, сентименталізм, реалізм, імпресіонізм, експресіонізм, авангард, модерн, екзистенціалізм, постмодернізм)». Складання таблиці «Типологія літературних творів» із зазначенням роду, виду, жанру, представників французької літератури та їх творів. Робота з автентичним матеріалом, спрямована на визначення основних елементів змісту (тема, ідея, конфлікт, характер, пафос, тенденція) і форми (жанр, композиція, художня мова, ритм), композиційних особливостей творів різних жанрів (філософська казка, притча, радіоп'єса, одноактівка, моноп'єса, байка, гумореска, пародія, шарж, епіграма, анекдот, сатиричний твір, інвектива). Ідейно-тематичний та ідейно-художній аналіз літературного твору. Складання діалогів, написання п'єси. Уявна театральна гра. Літературна гра. Написання пародії на твір (на вибір). Написання відгуку на прочитану книгу (на вибір). Опрацювання творів для визначення їх художньої цінності. Аналіз образів на рівні твору (персонаж, оповідач, розповідач, образ автора,

образ читача, ліричний герой). Робота зі словником літературознавчих термінів. Інтерактивна вправа «Крісло автора». Літературні дебати «Сюжет і особливості будови конфлікту в українських і французьких драматичних творах».

2.4. Художній текст як посередник процесу перекладу (10 год)

Теоретична частина. Переклад, його типи. Еквівалентність у перекладі. Моделі перекладу.

Українські перекладачі французької прози й поезії.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Переклад уривків літературних текстів різних жанрів за різними моделями (денотативна, ситуативна), семантична, інформативна, трансформаційна, психолінгвістична, комунікативна, дискурсивна, модель перекладу із мовою-посередником). Робота з термінологічними словниками. Створення презентації, обговорення результатів. Інтерактивна вправа «Музей помилок». Інтерактивна вправа «Мікрофон» («Інтерв'ю з українським перекладачем творів французької літератури»).

Розділ 3. Пошуково-дослідницька діяльність (78 год)

3.1. Основи лінгвістичних досліджень (18 год)

Теоретична частина. Лінгвістика як наука. Загальне і часткове мовознавство. Розділи й галузі мовознавства.

Відомі французькі мовознавці, їх внесок у розвиток мовознавства.

Перекладознавство.

Практична частина. Виконання тестових завдань. Робота в групах: пошук, опрацювання наукових доробків видатних французьких науковців-лінгвістів, їх аналіз.

Складання ментальної карти «Розділи перекладознавства та об'єкт їх вивчення» (загальна теорія перекладу, часткові й спеціальні теорії перекладу, теорія машинного перекладу).

Підготовка доповідей, їх представлення й обговорення.

3.2. Основи літературознавчих досліджень (12 год)

Теоретична частина. Літературознавство, його зв'язок з іншими гуманітарними дисциплінами. Структура і функції літературознавчої теорії. Зародження літературознавства в античну епоху. Погляди на мистецтво в добу Середньовіччя. Естетика Відродження.

Класицизм. Давні поетики. Естетика Просвітництва. Зародження та становлення французької та української літературних теорій. Новітні французька й українська літературознавчі думки. Різновиди літературознавчих досліджень.

Практична частина. Виконання тестових завдань. Робота над науковою статтею: конспектування, написання тез, анотацій. Робота в парах: розроблення таблиці «Основні та допоміжні галузі літературознавства». Дискусія. Підготовка і виголошення доповіді (тема на вибір).

3.3. Організація та підготовка пошуково-дослідницької діяльності (42 год)

Теоретична частина. Пошукові інформаційні системи. Використання комп'ютерних технологій для зберігання і систематизації наукових інформаційних джерел. Способи опрацювання, збереження та систематизації наукової інформації. Правила цитування і конспектування матеріалу. Правила оформлення списку використаних джерел. Факт і фактичний матеріал. Вимоги до роботи з мовними та літературними фактами. Фактичні помилки. Збирання фактичного матеріалу та його аналіз. Вимоги до оформлення пошуково-дослідницької роботи.

Практична частина. Пошук інформації за ключовими словами. Критичний аналіз наукових джерел. Систематизація інформації, зіставлення та узагальнення різних наукових поглядів. Тренінг із побудови аргументації в тексті роботи. Інтерактивна вправа «Метод “Прес”». Відпрацювання логіки побудови тексту наукової роботи. Оформлення цитат у рукописі. Створення власної картотеки. Складання списку використаних джерел. Оформлення посилань у тексті. Робота в парах: складання термінологічного словника. Систематизація та класифікація фактичного матеріалу. Кількісні підрахунки фактів для обґрунтування висновків. Оформлення фактичного матеріалу як додатки. Формулювання проміжних висновків. Написання рукопису за планом.

3.4. Представлення результатів пошуково-дослідницької роботи (6 год)

Теоретична частина. План захисту наукової роботи. Вимоги до доповіді. Структура, оформлення доповіді. Підготовка до презентації наукової роботи. Використання різних комп'ютерних

програм для підготовки презентації. Методи викладу матеріалу. Загальні правила ведення дискусії. Підготовка до публічного виступу. Постер, вимоги до оформлення постера, інструменти для його створення. Постерний захист, вимоги до нього.

Практична частина. Індивідуальна робота: пошук матеріалів для написання доповіді на обрану тему.

Створення презентації наукової роботи. Підготовка до ведення дискусії. Інтерактивна вправа «Метод “Прес”».

Розроблення макета та створення постера з дотриманням вимог. Рольова гра «Постерний захист».

Захист дослідницької роботи. Аналіз результатів проведеної роботи.

Підсумок (2 год)

Теоретична частина. Узагальнення роботи секції за навчальний рік та окреслення її перспектив.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* використання навичок критичного аналізу інформації для мовознавчих і літературознавчих досліджень; застосування критичного мислення для пошуку нових способів і засобів розв'язання проблем дослідницької діяльності й прийняття рішень для досягнення її мети;
- *практична:* використання фонетико-фонологічних, синтаксичних і стилістичних засобів для увиразнення мовлення; відтворення змісту почутого і прочитаного зі збереженням архітектоніки, стильових особливостей першоджерела; організування пошуково-дослідницької роботи; проведення наукового дослідження у сфері мовознавства та літературознавства;
- *творча:* застосування творчих підходів у дослідницькій діяльності; використання знань для творчої самореалізації в освітній і науково-дослідницькій діяльності;
- *соціальна:* використання вмінь адаптуватися та співпрацювати в колективі; володіння комплексом емоційних і мотиваційних особливостей для виявлення соціальної активності.

Вищий рівень, третій рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	1	2	3
Розділ 1. Французька мова як соціальний феномен	19	50	69
1.1. Мова як суспільне явище	2	4	6
1.2. Функціональні стилі французької мови	4	11	15
1.3. Функціональна стратифікація сучасного французького вокабуляру	4	11	15
1.4. Фразеологічний склад французької мови	4	11	15
1.5. Термінологічна лексика французької мови	5	13	18
Розділ 2. Французька мова та література в просторі Франкофонії	19	38	57
2.1. Поняття «Франкофонія» в міжнародному просторі	2	4	6
2.2. Мовні особливості франкомовних регіонів	4	8	12
2.3. Сучасна література країн Франкофонії	13	26	39
Розділ 3. Аспектний переклад художнього тексту	12	27	39
3.1. Фонетичний аспект перекладу	3	6	9
3.2. Лексико-граматичний аспект перекладу	9	21	30
Розділ 4. Мовно-комунікативна діяльність дослідника	12	24	36
4.1. Основи міжкультурної комунікації	4	8	12
4.2. Академічна культура та письмо	4	8	12
4.3. Основи ораторського мистецтва	4	8	12

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Розділ 5. Науково-дослідницька діяльність	34	83	117
5.1. Методологія наукового пізнання	3	6	9
5.2. Сучасні мовознавчі та літературознавчі методи дослідження	4	8	12
5.3. Організація та написання дослідницької роботи	24	63	87
5.4. Представлення результатів дослідницької роботи	3	6	9
Підсумок	1	2	3
Разом	98	226	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год)

Теоретична частина. Інструктаж із безпеки життєдіяльності. Правила поведінки в навчальному закладі, кабінеті. Правила санітарії та гігієни під час роботи за комп'ютером та на робочому місці. Ознайомлення з порядком і планом роботи. Мета і завдання роботи. Академічна доброчесність. Правила використання об'єктів інтелектуальної власності.

Практична частина. Зустріч із педагогами – керівниками наукових робіт учнів – членів МАН України.

Дискусія «Порушення академічної доброчесності та шляхи запобігання їм». Написання, представлення й обговорення есе «Порушення академічної доброчесності: виправити чи запобігти».

Дискусія «Наука складається з фактів, як будинок із каменів, але набір фактів ще не наука, так само як купа каміння ще не будинок» (Анрі Пуанкаре)».

Розділ 1. Французька мова як соціальний феномен (69 год)

1.1. Мова як суспільне явище (6 год)

Теоретична частина. Мова і суспільство. Функції мови. Форми існування мови. Поняття міксування мов. Інтерференція мов. Бі-

лінгвізм. Мовна норма і мовна варіативність. Науково-дослідницька робота.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Створення таблиці «Форми існування мови» (літературний стандарт, народно-розмовна мова, територіальний діалект, наріччя, койне).

Робота в групах: створення мапи діалектів, поширених на території Франції.

1.2. Функціональні стилі французької мови (15 год)

Теоретична частина. Регістр мови. Функціональні стилі мовлення. Стель і норма. Фонетичний рівень. Морфологічний рівень. Синтаксичний рівень. Лексичний рівень.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Опрацювання автентичного матеріалу: відео- й аудіоматеріали різної тематики (репортажі, інтерв'ю, телепередачі, радіопередачі та ін.), публіцистичні, наукові та художні тексти. Робота в парах: визначення ознак функціональних стилів на фонетичному (зв'язування, різне прочитання літери *e*, еліпс, асиміляція звуків, вимова гемінатних приголосних), морфологічному (різнофункціональне вживання іменників, прикметників, артикля, часових форм дієслова, особових займенників, займенника *on*), синтаксичному (порядок слів, виокремлення членів речення), лексичному (історизми, архаїзми, неологізми, функціональні та ідеографічні синоніми) рівнях. Дискусія. Складання мапи функціональних особливостей французької мови в різних регіонах. Круглий стіл.

1.3. Функціональна стратифікація сучасного французького вокабуляру (15 год)

Теоретична частина. Територіальна та соціальна диференціація французької мови. Стельістично маркована лексика. Верлан. Мова SMS.

Практична частина. Робота з автентичними матеріалами з метою ідентифікації та розрізнення лексичних явищ (регіоналізми, сленг, жаргон, арго, професіоналізми, табу).

Робота в групах: опрацювання лексикографічних джерел. Дискусія. Вивчення мови соціальних мереж. Виконання тестових і творчих завдань. Створення презентації, обговорення результатів.

1.4. Фразеологічний склад французької мови (15 год)

Теоретична частина. Фразеологія. Типи фразеологічних одиниць. Способи творення фразеологічних одиниць французької мови. Усталені порівняльні структури. Паремійний фонд французької мови. Переклад фразеологічних одиниць.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Робота в парах: опрацювання автентичного матеріалу, лексикографічних та фразеологічних джерел.

Пояснення паремій французької мови (прислів'я, приказки, афоризми, сентенції). Пошук українських еквівалентів фразеологічних одиниць різних типів французької мови. Укладання французько-українського фразеологічного словника з обраної тематики.

1.5. Термінологічна лексика французької мови (18 год)

Теоретична частина. Науковий термін. Типи термінів, способи їх творення. Переклад термінів.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Опрацювання лексикографічних джерел.

Складання українсько-французького термінологічного словника наукової галузі (на вибір). Інтерактивна вправа «Мікрофон».

Робота в групах: створення презентації «Глосарій термінів для дослідника французької мови та літератури».

Розділ 2. Французька мова та література в просторі Франкофонії (57 год)

2.1. Поняття «Франкофонія» в міжнародному просторі (6 год)

Теоретична частина. Франкофонія та країни-члени. Місія Міжнародної організації співробітництва франкомовних країн світу.

Мовна політика. Проблема мови та влади.

Науково-дослідницька робота.

Практична частина. Виконання тестових завдань. Створення мапи країн – членів Франкофонії.

Робота в групах: перегляд і обговорення автентичних фільмів.

2.2. Мовні особливості франкомовних регіонів (12 год)

Теоретична частина. Регіональні акценти франкомовного мовлення. Морфологічні та синтаксичні особливості регіонального мовлення. Зміна лексичного та семантичного значення слова.

Практична частина. Робота з автентичними матеріалами. Перегляд і обговорення автентичних фільмів. Складання таблиці з мовними відмінностями різних регіонів на фонетичному (вимова фонем і буквосполучень, наголос, зв'язка), морфологічному (вживання артикля, невживання особових придієслівних займенників, вживання особового займенника *on*, вирівнювання за аналогією відмінювання неправильних дієслів, взаємозаміна допоміжних дієслів *avoir* та *être*), синтаксичному (ненормоване вживання прийменників після дієслів, неповна форма заперечення, повтор морфем і лексем для підсилення мовлення) рівнях.

Робота в парах: редагування тексту. Виконання тестових і творчих завдань. Інтерактивна вправа «Коло ідей».

2.3. Сучасна література країн Франкофонії (39 год)

Теоретична частина. Літературні напрями й течії сучасної франкомовної літератури. Жанри та види літературної творчості представників країн — членів Франкофонії. Тематика і проблематика художньої літератури франкомовних творців.

Практична частина. Виконання тестових завдань. Ознайомлення з творами сучасних франкомовних письменників. Алжир: Асія Джебар, Маліка Мокеддем, Ясмiна Хадра. Бельгія: Франсуаза Малле-Жоріс, Генрі Баушо, Франсуа Веєрганс, Ерік-Еммануель Шмітт. Канада: Габріель Рой, Ваджді Мувад, Ненсі Х'юстон. Марокко: Тахар Бен Джелун. Ліван: Андре Шеді. Сенегал: Леопольд Седар Сенгор. Швейцарія: Агота Крістоф, Філіп Жаккотт, Блез Сендрарс. Переклад уривків з текстів.

Декламування уривків текстів (на вибір). Літературні дебати. Перегляд і обговорення автентичних фільмів. Інтерактивна вправа «Крісло режисера».

Розділ 3. Аспектний переклад художнього тексту (39 год)

3.1. Фонетичний аспект перекладу (9 год)

Теоретична частина. Транслітерація і транскрипція. Відтворення графічної та звукової форм іншомовного слова. Поєднання транскрипції та транслітерації під час перекладу.

Фонографічна заміна за традицією. Зміна ритмомелодики віршів. Науково-дослідницька робота.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Робота з автентичним матеріалом. Здійснення перекладу текстів

різних жанрів з урахуванням фонетичних особливостей. Інтерактивна вправа «Музей помилок». Дискусія.

3.2. Лексико-граматичний аспект перекладу (30 год)

Теоретична частина. Види трансформацій і замін на словотвірному й морфологічному рівнях мови. Трансформації на синтаксичному рівні. Міжмовні лексичні відповідники. Типи лексичних трансформацій. Лакуни та їх типи. Реалії та їх типи. Переклад реалій.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Робота з автентичним матеріалом. Здійснення перекладу художнього тексту з використанням різних лексико-граматичних замін (категорійна, частиномовна, заміна морфологічних засобів лексичними, заміна словосполучень одним словом і навпаки, синтаксичного зв'язку в словосполученнях і реченнях, членування й об'єднання речень, додавання й пропущення мовних одиниць і конструкцій, перестановка члена речення) і лексичних трансформацій (денотативна, конотативна, номінативна).

Переклад реалій, уживаних у літературних франкомовних текстах. Інтерактивна вправа «Музей помилок». Дискусія.

Розділ 4. Мовно-комунікативна діяльність дослідника (36 год)

4.1. Основи міжкультурної комунікації (12 год)

Теоретична частина. Франкомовна культурна картина світу і культурні цінності. Інкультурація індивіда. Типологія культур і моделі міжкультурних комунікацій. Модель мовленнєвої комунікації. Вербальні й невербальні засоби спілкування. Форми, стратегії й тактики спілкування. Основні стилі спілкування. Комунікативні бар'єри.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Опрацювання автентичних матеріалів. Робота в парах: складання таблиці «Основні стилі й форми спілкування» (монологічне, діалогічне, інтерв'ю, пресконференція; співробітництво, суперництво, компроміс, пристосування, уникання). Рольові ігри. Проєкт «Форми, стратегії й тактики спілкування у Франції й Україні».

4.2. Академічна культура й письмо (12 год)

Теоретична частина. Основні засади академічного письма. Науковий стиль. Академічний текст і його цілісність. Технології продукування та організації ідей. Критичне мислення. Побудова

аргументації під час написання тексту, пошук аргументів. Логіко-синтаксичні проблеми академічного тексту.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Робота в парах: редагування наукового тексту. Опрацювання наукового тексту мовознавчого та літературознавчого спрямування. Аналіз наукових робіт вихованців минулих років для виявлення труднощів у написанні академічного наукового тексту. Інтерактивна вправа «Коло ідей». Дискусія.

4.3. Основи ораторського мистецтва (12 год)

Теоретична частина. Характеристики голосу промовця. Дихання під час виступу. Аудиторний шок і способи його подолання. Психологічна підготовка до публічних виступів і дискусій. Правила ведення наукової дискусії. Конфронтація та опонування в науковій дискусії.

Практична частина. Удосконалення риторичних прийомів, дихання, психологічної витримки під час публічних виступів і дискусій. Відпрацювання голосу промовця (інтонація, дикція, темп мовлення, артикуляція). Ділова гра. Інтерактивна вправа «Метод “Прес”». Попереднє обговорення результатів дослідження.

Розділ 5. Науково-дослідницька діяльність (117 год)

5.1. Методологія наукового пізнання (9 год)

Теоретична частина. Методологія і методи наукового дослідження. Основні методи наукового пізнання та його рівні. Організація і проведення дослідження в галузі філології. Методи теоретичного пізнання. Структура і функція наукової теорії. Науковий закон. Науково-дослідницька робота.

Практична частина. Пошук методів дослідження для власної науково-дослідницької роботи. Творчі завдання дослідницького характеру. Створення ментальної карти «Методи теоретичного пізнання» (абстрагування, формалізація, моделювання, аналіз, синтез, порівняння, аналогія). Вправи на застосування методів теоретичного пізнання до розв'язання проблеми дослідження. Інтерактивна вправа «Метод “Прес”». Круглий стіл.

5.2. Сучасні мовознавчі та літературознавчі методи дослідження (12 год)

Теоретична частина. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу. Класичні методи дослідження мови. Структурні,

соціолінгвістичні та психолінгвістичні методи. Метод концептуального аналізу. Лінгвосинергетичний метод. Лінгвостатистичні методи. Дискурс-аналіз. Перспективні напрями лінгвістичних досліджень. Перспективи розвитку когнітивної транслатології. Літературознавчі школи XIX ст. Літературознавчі методи XIX–XX ст. Наратологія. Рецептивна естетика. Постструктуралізм. Деконструктивізм. Теорія постмодернізму. Феміністична критика. Постколоніальна теорія. Перспективні напрями літературознавчих досліджень.

Практична частина. Виконання тестових і творчих завдань. Складання таблиці «Класичні методи дослідження мови» (гіпотетико-дедуктивний метод, описовий метод, порівняльно-історичний метод, метод глотохронології, метод лінгвістичної географії, зіставний метод). Робота в малих і великих групах: складання ментальної мапи «Структурні методи» (метод дистрибутивного аналізу, метод трансформаційного аналізу, метод компонентного аналізу). Складання таблиці «Літературознавчі методи XIX–XX ст.» (біографічний метод, порівняльний метод, філологічний (текстологічний) аналіз твору, формальний аналіз твору, психоаналіз, структуралізм). Виконання практичних завдань на застосування різних методів дослідження до фактичного матеріалу. Тренувальні вправи з використанням різних методів аналізу літературного твору. Інтерактивна вправа «Коло ідей». Робота над індивідуальними науково-дослідницькими проектами.

5.3. Організація та написання дослідницької роботи (87 год)

Теоретична частина. Основні етапи наукового дослідження. Вимоги до структури та оформлення науково-дослідницької роботи. Наукова гіпотеза. Критерії перевірки гіпотез. Вимоги до написання тез дослідження. Форми аналізу наукових робіт.

Практична частина. Уточнення теми наукового дослідження та її обґрунтування. Написання вступу, його структурування. Висування гіпотез щодо розв'язання поставленої проблеми. Порівняння різноманітних висунутих гіпотез із результатами експериментів або фактами. Розроблення плану перевірки гіпотези. Узагальнення результатів аналізу фактичного матеріалу для підтвердження гіпотези дослідження. Опрацювання наукової літератури та фактичного матеріалу. Систематизація опрацьованого матеріалу. Укладання теоретичних і практичних розділів. Оформлення поси-

лань. Формулювання проміжних і загальних висновків. Укладання списку використаних джерел. Формування додатків (у разі потреби). Підготовка наукового дослідження до опублікування у виді наукових і науково-популярних статей. Написання анотації. Вправи на побудову аргументації в тексті науково-дослідницької роботи. Дискусія. Інтерактивна вправа «Метод “Прес”». Робота над індивідуальними науково-дослідницькими проектами.

5.4. Представлення результатів дослідницької роботи (9 год)

Теоретична частина. План захисту дослідницької роботи. Вимоги до доповіді. Структура і оформлення доповіді. Підготовка до презентації дослідницької роботи. Використання різноманітних комп'ютерних програм для підготовки презентації. Методи викладення матеріалу.

Практична частина. Створення презентації дослідницької роботи. Написання доповіді. Підготовка до ведення дискусії. Інтерактивна вправа «Метод “Прес”». Тренінг на добирання аргументів для захисту власного судження. Захист дослідницької роботи. Аналіз результатів проведеної роботи.

Підсумок (3 год)

Теоретична частина. Підбиття підсумків роботи секції за навчальний рік і весь період навчання. Рекомендації щодо подальшої дослідницької роботи.

Практична частина. Наукова конференція — презентація дослідницьких робіт.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

У вихованців мають сформуватися такі компетентності:

- *пізнавальна:* розв'язання пізнавальних завдань у процесі освітньої й науково-дослідницької діяльності; самооцінювання пізнавальної, дослідницької діяльності в галузі французької мови та франкомовної літератури;
- *практична:* використання мовних одиниць у різних комунікативних ситуаціях з урахуванням функціональної стратифікації сучасної французької мови; використання фразеологізмів і паремій французької мови для увиразнення мовлення; орієнтування в головних напрямках сучасної франкомовної

літератури різних жанрів; визначення й реалізація завдань самостійної роботи; опрацювання наукової й довідкової літератури; проведення наукового дослідження в галузі лінгвістики й літературознавства та представлення його результатів;

- *творча*: застосування набутих знань у новій ситуації у процесі освітньої та науково-дослідницької діяльності; використання власного творчого потенціалу для реалізації завдань дослідницької роботи, вирішення проблем у життєвих ситуаціях;
- *соціальна*: розуміння значення культури як фактора соціального розвитку; володіння навичками самоаналізу й самооцінки своїх дій і вчинків для передбачення наслідків власної поведінки, активної участі в плануванні й реалізації індивідуальної й колективної діяльності; розуміння соціальної дійсності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Академічне письмо: навч. посібник / уклад.: С. К. Ревуцька, В. М. Зінченко. Кривий Ріг, 2019. 130 с.
2. Галич О., Назарець В., Васильєв С. Теорія літератури. Київ : Либідь, 2001. 487 с.
3. Гальона Н. Основи мовознавчої творчості в МАН : навч.-метод. посіб. / відп. за вип. О. Лісовий. Київ : НЦ «МАНУ», 2012. 308 с.
4. Гладка В. Неофразеологізація сучасної французької мови: лінгвокогнітивний аспект : монографія : в 2 ч. Чернівці : Технодрук, 2018. Ч. 1. 680 с.
5. Гладка В. А. Prononcer bien. Mais comment? : навч.-метод. посіб. Чернівці : Видавничий дім «Родовід», 2014. 80 с.
6. Гладка В. А., Якубовська Н. О. Практичний курс французької мови : навч. посіб. Вид. 2-ге допов. і виправл. Чернівці : Видавничий дім «Родовід», 2016. 424 с.
7. Даутель К. Французька граматики. Коротко і легко : навч. посіб. Київ : Методика, 2011. 192 с.
8. Зеленько А. С. Загальне мовознавство. Історія лінгвістичних вчень. Аспекти, методи, прийоми та процедури вивчення мови : навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. Луганськ : Альма-матер, 2002. 283 с.

9. Кобчінська О. Літературна франкофонія як транскультурний дискурс: філософський та імагологічний виміри. *Сучасні літературознавчі студії* : зб. наук. праць. Київ : Київський національний лінгвістичний університет, 2015. Вип. 12. С. 270–279.
10. Ковтанюк М. Р. Енергетична теорія мови у працях В. Гумбольдта. *Мова і культура*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2004. Вип. 7. Т. I. С. 191–196.
11. Коптілов В. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Київ: Юніверс, 2002. 280 с.
12. Косович О. В. Французька мова у просторі Франкофонії : монографія. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2020. 211 с.
13. Кочерган М. П. Загальне мовознавство : підручник. 3-тє вид. Київ : Видавничий центр «Академія», 2010. 264 с.
14. Кухарська О. М., Моїсеєнко Є. В. Основні вимоги до підготовки і написання науково-дослідницьких та реферативних робіт (відділення історії) : навч.-метод. посіб. Київ : КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді», 2016. 54 с.
15. Литвин І. М. Перекладознавство : наук. посіб. Черкаси : Видавництво Ю. А. Чабаненко, 2013. 288 с.
16. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів : навч.-метод. посіб. / В. Г. Редько, Т. К. Полонська, Н. П. Басай та ін.; наук. ред. В. Г. Редька. Київ : Педагогічна думка, 2013. 360 с.
17. Логвінов І. Діадичний концепт як принцип творчості марґрибських постколоніальних франкомовних письменників (на прикладі творчості Асії Джебар). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2014. Вип. 45. С. 140–142.
18. Сатиго І. Леопольд Седар Сенгор: творець нового типу мовлення : монографія. Чернівці : ЧНУ, 2015. 376 с.
19. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник. Полтава : Довкілля-К, 2008. 712 с.
20. Семотюк О. Л. Сучасні технології лінгвістичних досліджень : навч. посіб. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2011. 152 с.
21. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підручник. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Знання, 2007. 317 с.

22. Сучасні методи дослідження мови : курс лекцій / уклад. М. М. Попович. Чернівці : ЧНУ, 2010. 156 с.
23. Французька література ХХ століття / уклад.: Г. Ф. Драненко, О. О. Матвеева. Чернівці : Рута, 2007. Ч. I–II. 88 с.
24. Хіценко Л. І. Комплекс вправ для формування соціокультурної компетентності. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 77 (1). С. 182–186
25. Чистяк Д. Копіткий шлях до бельгійської літератури. *Все-світ*. 2012. № 3–4. С. 256–259.
26. Шейко В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник / за ред.: В. М. Шейко, Н. М. Кушнарченко. 3-тє вид., стереотип. Київ : Знання-Прес, 2003. 307 с.
27. Biet Ch., Brighelli J.-P., Rispaill J.-L. *Littérature 2. Techniques littéraires*. Paris : Magnard, 1989. 560 p.
28. Dubois J.-M. *La rédaction scientifique. Mémoires et thèses : formes régulières et par articles*. Mouguerre : Editions ESTEM, 2005. 117 p.
29. Grégoire M. *Grammaire progressive du français avec 400 exercices. Niveau intermédiaire*. Paris : CLE international, 2004. 495 p.
30. Kamoun Ch., Ripaud D. *Phonétique essentielle du français: B1/ B2: 650 exercices, corrigés inclus*. Paris : Didier, 2017. 216 p.
31. Ross S. *Civilisation progressive du français avec 400 activités. Niveau intermédiaire*. Paris : CLE international, 2004. 170 p.
32. Samoïlova O. P, Komirna E. V. *Cours pratique de grammaire française*. Київ : Ліпа-К, 2018. 552 с.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гладка В. Французько-український словник неофразеологізмів. Чернівці : Технодрук, 2018. Ч. 2. 84 с.
2. Літературознавчий словник-довідник / за ред.: Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В.І. Теремка. Київ : Академія, 2007. 752 с.
3. Селіванова О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К, 2006. 716 с.
4. Тлумачний словник української мови / уклад.: Т. В. Ковальова, Л.П. Коврига. Харків : Синтекс, 2002. 672 с.

5. Dictionnaire critique de la langue française / J.-F. Féraud. URL: <http://artfl.atilf.fr/dictionnaires/> (дата звернення: 10.11.2023).
6. Dictionnaire d'argot, de français familier et de français populaire. URL: <http://www.languefrancaise.net/Bob> (дата звернення: 14.11.2023).
7. Dictionnaire de l'Académie française. Paris. 1-ère éd. 1694; 4-ème éd. 1762; 5-ème éd. 1798; 6-ème éd. 1835; 8-ème éd. 1932-35; 9-ème éd. 2010. URL: <http://artfl.atilf.fr/dictionnaires/ACADEMIE/index.htm> (дата звернення: 15.11.2023).
8. Dictionnaire de français. URL: <http://www.larousse.fr/dictionnaires> (дата звернення: 15.11.2023).
9. Dictionnaire des synonymes. URL: <http://www.synonymes.com/> (дата звернення: 12.11.2023).
10. Dictionnaire universel françois et latin / Trévoux F. Delaulne, 1721. URL: <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k509819> (дата звернення: 14.11.2023).
11. Diderot D., Le Rond D'Alembert J. Encyclopédie, ou Dictionnaire Raisonné des Sciences, des Arts et des Métiers: en 17 vol. Paris, 1750-65. URL: <http://www.larousse.fr/encyclopedie> (дата звернення: 13.11.2023).
12. Le Grand Robert. Langue française. 2017. URL: <http://grand-robert.lerobert.com/> (дата звернення: 12.11.2023).
13. Littré E. Dictionnaire de la langue française. Paris, 1846. URL: <http://www.littre.org/> (дата звернення: 13.11.2023).
14. Nouveau Littré. 2007. URL: <http://www.nouveaulittre.fr/> (дата звернення: 12.11.2023).
15. Thomas D. 1001 symboles. URL: <https://1001symboles.net> (дата звернення: 12.11.2023).
16. Trésor de la langue Française informatisé. URL: <http://www.atilf.fr/tlfi> (дата звернення: 15.11.2023).
17. Wiktionnaire : le dictionnaire libre. URL: <https://fr.wiktionary.org> (дата звернення: 12.11.2023).

ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

1. Мініч Л. С. Мова як енергетична система. URL: http://eprints.oa.edu.ua/1360/1/Minich_220512.pdf (дата звернення: 15.11.2023).

2. Теорія лінгвістичної відносності Сепіра — Уорфа. URL: <http://uareferat.com> (дата звернення: 05.11.2023).
3. Aux Frontières De La Sciences — Aux Confins De L'univers. URL: https://www.youtube.com/watch?v=djRnUj_Sxvw (дата звернення: 17.11.2023).
4. Bauchau Henry. Ma première œuvre de prose est un bouleversement total dans ma vie. URL: <https://www.franceculture.fr/litterature/henry-bauchau-ma-premiere-oeuvre-de-prose-est-un-bouleversement-total-dans-ma-vie> (дата звернення: 16.11.2023).
5. Cendrars Blaise. Dans les labyrinthes. URL: <https://www.franceculture.fr/emissions/carnet-nomade/dans-les-labyrinthes-de-blaise-cendrars> (дата звернення: 05.11.2023).
6. Chédid Andrée. URL: <https://www.franceculture.fr/emissions/voix-nue/andree-chedid-15-hommage> (дата звернення: 12.11.2023).
7. Djebbar Assia. Une vie entre deux rives (1936–2015). URL: <https://www.franceculture.fr/emissions/une-vie-une-oeuvre/assia-djebbar-une-vie-entre-deux-rives-1936-2015> (дата звернення: 10.11.2023).
8. Évolution de la représentation du monde en occident. URL: https://fr.wikipedia.org/wiki/Monde_%28univers%29 (дата звернення: 12.11.2023).
9. Formation de l'univers: le grand calcul. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=pTYZNcrD5H8> (дата звернення: 10.11.2023).
10. Jaccottet Philippe. Poésie sur parole. URL: <https://www.franceculture.fr/emissions/les-nuits-de-france-culture/poesie-sur-parole-philippe-jaccottet-1> (дата звернення: 10.11.2023).
11. Kateb Yacine. L'homme et son mythe. URL: <https://www.franceculture.fr/emissions/la-compagnie-des-auteurs/kateb-yacine-14-lhomme-et-son-mythe> (дата звернення: 10.11.2023).
12. Kristof Agota. L'Analphabète. URL: <https://www.franceculture.fr/emissions/les-nuits-de-france-culture/agota-kristof-pour-lanalphabete-un-recit-autobiographique> (дата звернення: 06.11.2023).
13. La conception du monde dans l'Antiquité. URL: <http://sio2.be/cours/es6/ch02.php> (дата звернення: 06.11.2023).
14. Mallet-Joris Françoise. Mon évolution intellectuelle est parallèle à mon évolution sentimentale. URL: <https://www.franceculture.fr>

- fr/emissions/les-nuits-de-france-culture/francoise-mallet-joris-mon-evolution-intellectuelle-est-parallele-a-mon-evolution-sentimentale (дата звернення: 06.11.2023).
15. Mokkedem Malika. La désirante. URL: <https://www.franceculture.fr/emissions/plus-dun-titre10-11/litterature-essais-thierry-lentz> (дата звернення: 10.10. 2023).
  16. Mouawad Wajdi. Incendies. URL: <https://www.franceculture.fr/emissions/fictions-theatre-et-cie/incendies-de-wajdi-mouawad-0> (дата звернення: 11.11. 2023).
  17. Tahar Ben Jelloun. Le Maroc littéraire. URL: <https://www.franceculture.fr/emissions/la-grande-table-1ere-partie/le-maroc-litteraire-de-tahar-ben-jelloun> (дата звернення: 11.11.2023).

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Біркадзе Ольга Володимирівна	асистентка кафедри теорії і практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Верба Галина Георгіївна	професорка кафедри теорії і практики перекладу романських мов імені Миколи Зерова Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидатка філологічних наук
Вільчинська Алла Геннадіївна	молодша наукова співробітниця відділу слов'янських мов Інституту мовознавства імені О. О. Потебні, кандидатка філологічних наук
Іваненко Світлана Мар'янівна	професорка кафедри іноземних мов Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, докторка філологічних наук, професорка, віцепрезидентка Української спілки германістів вищої школи, почесна голова ГО «Європейська освіта і наука в Україні»
Крекотіна Тетяна Миколаївна	методистка вищої категорії Національного центру «Мала академія наук України»
Мирошніченко Ілона Михайлівна	старша наукова співробітниця відділу слов'янських мов Інституту мовознавства імені О. О. Потебні, кандидатка філологічних наук
Мойсюк Валентина Анатоліївна	доцентка кафедри романської філології та перекладу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, докторка філологічних наук, доцентка

ДЛЯ НОТАТОК

Навчальне видання

НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Дослідницько-експериментальний напрям

Філологія

Редагування *О. Б. Степанюк*

Верстання *О. А. Жупанська*

Дизайн обкладинки *Б. Л. Лісовський*

Формат 60×84/16. Папір офс. 80 г/м².

Друк цифровий. Ум. друк. арк. 10,46.

Наклад 300 прим.

Видавництво: Національний центр «Мала академія наук України»,
Кловський узвіз, буд. 8, м. Київ, 01021

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 6999 від 04.12.2019

